

ЛУЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ
БІЗНЕСУ
ТА ПРАВА

**КАФЕДРА ФІНАНСІВ,
БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
ТА СТРАХУВАННЯ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ) (М. ХАРКІВ)
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (М. ТЕРНОПІЛЬ)
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ (М. КИЇВ)
ІНСТИТУТ РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НАН УКРАЇНИ (М. ЛЬВІВ)
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ В БРАТИСЛАВІ (СЛОВАЧЧИНА)
ВИЩА ШКОЛА ЛОГІСТИКИ (ЧЕХІЯ)
ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ БРАГАНСА (ПОРТУГАЛІЯ)
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ У ВРОЦЛАВІ (ПОЛЬЩА)
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЛЮБЛІНСЬКА ПОЛІТЕХНІКА (ПОЛЬЩА)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ІМПЕРАТИВИ
РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ
УКРАЇНИ»**

**«DETERMINANTS AND IMPERATIVES FOR
THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL
ARCHITECTURE OF UKRAINE»**

**22 КВІТНЯ 2021 РОКУ,
М. ЛУЦЬК, УКРАЇНА**

УДК 336.11..72(477)(063)

Д 38

Голова організаційного комітету конференції: д.е.н., професор, ректор Луцького НТУ Вахович І.М. (Україна)

Заступники голови організаційного комітету:

Камінська І.М., к.е.н., доцент, декан факультету бізнесу та права Луцького НТУ.

Дорош В.Ю., к.е.н., доцент, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи та страхування Луцького НТУ.

Детермінанти та імперативи розвитку фінансової архітектури України: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 квітня 2021 р. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2021. – 163 с.

Збірник містить тези вчених-науковців та студентів, апробованих на Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Детермінанти та імперативи розвитку фінансової архітектури України» (22 квітня 2021 р.). У даному збірнику конференції сформовано детермінанти та окреслено імперативи розвитку фінансової архітектури України, опубліковано результати досліджень, висловлено думки з питань теорії й практики фінансового менеджменту, сталого розвитку територій, публічного управління та адміністрування, фінансового механізму соціально-економічного розвитку.

Автори несуть повну відповідальність за зміст публікації, а також за добір і точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

ЗМІСТ

Секція 1

Фінансовий менеджмент: нові виклики, практика та інновації

Берест М.М., Василенко М.К.

Сутність фінансового антикризового управління підприємство..... 6

Берест М.М., Водолажченко М.В.

Уточнення змісту понять «ліквідність» та «платоспроможність» 9

Берест М.М., Поляшова А.О.

Механізм управління грошовими потоками підприємств 12

Забедюк М. С.

Основні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства 15

Забедюк М.С.,Кожан К.В.

Проблеми забезпечення рентабельності підприємства в сучасних умовах..... 17

Забедюк М. С.,Широн У.І.

Теоретичні основи управління активами підприємства 19

Ішук Л.І., Руденко Л.В.

Особливості управління та оцінки фінансового стану підприємства..... 21

Коробчук Т.І., Лашта В.В.

Людський капітал як ключовий ресурс АТ «УКРЕКСІМБАНК» 23

Коробчук Т.І., Приступа Ю.В.

Напрямки вдосконалення роботи банків по залученню депозитів..... 25

Коробчук Т.І., Швирид Н.В.

Ліквідність та платоспроможність в управлінні фінансовим станом підприємства 28

Ніколаєва А.М., Тищук Р.Г.

Забезпечення платоспроможності підприємства в умовах економічної кризи 31

Олександренко І.В., Любежанін Ю.В.

Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємств 34

Олександренко І.В., Оліщук К.Ю.

Напрями управління активами підприємства в контексті підвищення ефективності їх використання 37

Піріг С.О., Войтович Ю.В.

Фінансова стійкість в системі оцінки фінансового стану підприємства..... 40

Піріг С.О., Кондратюк А.Ю.

Теоретичні аспекти оцінки фінансового стану підприємства 43

Піріг С.О., Мудрик Т.А.

Роль swot-аналізу в обґрунтуванні перспектив збільшення прибутку сільськогосподарського підприємства..... 46

Пиріг С.О., Савчук О.С.

Безготівкові розрахунки в системі інноваційного розвитку економіки України 49

Поліщук В.Г., Климяк К.В.

Особливості оптимізації структури капіталу в контексті досягнення його стійкого розвитку..... 52

Процик А.В., Олександренко І.В.

Напрями підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства 55

Чиж Н.М., Рекачук Ю.С.

Теоретичні засади оптимізації витрат підприємства 57

Шум В.В., Шейко Ю.О.

Сутність конкурентоспроможності підприємств 61

Яцук І.С., Ніколасва А.М.

Формування та зміна грошових надходжень на підприємстві 63

Секція 2

Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство, право

Салівончик І.М.

Сучасні модернізаційні перетворення економіки України..... 66

Секція 3

Актуальні проблеми сталого розвитку територій в контексті глобалізаційних трансформацій суспільства

Галицька Б.О., Ніколасва А.М.

Вплив децентралізації на соціально-економічний розвиток територіальних громад..... 70

Погуляйко Ю.М.

Розвиток державно-приватного партнерства у системі регіональної інвестиційної політики 73

Ревейчук Ю.М., Бірук Т.С., Іщук Л.І.

Сутнісно-теоретичні аспекти доходів місцевих бюджетів..... 75

Цибух В.Т., Поліщук В.Г.

Особливості здійснення фінансових заходів у світлі досягнення сталого розвитку 78

Секція 4

Фінансовий механізм соціально-економічного розвитку України

Горобей І.О., Ніколасва А.М.

Теоретичні аспекти здійснення інвестиційної діяльності в Україні 81

Коробчук Т.І.

Ендогенний підхід до визначення поняття «кредитний механізм» 84

Кузьмак О.М.

Фінансова безпека домогосподарств України в умовах подолання наслідків коронавірусної кризи 86

Маньковська О.О., Кузьмак О.М.

Страховий ринок України: сучасний стан та шляхи удосконалення..... 89

Мартинюк А.П., Ніколасва А.М.

Іпотечне кредитування як один із пріоритетних напрямів розвитку економіки 92

Мостовенко Н. А.

Стан та проблеми банківського кредитування агровиробників..... 95

Мостовенко Н.А., Карпик Б.Є.

Вплив кризи на ринок банківського кредитування 98

Мостовенко Н.А., Маньковська О.О.

Особливості регуляторної діяльності національного банку України 101

Мостовенко Н.А., Сокол Х.Я.

Перспективи розвитку накопичувальної пенсійної системи в Україні 104

Поліщук В.Г.

Вплив глобалізації на цифровізацію фінансових інновацій в Україні..... 107

Сокол Х.Я., Кузьмак О.М.

Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні..... 110

Чернюшок А.В., Поліщук В.Г.

Вплив сучасних технологій на розвиток фінансових інновацій..... 114

Чиж Н.М.

Кредитування: суть та перспективи 117

Секція 5

Публічне управління та адміністрування

Вахновська Н.А., Малюк В.П.

Детермінанти акцизного оподаткування в Україні 120

Вахновська Н.А., Мельничук С.С. <i>Імперативи в оподаткуванні фінансових установ</i>	123
Вахновська Н.А., Мирулюбова Т.В. <i>Фіскальні імперативи формування місцевих бюджетів</i>	126
Русакова О.М. <i>Механіка реформ: від бюрократії до сталого розвитку</i>	129

Секція 6

Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології

Бондарук Х.В. <i>Наукові підходи до економічної сутності поняття «фінансовий стан підприємства»</i>	131
Войтюк Д.С., Шейко Ю.О. <i>Фактори впливу на рентабельність підприємства в сучасних умовах господарювання</i>	134
Купира М.І., Шевчук О.А. <i>Тренд прибутку в умовах асиметричного розвитку</i>	137
Мостовенко Н.А., Парейчук І.О. <i>Особливості ринкової поведінки учасників фінансового сектору</i>	140
Мостовенко Н.А., Римарчук В.В. <i>Удосконалення підходів до класифікації зобов'язань банків</i>	143
Парейчук І.О., Шейко Ю.О. <i>Оцінка ефективності діяльності страхових компаній</i>	146
Талах В.І. <i>Статичний та динамічний аспекти аналізу діяльності галузі виробництва картонно-паперової продукції</i>	149
Талах Т.А. <i>Стратегія запобігання банкрутству підприємств як фактор стійкого фінансового стану</i>	153
Юшко С.В., Первій Д.П. <i>Значення фахівців з бізнес-аналітики для ІТ-компаній в Україні</i>	156
Янковський Д.В., Талах В.І. <i>Теоретичні підходи до сутності поняття «фінансовий результат» діяльності підприємства</i>	159

Секція 1

Фінансовий менеджмент: нові виклики, практика та інновації

*Берест М.М., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
Василенко М.К., здобувач вищої освіти,
Харківський національний економічний університет
ім. Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Фінансове антикризове управління підприємством є складним та багатоетапним процесом, головною метою якого є вчасна діагностика ознак розвитку кризових явищ на підприємстві та запобіганні банкрутства. Свідомством того, що кризові явища виникають в діяльності значної кількості суб'єктів господарювання є те, що за даними Державної служби статистики України серед великих та середніх підприємств частка збиткових у III кварталі 2019 року становила 24,9% (у III кварталі 2018 року – 24,7%) [2]. Це, в свою чергу, обумовлює актуальність дослідження даної теми.

Серед вчених, які досліджували проблематику антикризового фінансового управління в діяльності суб'єктів господарювання, такі як Проноза П.В., Бланк І.О., Літвін Н. М., Терещенко О.О., Жарковська О.П. та ін.

Вивчення літературних джерел показало, що визначення терміну «антикризове фінансове управління» спирається на такі ключові економічні та фінансові категорії, як фінанси, управління та криза. Саме ці три елемента утворюють основу, на якій будується розуміння сутності інших двох понять – управління фінансами та антикризове управління, які в свою чергу, є базою

для антикризового фінансового управління.

У даному зв'язку аналіз наукових праць дозволив виділити такі ключові характеристики виділених вище понять:

зміст поняття «фінанси» будемо розглядати як науку «про те, яким чином люди здійснюють управління витрачанням і надходженням дефіцитних грошових ресурсів протягом визначеного періоду часу» [1];

управління слід розуміти як соціальний і технічний процес, за допомогою якого задіюються певні ресурси, виявляється вплив на людські дії, відбувається сприяння змінам для досягнення цілей організації [3].

серед багатьох визначень поняття «криза», на нашу думку, слід виділити те, в якому криза розглядається як несподівана і непередбачувана ситуація, яка загрожує пріоритетним цілям організації при обмеженому часі для прийняття рішень [4].

Отже, для визначення сутності змісту поняття «антикризове фінансове управління» необхідно дослідити його взаємозв'язок з вищезазначеними економічними та фінансовими категоріями, на основі яких будується опис антикризового фінансового управління підприємством як окремого процесу управління (рис. 1).

Таким чином, в основі антикризового фінансового управління підприємством знаходяться поняття «управління фінансами» та «антикризове управління», інструменти яких активно використовуються під час діагностики кризових явищ та розробки антикризової програми заходів щодо оздоровлення та стабілізації фінансового стану підприємства, які, в свою чергу базуються на таких категоріях, як фінанси, управління та криза.

Як різновид управлінської діяльності антикризове фінансове управління характеризується спрямованістю на запобігання виникнення кризи, спровокованої дефіцитом грошових коштів, або мінімізацію її наслідків, у випадку, коли на підприємстві діагностовано ознаки розвитку кризових явищ

Рис. 1. Формування змісту поняття «антикризове фінансове управління» на основі змісту його ключових складових

Таким чином, проведене дослідження дозволило уточнити зміст поняття «антикризове фінансове управління підприємством» на основі поєднання сутності його ключових складових.

Список використаних джерел

1. Бонді З., Мертон Р. Фінанси: пер. с англ. Москва: Вільямс, 512 с.
2. Державна Служба статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 05.04.2021)
3. Попов О.В. Поняття управління URL: <https://zaochnik.com/spravochnik/menedzhment/teorija-upravlenija/osnovy-upravlenija-organizatsiej/> (дата звернення: 09.03.2021)
4. Forgue, В. (1996) Nouvelles approches de la gestion des crises [Text] / В. Forgue // Rev française de gestion. Paris. № 108. - P. 72-73.

***Берест М.М.** к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
Водолажченко М.В., здобувач вищої освіти,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

УТОЧНЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТЬ «ЛІКВІДНІСТЬ» ТА «ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ»

В умовах фінансової кризи питанням оцінювання та забезпечення достатнього рівня ліквідності і платоспроможності суб'єктів господарської діяльності приділяється особлива увага, оскільки вони є одними з ключових характеристик фінансового стану підприємства.

Теоретичне підґрунтя вивчення даних понять розглядали у своїй працях як українські вчені, серед яких І. О. Бланк, І. М. Вахович, І. В. Журавльова, Л. А. Лахтіонова, Н. М. Давиденко так і зарубіжні науковці, а саме В. В. Ковальов, Л. В. Прикіна та інші.

Метою дослідження є узагальнення підходів науковців щодо визначення та порівняльний аналіз змісту понять «ліквідність» та «платоспроможність».

Аналіз сучасних літературних джерел показав, що трактування понять «ліквідність» та «платоспроможність» не слід ототожнювати, оскільки кожне з них має власний економічний зміст. Так, В. М. Вовк [1], І. В. Журавльова [3] та Л. А. Лахтіонова [6] наголошують на тому, що ліквідність – це здатність підприємства швидко перетворювати свої активи на грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань.

У своїй роботі І. В. Олександренко зазначає, що ліквідність характеризує спроможність підприємства швидко реалізувати активи й одержувати гроші для оплати зобов'язань [8].

В.В. Ковальов стверджує, що ліквідність – це наявність у підприємства оборотних коштів у розмірі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, що передбачені контрактами [4].

Л.В. Прикіна підкреслює, що ліквідність – це здатність організації швидко виконувати свої фінансові зобов'язання, а при необхідності і швидко реалізовувати свої засоби [8].

Отже, узагальнюючи зміст визначень поняття ліквідності, можна зробити висновок, що ліквідність – це здатність підприємства швидко перетворювати свої активи на грошові кошти для погашення короткострокових зобов'язань.

В той же час, досліджуючи визначення поняття «платоспроможність» в науковій літературі, бачимо, що такі вчені, як Н.М. Давиденко [2] та Н.В. Колчина [5] розглядають платоспроможність, як наявність у підприємства коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків із кредиторської заборгованості, що потребує негайного погашення.

В.М. Вовк та О.В. Бугай трактують платоспроможність як здатність підприємства наявними в нього ресурсами своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями [1].

У своїх працях Л. А. Лахтіонова [6] та В.М. Мельник [7], зазначають, що платоспроможність – це можливість підприємства наявними грошовими ресурсами своєчасно погасити існуючі зобов'язання.

Таким чином, можемо зробити висновок, що платоспроможність відображає здатність суб'єкта господарювання своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми поточними борговими зобов'язаннями за рахунок власних наявних ресурсів із збереженням безперерійного здійснення основних процесів функціонування підприємства.

Отже, можемо зробити висновок про тісний зв'язок між поняттями «платоспроможність» та «ліквідність», що, однак, не

обумовлює їх тотожність. Так, можна стверджувати, що саме ліквідність активів та ліквідність підприємства забезпечує достатній рівень і виступає однією з необхідних умов забезпечення його платоспроможності, тобто від ступеня ліквідності залежить платоспроможність суб'єкта господарювання. Серед напрямків подальших досліджень слід виділити аналіз факторів впливу на ліквідність та платоспроможність підприємств.

Список використаних джерел

1. Вовк В., Бугай О. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка. Галицький економічний вісник. 2011. № 3(32). С. 169–173.
2. Давиденко Н.М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2015. №2. С. 36–40.
3. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2017. 207 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21093>.
4. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры : учебник. Москва : Финансы и статистика, 2001. 560 с.
5. Колчина Н. В. Финансы организаций (предприятий) : учебник. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2007. 383 с.
6. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. Київ : КНЕУ, 2009. 378 с.
7. Мельник В.М. Основи економічного аналізу : навч. посіб. Ірпінь : 2001. 182 с.
8. Олександренко І.В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2014. №6. С. 41–426.
9. Прыкина Л.В. Экономический анализ предприятия : учебник. Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 360 с.

***Берест М. М.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
Поляшова А. О., здобувач вищої освіти,
Харківський національний економічний університет імені Семена
Кузнеця, м. Харків, Україна*

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ

Реалізація фінансового менеджменту на підприємствах тієї чи іншої сфери виробництва чи надання послуг практично неможлива без відстеження та управління грошовими потоками певного суб'єкта господарювання. Тому механізм управління грошовими потоками займає значне місце в загальній системі управління фінансами.

Наявність у системи управління грошовими потоками підприємства функцій, цілей і завдань ґрунтується на підході до управління як до процесу. Процес управління грошовими потоками ґрунтується на механізмі, що являє собою сукупність елементів, що регулюють процес розробки й реалізації управлінських рішень у цій області, спрямованих на досягнення цілей підприємства [1].

Механізм управління грошовими потоками підприємства має включати такі елементи: цілі та завдання управління; об'єкти управління (керована підсистема) та суб'єкти управління (керуюча підсистема); нормативно-правове та інформаційне забезпечення (складає систему забезпечення); принципи та функції управління; критерії та фактори управління; інструменти управління.

В якості об'єктів необхідно визначити сукупність грошових потоків, що генеруються в наслідок операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Суб'єктами управління грошових потоків є керівництво та фінансові менеджери підприємств та всі, кого

стосується діяльність з управління грошовими потоками відповідного підприємства.

Головними цілями управління грошовими потоками підприємств є забезпечення ефективного функціонування, що виявляється в досягненні стану фінансової рівноваги та максимізації чистого грошового потоку. Основними завданнями управління грошовими потоками підприємств є формування достатнього обсягу грошових коштів відповідно до потреб реалізації господарської діяльності, забезпечення збалансованості обсягів грошових потоків та синхронності їх формування в часі [2].

У своїй діяльності кожен суб'єкт господарювання здійснюючи управління над грошовими потоками має розробити інформаційне та нормативно-правове забезпечення. Підприємства мають здійснювати ведення своєї на основі Конституції України, Законів України, що стосуються діяльності підприємства, приймати до уваги укази Президента України, рішення ВРУ, постанови КМУ та ін.

Інформаційне забезпечення підприємства має складатись з фінансової звітності даного підприємства; даних бухгалтерського обліку; внутрішніх звітів структурних одиниці і відділів; даних офіційних представників статистичної звітності т. д.

Управлінням грошовими потоками на підприємствах має базуватись на наступних принципах: принцип інформативної вірогідності та достовірності; принцип ефективності; принцип збалансованості; принцип ліквідності; принцип оптимізації грошових потоків [3]; інші принципи, що визначаються специфікою окремих підприємств.

Процес управління грошовими потоками підприємства реалізується через наступні основні функції: облік; аналіз, планування і контроль.

Критеріями управління грошовими потоками підприємства, тобто кількісними характеристиками цілей, можуть виступати:

обсяг чистого грошового потоку, обсяг валових вхідних і вихідних грошових потоків, ліквідність грошового потоку та множина показників їх оцінки [4].

Важливим етапом при побудові механізму управління грошовими потоками є визначення факторів, що впливають на їх обсяг та характер формування у часі. Фактори впливу розрізняють як внутрішні, так і зовнішні.

Важливими інструментами ефективного управління грошовими потоками є бюджет руху грошових коштів та платіжний календар.

Отже, даний механізм повинен забезпечувати реалізацію цілей та завдань управління грошовими коштами, дозволяючи при цьому підтримувати належний рівень ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та збалансованості вхідних і вихідних потоків. Дотримання всіх принципів та раціональне використання інструментів управління грошовими потоками дозволить підприємству вести ефективну фінансово-господарську діяльність.

Список використаних джерел:

1. Фомин В. Н., Фрадков А. Л., Якубович В. А. Адаптивное управление динамическими объектами. Москва: Наука, 1981. 448 с.
2. Биховченко В. П., Ксьонжик В. В. Стратегія управління грошовими потоками на підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 604-609.
3. Сергеева О. Р. Сутність та основні аспекти управління грошовими потоками підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 2 (12). С. 107–110.
4. Єрешко Ю. О. Сутність і структура механізму управління грошовими потоками підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»* : зб. наук. пр. 2011. №8. С. 20-25.

*Забедюк М. С., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Процеси формування та використання фінансових ресурсів являють собою основу системи фінансового менеджменту підприємства. При цьому, головною метою управління фінансовими ресурсами є їх оптимізація, яка полягає у доборі найбільш ефективних форм їх організації, беручи до уваги особливості та умови ведення виробничо-господарської діяльності підприємства. Відтак, актуальними проблемами в нинішніх умовах господарювання є розробка теоретичних та практичних аспектів підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства.

Проблеми формування та використання фінансових ресурсів надзвичайно актуалізуються в кризові періоди тому, що, в першу чергу, в процесі діяльності суб'єктів господарювання в таких умовах відбувається зниження обсягів оборотних активів, зниження якості використання ресурсів, зменшення виробничих потужностей, зниження ефективності діяльності та, як наслідок, зростання ймовірності банкрутства. Відтак, ефективне формування та використання фінансових ресурсів підприємства задля отримання планового обсягу доходу є основою фінансової стабільності економіки держави у кризових умовах господарювання [1].

Відтак, першочерговою задачею системи управління будь-якого суб'єкта господарювання є спроможність забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів з метою ведення

ефективної фінансово-господарської діяльності. Також, необхідним є оптимізація структури фінансових ресурсів підприємства, що б, в свою чергу, забезпечувало підвищення рівня його платоспроможності, фінансової стійкості та фінансової безпеки в умовах кризових періодів.

Процеси формування фінансових ресурсів підприємства полягають у забезпеченні надходження коштів у розпорядження підприємства із відповідних джерел. Відповідно до джерел формування фінансові ресурси підприємств поділяються на внутрішні та зовнішні. В свою чергу, до основних внутрішніх джерел належить прибуток, амортизаційні відрахування, внески засновників під час створення статутного капіталу. До основних зовнішніх джерел належать фінансові ресурси, що мобілізовані на фінансовому ринку, та фінансові ресурси, що отримані в порядку перерозподілу. При цьому, ключовою задачею управління фінансовими ресурсами підприємства є пошук шляхів оптимізації складу та структури фінансових ресурсів.

Дослідники вказують на те, що «стабільного нормативу співвідношення власних і залучених коштів не існує, бо він не може бути загальним для різних галузей і підприємств. Частка власних і залучених фінансових ресурсів у структурі капіталу підприємства залежить від галузевих особливостей» [2].

Якщо розглядати загальні тенденції, потрібно уникати неконтрольованої кредиторської заборгованості, яка може спричинити неплатоспроможність підприємства. З іншого боку, надлишкові обсяги власних фінансових ресурсів можуть призвести до сповільнення виробничого розвитку підприємства внаслідок надлишкового акумулювання накопичень та вилучення їх із виробничого процесу.

Щодо сучасних тенденцій у структурі фінансових ресурсів підприємств України, то можемо спостерігати зниження частки власних фінансових ресурсів. Це свідчить про зростання залежності вітчизняних підприємств від зовнішніх джерел

фінансування. В свою чергу, така динаміка в довгостроковій перспективі є вкрай негативним явищем, адже інформує про погіршення фінансового стану українських підприємств в цілому. Також, спостерігається зниження частки власних фінансових ресурсів, які спрямовуються на забезпечення розширеного відтворення та активізацію інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Відтак, слід зазначити, що у сучасних умовах господарювання проблеми оптимізації структури фінансових ресурсів повинні вирішуватися, ґрунтуючись на критерії достатності, оптимальності їх співвідношення в залежності від галузевої специфіки та особливостей умов господарювання, економічної доцільності залучення та ефективності використання.

Список використаних джерел

1. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. *Економіка та держава*. 2020. № 3. С. 42–45.
2. Волкова Н.А. Аналітична оцінка оптимізації фінансових ресурсів. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/> (дата звернення 25.03.2021).

*Забедюк М. С., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Кожан К.В., здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Від спроможності суб'єктів господарювання забезпечити належний рівень рентабельності залежить їх фінансова стійкість, здатність забезпечувати інтереси інвесторів, підтримувати конкурентні позиції. Відтак, проблеми забезпечення

рентабельності для суб'єктів господарювання є найбільш актуальними серед економічних проблем, адже досягнення максимально можливого рівня рентабельності дозволяє підвищити ефективність діяльності як окремого підприємства, так і держави в цілому.

«В умовах ринкової економіки фінансові ресурси вкладаються в будь-яку діяльність за критерієм максимального прибутку. Через це рентабельність... відіграє важливу роль при визначенні фінансових результатів роботи підприємства» [1]. При цьому, потрібно, також, враховувати, що фінансові ресурси – обмежені, а, в свою чергу, прибуток є фінансовим ресурсом, що можна знову вкладати та одержувати прибутки.

Слід відмітити, що показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку (доходу) підприємства. А отже, вони є ключовими та необхідними складовими порівняльного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства. Також, в процесі аналізу виробництва показники рентабельності використовують в якості інструменту інвестиційної політики та ціноутворення [2].

Отже, аналіз рентабельності дає можливість суб'єктам господарювання: виявити ефективність вкладення фінансових ресурсів та рівень раціональності їх використання; виготовляти продукцію (надавати послуги) високої рентабельності, що задовольнятиме попит та потреби споживачів; утримувати та підвищувати конкурентоспроможні позиції на ринку.

Окремо слід відмітити, що в сучасних умовах господарювання багато вітчизняних підприємств стикаються з проблемами низької рентабельності, причинами чого є: зниження прибутків; суттєве підвищення собівартості виробництва; недостатність та подекуди неефективність інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання; недостатній контроль з боку державних органів за достовірністю звітних даних, показників собівартості, прибутку, ціноутворенням тощо.

Тому, підприємства, аналізуючи фактори найбільш негативного впливу на показники рентабельності, повинні постійно відшукувати шляхи та впроваджувати можливі заходи підвищення прибутковості.

Список використаних джерел

1. Безрученко І.В. Рентабельність підприємства як основний показник ефективності його діяльності. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/280-740-1-PB%20\(6\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/280-740-1-PB%20(6).pdf) (дата звернення: 04.03.2021).
2. Орлова М.М., Корнійчук А.А. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/714/1/254.pdf> (дата звернення: 10.03.2021).

*Забедюк М. С., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Широн У.І., здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Для сучасних умов господарювання характерні нестабільність, невизначеність та значна динамічність. В таких умовах одним із основних проблем успішного функціонування підприємств є забезпечення формування достатнього обсягу активів, оптимізація складу та забезпечення ефективності їх використання. Важливість ролі активів у виробничо-господарській діяльності підприємств беззаперечна, оскільки за допомогою ефективного формування та використання активів підприємство здатне суттєво підвищити економічний потенціал, забезпечувати конкурентоспроможні позиції на ринку та підвищувати ефективність діяльності в цілому.

Система управління активами підприємства – ключовий

елемент підвищення ефективності діяльності підприємства, адже формування та імплементація раціональних підходів управління активами забезпечують фінансову стійкість, кредитоспроможність та інвестиційну привабливість підприємства [1].

Слід відмітити, що в процесі ведення виробничо-господарської діяльності однією із ключових ознак є поділ активів підприємства за характером участі в господарському процесі на необоротні та оборотні активи.

Необоротні активи підприємства являють собою сукупність матеріально-фінансових ресурсів, які використовуються в господарській діяльності у натуральній формі тривалий час (більше року) та мають суттєву вартість. Оборотні активи являють собою грошові кошти та їх еквіваленти, які не обмежені у використанні, а також, інші активи, що призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу або не більше дванадцяти місяців з дати балансу [2].

Аналізуючи склад та структуру активів підприємства в розрізі його складових, необхідно забезпечувати відповідність функціональній спрямованості та особливостям діяльності підприємства. Адже, тільки за таких умов активи є цінними для підприємства, як економічні ресурси, які призначені для раціонального використання в поточному та наступних періодах ведення виробничо-господарської діяльності.

Серед основних проблем управління активами підприємств в сучасних кризових умовах господарювання слід виокремити такі: недостатність обсягу фінансових ресурсів, що знижує можливості забезпечення необхідних темпів розвитку підприємства; неефективність формування структури активів; зниження рівня дохідності активів; зростання фінансових ризиків, пов'язаних з використанням активів; зниження рівня оборотності активів.

Список використаних джерел

1. Лотюк М.В. Управління активами підприємства. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/709335.pdf> (дата звернення:

10.03.2021).

2. Поліщук М.П., Михайленко П.П. Основи підприємницької діяльності. Житомир: ЖІТІ, 2000. 172 с. URL: <https://buklib.net/books/26834/> (дата звернення: 17.03.2021).

*Іщук Л.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Руденко Л.В., здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Нинішній стан економіки обумовлює здійснення підприємствами виваженої управлінської політики щодо підтримки та покращення фінансового стану. Підвищується значимість якісної та своєчасної діагностики фінансового стану, оскільки це дає можливість оцінити реальний стан речей та вчасно відреагувати на виникаючі проблеми.

Фінансовий стан підприємства являє собою критерій раціональності використання фінансових ресурсів, адже основною метою будь-якого суб'єкта господарювання є спроможність оптимального розміщення фінансових ресурсів та забезпечення ефективного їх використання. Разом з тим, фінансовий стан підприємства визначає його конкурентоспроможність, платоспроможність, фінансову стійкість та здатність до нарощення потенціалу.

«Фінансовий стан є найважливішою характеристикою ділової активності і надійності підприємства. Він визначає конкурентоспроможність підприємства та його потенціал у діловому співробітництві, є гарантом ефективного реалізації економічних інтересів як самого підприємства, так і його

партнерів» [1]. Відтак, в умовах ринкової економіки суттєво зросла зацікавленість як суб'єктів господарювання, так і інших учасників економічного процесу щодо отримання всебічної, актуальної інформації про фінансовий стан підприємства.

Оцінка фінансового стану дозволяє встановити й охарактеризувати:

- ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства;
- рівень кредитоспроможності підприємства;
- рівень підприємницького ризику;
- основні пріоритети якісного планування, прогнозування, бюджетування [2].

Враховуючи негативні тенденції та явища, з якими стикаються вітчизняні підприємства, основними причинами погіршення їх фінансового стану в сучасних умовах є:

- недостатність фінансових ресурсів;
- неефективна організаційна структура;
- відсутність або неефективність маркетингової стратегії;
- відсутність або низька активність інвестиційно-інноваційної діяльності;
- відсутність або неефективність контролю за усіма процесами на підприємстві;
- відсутність або неефективність системи мотивації праці тощо.

Відтак, лише за умови врахування усіх аспектів можливим є формування та імплементація ефективних заходів щодо покращення фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Колеснік Я.В. Шляхи вдосконалення фінансового стану сільськогосподарського підприємства. URL:http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/101.pdf (дата звернення: 16.03.2021)
2. Яцук О.О., Захарова Н.Ю. Фінансовий стан підприємства та методика його оцінки. Гроші, фінанси і кредит. Том 29 (68). № 3, 2018. С. 173–180.

Коробчук Т.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Лашта В.В., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК КЛЮЧОВИЙ РЕСУРС АТ «УКРЕКСІМБАНК»

До ключових ресурсів АТ «Укрексімбанк» крім капіталу, ліквідності, грошових потоків та інфраструктури належить і людський капітал, який займає чільне місце. Ми вважаємо, що персонал банку – це його працівники, що мають відповідну освіту, або значний практичний досвід професійної діяльності у фінансово-кредитній установі. Тому специфічною особливістю будь-якого банку є пріоритетне значення людських ресурсів, що забезпечує йому успішне функціонування.

Проблемам розвитку банківських кадрів, їх підготовці та перепідготовці присвячені праці А. Алавердова, О. Грішної, А. Єпіфанова, В. Жулкевської, С. Калініної, Т. Кривцової, М. Озерова, Б. Пшика, Ж. Тичинської та ін.

Проблеми сьогодення вимагають заходів підвищення ефективності праці банківського персоналу, орієнтованих саме на людський фактор, а не просто на робочу силу. Це свідчить про значний вплив на якість банківських продуктів та послуг, втім і на прибутковість та конкурентоспроможність банку має людський капітал, який, своєю чергою, залежить від грамотної кадрової політики.

Особливістю кадрової політики АТ «Укрексімбанк» є забезпечення рівних можливостей зайнятості, а саме:

– «банк приймає рішення щодо прийому на роботу, призначення та переміщення на посади, а також інші рішення, які впливають на працевлаштування персоналу незалежно від

походження, соціального і майнового стану, расової та національної належності, статі, політичних поглядів, релігійних переконань, членства у професійній спілці чи іншому об'єднанні громадян, роду і характеру занять, місця проживання;

– банк не лише забезпечує робочим місцем, а й активно сприяє інтеграції осіб з інвалідністю у суспільне, колективне, громадське життя та надає всі можливості для їх професійної і особистісної самореалізації;

– банк орієнтований на підтримку працівників передпенсійного віку та поступову адаптацію персоналу цієї категорії до нового соціального статусу. Працівники передпенсійного та пенсійного віку мають можливість активно працювати та залучаються до передання досвіду і знань молодим колегам» [1].

Структуру людського капіталу подано на рис. 1.

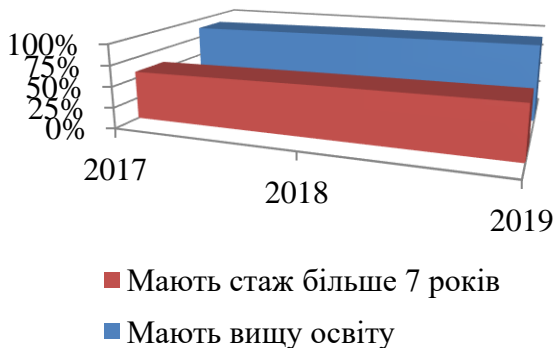

Рис. 1. Характеристика людського капіталу АТ «Укрексімбанк» (побудовано за джерелом [1]).

Бачимо, що кількість працівників, що мають вищу освіту та тих, хто має стаж більше 7 років неухильно зростають. Крім того, 1% мають наукові ступені. АТ «Укрексімбанк» високо цінує

потенціал кожного працівника та підтримує постійний розвиток його умінь та здібностей. Крім цього, він турбується про здоров'я своїх працівників, оплачує послуги з добровільного медичного страхування.

Виділимо основні фактори, що впливають на ефективність праці банківського людського капіталу:

- організація праці, підготовка та перепідготовка банківського персоналу;
- мінімізація плинності персоналу;
- мінімізація втрат робочого часу;
- наявність серйозних мотиваційних механізмів;
- ефективна система оплати праці.

Отже, наявність ефективного та високопідготовленого банківського персоналу забезпечить прибутковість, конкурентоспроможність та процвітання будь-якій банківській установі.

Список використаних джерел

1. Фінансова звітність АТ «Укресімбанк». URL:
<https://www.eximb.com/ua/bank/financial-information/financial-report/>

*Коробчук Т.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Приступа Ю.В., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ БАНКІВ ПО ЗАЛУЧЕННЮ ДЕПОЗИТІВ

Як відомо, головною передумовою платоспроможності і надійності будь-якої банківської установи є ефективно організована депозитна політика – управління залученими

коштами. Тому депозитні операції треба організовувати так, щоб сприяти одержанню банківського прибутку вже, чи створенню умов для одержання цього прибутку в майбутньому. Об'єктом управління депозитної політики є депозит (вклад).

Структурні особливості ринку вкладів фізичних осіб значною мірою пов'язані зі ступенем довіри громадян до конкретного банку та банківської системи взагалі, а також із рівнем реальних доходів, інфляційними очікуваннями, встановленими процентними ставками закладами. У загальному обсязі банківських пасивів переважають строкові вклади фізичних осіб, а також залишки на поточних рахунках суб'єктів господарювання.

Тому О. В. Васюренко схиляється до думки, що «депозит – це гроші, передані в банк їх власником для збереження, і які, в залежності від умов збереження, обліковуються на тому чи іншому банківському рахунку» [1, с. 26].

На думку О. І. Лаврушина, «депозити – це записи в банківських книгах, що свідчать про наявність визначених вимог клієнтів до банку, чи ж грошові кошти клієнтів в банках у формі внесків за угодами і договорами; депозити складають основну частину залучених ресурсів комерційних банків» [2, с. 45].

А. М. Мороз та М. І. Савлук вважають, що під депозитом слід розуміти «грошові кошти в готівковій або безготівковій формах, національній або іноземній валютах, передані до банку їх власником або третьою особою за рахунок і за дорученням власника для зберігання на визначених умовах» [3, с. 37].

Ми ж вважаємо, що депозит – це двоїста категорія, яка є, з одного боку, певним капіталом, що приносить дохід (відсотки за депозит), з іншої, – це потенційні гроші кожного вкладника. А до депозитних операцій банків слід віднести всі їх операції щодо залучення заощаджень громадян, вільних коштів юридичних осіб, зокрема вкладання тимчасово вільних ресурсів одних банків в інші і до центрального банку.

Тому для оптимізації депозитної діяльності банківської установи ми пропонуємо шляхи вдосконалення роботи по залученню депозитів:

– оскільки основна ціль депозиту – перенесення вартості грошей у часі, то ставка по депозиту не повинна перевищувати вітчизняний рівень інфляції;

– встановлення детально досліджених і прорахованих параметрів депозитних продуктів шляхом розробки / модифікації та впровадження окремих депозитів, що призведе до формування адекватної ресурсної підтримки банку;

– активне впровадження в депозитну банківську діяльність новітні технології (різновиди інтернет-банкінгу), що дозволить скорочувати витрати на персонал, техніку, оренду великих приміщень;

– для забезпечення надання вкладникам додаткових можливостей по використанню власних коштів, доцільно постійно розширювати коло депозитних рахунків з різноманітним режимом функціонування;

– активне використання зарубіжного досвіду організації заощаджень фізичних осіб та суб'єктів господарювання у сфері впровадження накопичувальних інвестиційних схем (рахунки на оплату навчання, пенсійні рахунки, управління пайовими фондами та ін.).

Використання в практичній діяльності банківських установ запропонованих напрямів вдосконалення роботи по залученню депозитів розширить їх можливості щодо мобілізації ресурсів та оптимізує формування ресурсної бази.

Список використаних джерел

1. Васюренко О.В. Банківський менеджмент: Посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2013. 320 с.
2. Лаврушин О.И. Банковское дело: Учебник. М. БНКУ, 2013. 428 с.
3. Мороз А.М., Савлук М.І. Банківські операції: Підручник. К.: КНЕУ. 2012. 476 с.

*Коробчук Т.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Швирид Н.В., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ЛІКВІДНІСТЬ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

Ліквідність та платоспроможність, як відомо, є ключовими характеристиками фінансового стану підприємства. Тому, актуальним є дослідження методології оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства, а також співставлення цих понять для найповнішої характеристики фінансового стану підприємства для прийняття управлінських рішень.

Дослідженням методики оцінки ліквідності та платоспроможності присвячені наукові публікації таких науковців, як: Чемчикаленко Р. А., Майборода О. В., Польова Т. В., О., Олександренко І. В. Згідно із Чемкаленком Р. А. та Майбородою О. В., «ліквідність – це міра спроможності підприємства своєчасно забезпечувати свої зобов'язаннями грошовими коштами, отриманими від реалізації відповідних його активів» [1, с. 643]. Польова Т. В. вважає, що «ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти» [2, с. 3]. На думку Олександренко І. В., «ліквідність – це спроможність підприємства швидко реалізувати активи й одержувати гроші для оплати зобов'язань, тобто це співвідношення величини ліквідних активів і поточної заборгованості» [3, С – 421].

Ми висуваємо твердження про те, що поняття «ліквідності» є вагомішим критерієм характеристики фінансового стану підприємства. Доведемо це, здійснивши діагностику показників

ліквідності та стану платоспроможності ДП «Володимирецький лісгосп».

Отже проведемо розрахунок коефіцієнтів ліквідності у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники ліквідності балансу
ДП «Володимирецький лісгосп» за 2017-2019 рр.

Показники	Роки		
	2017	2018	2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,165	0,240	0,251
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,263	0,337	0,471
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0,788	0,820	0,746
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,857	2,679	2,099

Коефіцієнт загальної ліквідності ДП «Володимирецький лісгосп» відповідає нормативу, а отже його активи перевищують поточні зобов'язання, що свідчить про задовільний фінансовий стан [3, с. 424].

Переважає більшість науковців також розмежовує поняття ліквідності і платоспроможності. Як зазначено вище Польова Т. В. вважає, що ліквідність підприємства відображає його здатність розраховуватися за своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти, а платоспроможність вона пояснює як здатність підприємства розраховуватися за власними поточними зобов'язаннями лише наявними на підприємстві грошовими коштами та їх еквівалентами [2, с. 3]. А згідно із критеріями визначення платоспроможності підприємства [1, с. 645] ДП «Володимирецький лісгосп» належить до низького рівня платоспроможності, що свідчить про те, що оборотні активи підприємства формуються за рахунок залучених на короткий термін коштів, а отже в обігу підприємства відсутні власні кошти. Це характеризує незадовільний фінансовий стан підприємства, що

суперечить показникам ліквідності ДП «Володимирецький лісгосп».

Таким чином, і ліквідність і платоспроможність є складовими системи показників фінансового стану підприємства, проте ліквідність є ширшим поняттям і на відміну від платоспроможності оцінює усі наявні ресурси підприємства, а не тільки його грошові кошти та їх еквіваленти. Так підприємство може мати задовільний фінансовий стан за показниками ліквідності і незадовільний фінансовий стан за рівнем платоспроможності

Це свідчить про те, що підприємство може покрити свої поточні зобов'язання за рахунок всіх активів, але не спроможний покрити ці зобов'язання за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів.

Отже, розмежування понять ліквідності та платоспроможності дає змогу оцінити всі наявні можливості та загрози на підприємстві, а як наслідок – прийняти правильне управлінське рішення щодо подальшого його розвитку.

Список використаних джерел

1. Чемкаленко Р. А. Напрями підвищення ефективності оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. *Економіка і суспільство. Наук. ж-л.*, 2017. Вип. 12. С. 642-648.
2. Польова Т. В. Аналіз ліквідності балансу підприємства на прикладі ПРАТ «Бондарівське». *Ефективна економіка. Наук. ж-л.* 2018. №10. С. 1-8.
3. Олександренко І. В. Діагностика ліквідності та платоспроможності підприємства. *Актуальні проблеми економіки. Наук. ж-л.*, 2014. №6. С. 419-426.

*Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Тишук Р.Г., магістр,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

В умовах економічної кризи, коли зростає ризик неплатежів, звужується власна фінансова база підприємств, внаслідок чого вони відчувають недостатність коштів для ведення бізнесу. Неплатоспроможність суб'єктів господарювання, у свою чергу, позначається на спаді виробництва, неспроможності виконання підприємством своїх фінансових зобов'язань, затримці виплати заробітної плати працівникам та неможливості сплати податків в бюджет. Особлива увага в таких умовах з боку фінансового менеджменту повинна приділятися аналізу платоспроможності підприємства з метою своєчасного запобігання загрози виникнення банкрутства.

За результатами дослідження наукових підходів платоспроможність підприємства визначається нами як такий стан його фінансів, за якого за рахунок наявних та швидко мобілізованих грошових коштів підприємство спроможне вчасно і повністю як розплатитися по всіх своїх поточних фінансових зобов'язаннях, так і продовжувати здійснювати в подальшому господарську діяльність. Такий підхід до визначення платоспроможності відрізняється від існуючих тим, що розплачуватися можна як за рахунок вже наявних на розрахунковому рахунку коштів, так і тими коштами, які можна для цих цілей швидко отримати (своєчасне погашення дебіторської заборгованості, реалізація надлишкових запасів без загрози зупинення виробництва, повернення короткострокових

фінансових інвестицій тощо). При цьому важливим, на нашу думку, є той факт, що після погашення всіх платіжних зобов'язань, на підприємстві залишиться достатньо коштів для продовження здійснення своєї господарської діяльності принаймні до наступного надходження коштів на рахунок. При цьому доцільно аналізувати платоспроможність підприємства як в короткостроковому періоді – як здатність за рахунок наявних поточних активів погашати короткострокові зобов'язання, так і перспективну довгострокову платоспроможність – як здатність розраховуватися по довгострокових зобов'язаннях.

Основними ознаками платоспроможності підприємства науковці вважають «відсутність простроченої кредиторської заборгованості та наявність в достатньому обсязі коштів на розрахунковому рахунку» [1, с. 374].

Аналіз та оцінка платоспроможності підприємства має дуже важливе значення. Методика оцінки показників ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості широко висвітлена в літературних джерелах. Так, згідно «Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства» виділяють три рівні неплатоспроможності [1]: поточну, критичну і надкритичну неплатоспроможність. За результатами встановлення рівня платоспроможності чи неплатоспроможності підприємства приймаються рішення щодо застосування санаційних заходів чи порушення справи про банкрутство та ліквідацію фірми.

На основі систематизації літературних джерел нами виділено такі основні напрями забезпечення платоспроможності підприємства:

- дотримання збалансованості темпів зростання дебіторської і кредиторської заборгованостей;
- зростання власного оборотного капіталу, підвищення його маневреності;

- забезпечення низької питомої ваги простроченої дебіторської і кредиторської заборгованостей;
- забезпечення відсутності збитків та зростання нерозподіленого прибутку;
- досягнення перевищення темпів росту власного капіталу над темпами росту позикового капіталу;
- забезпечення зростання чистих активів;
- забезпечення відповідності коефіцієнтів ліквідності нормативним значенням, їх збільшення в динаміці;
- обґрунтоване зростання валюти балансу;
- пришвидшення обіговості оборотних активів (зростання коефіцієнтів оборотності, зменшення тривалості обігу).

Отже, дотримання усіх цих напрямів під час фінансового планування та здійснення господарської діяльності дозволить забезпечити стабільну фінансову роботу на підприємстві та підтримати рівень його платоспроможності й фінансової стійкості в короткостроковій та довгостроковій перспективах.

Список використаних джерел

1. Ковалев В. В. Финансовый менеджмент : теория и практика. 2-е изд., перераб. и доп. М. : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2007. 1024 с.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : Наказ Міністерства економіки України №14 від 19.01.2006 р. із змінами від 26.10.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>.

*Олександренко І.В., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Любезанін Ю.В. здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ

Розвиток підприємств в умовах нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища, потребує значної уваги за результатами їх діяльності, які визначають фінансовий стан, рівень конкурентоспроможності, та інвестиційної привабливості, що є важливими критеріями виходу на нові товарні та фінансові ринки. Забезпечення високих фінансових результатів передбачає виявлення резервів не лише у напрямку збільшення доходів чи зменшення витрат, а й потребує досягнення ефективності використання його майна, яке відображається в розрізі оборотних та необоротних активів. Ефективність використання активів є запорукою рентабельності підприємства, його фінансової незалежності та платоспроможності. Забезпечення підвищення ефективності використання активів є невід’ємним завданням будь-якого управлінського процесу.

Для визначення основних цілей управління активами, необхідно визначити їх сутність. У відповідності до НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», під активами розуміються «ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигод у майбутньому»[1]. Причепя І.В. та Кравець В.В. зазначають, що «активи – це економічні ресурси у формі сукупних майнових цінностей, що у вартісному вираженні відображаються в балансі та використовуються у господарській

діяльності з метою отримання економічних вигод» [2, с. 251].

Зважаючи на сутність активів, основними їх характеристиками є: 1) матеріальні та нематеріальні об'єкти, над якими встановлений контроль власників (учасників) підприємства; 2) виникають в результаті минулих подій; 3) власники підприємства очікують отримання економічних вигід від їх використання [3, с. 347].

У процесі забезпечення ефективності використання активів, необхідно здійснювати їх чіткий розподіл та проводити детальний аналіз. Найбільш доцільним є розподіл активів на оборотні та необоротні, що подається у балансі підприємства. Аналіз активів є невід'ємною складовою управління ними, оскільки дозволяє отримати необхідну інформацію щодо сильних та слабких сторін у даному напрямку. У ході аналізу активів необхідно дотримуватись певних умов, які є запорукою виявлення резервів підвищення ефективності використання оборотних та необоротних активів. Основними умовами є: збір та використання достовірної інформації; правильність обчислення визначених показників; достовірне визначення відхилення розрахованих показників від нормативних значень; виявлення впливу зовнішніх факторів на зміну показників в динаміці; обґрунтування внутрішніх факторів впливу на зміну рівня ефективності використання активів в динаміці; виявлення резервів підвищення ефективності використання активів підприємства.

Головні задачі у напрямку підвищення ефективності використання активів лежать в основі управління, яке має на меті: формування необхідного обсягу активів для забезпечення високих темпів економічного розвитку; забезпечення максимальної рентабельності активів з урахуванням можливого ступеня фінансового ризику; забезпечення мінімального фінансового ризику використання активів з урахуванням певного рівня їх доходності; забезпечення постійної платоспроможності підприємства за рахунок підтримання його ліквідності та

оптимізації обороту [4, с. 74]. На рисунку 1 відображено напрями управління активами підприємства в контексті досягнення ефективності їх використання.

Рис. 1. Напрями управління ефективністю використання активів *

**Розроблено авторами*

Підсумовуючи вище подане, можна зазначити, що досягнення високих результатів у процесі управління активами, необхідно дотримуватись певних принципів: комплексність (полягає в узгодженості і врахуванні усіх ланок роботи підприємства); системність (коли досліджуваний об'єкт розглядається як цілісна система з певними елементами, які мають зв'язок не лише між собою, а й зовнішнім середовищем);

об'єктивність і точність (має базуватись на достовірній інформації і отримані висновки мають бути об'єктивно обґрунтовані); дієвість (управління активами повинно впливати на результати діяльності усього підприємства); наукомісткість (усі результати повинні базуватись на основах економічної науки і необхідним є використання прогресивних форм та методів фінансово-економічних досліджень); контрольованість (полягає у тому, що необхідно контролювати процес управління і своєчасно виявляти помилки, причини їх виникнення та рекомендації щодо усунення).

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 05.04.2021).
2. Причепя І.В., Кравець В.В. Теоретичні засади управління активами підприємства. *Економічний простір*. 2012. №60. С. 249-257.
3. Скоробогатова В.В. Сутність категорії «Активи»: аналіз наукових джерел. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. Вип.3. Ч.2. С. 338-348.
4. Бланк И.А. Управление активами. К.: Ника-центр, 2000. 720 с.

Олександренко І.В., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Оліщук К.Ю. здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Головною передумовою розвитку підприємств та реалізації ними інноваційних продуктів є інвестиційна діяльність, ефективність якої на сучасному етапі розвитку гальмується відсутністю належного обсягу фінансування. Відсутність

достатнього обсягу фінансових ресурсів є наслідком високих витрат, що знижує обсяг чистого прибутку та високих відсоткових ставок на ринку капіталів. У відповідності до цього, постає питання визначення альтернативних напрямів залучення інвестиційних ресурсів під кожний окремо взятий проект.

Загалом, інвестиційну діяльність підприємства трактують, як «цілеспрямований процес вибору проектів інвестування та пошуку інвестиційних ресурсів для одержання максимальної дієвої ефективності, отримання позитивних результатів роботи підприємства, виражених прибутком чи доходом» [1, с. 93]. Пріоритетною ціллю інвестиційної діяльності є задоволення інтересів учасників найбільш повною мірою, тому якісна характеристика ефективності інвестування полягає в отриманні найбільшого рівня ефективності [2, с. 84].

Невід'ємною складовою інвестиційної діяльності будь-якого підприємства є пошук джерел її фінансового забезпечення, під яким розуміється: «сукупність економічних відносин, що виникають у сфері інвестування щодо пошуку, залучення та ефективного використання інвестиційних ресурсів з метою фінансового забезпечення економічного зростання суб'єктів господарювання» [3].

На думку, Ковальчук В.А. джерела фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств можна поділяти на: власні кошти підприємств (прибуток, амортизаційний фонд, резервний фонд, додатковий капітал), залучені кошти (емісія акцій, пайові внески та інші вкладення у статутний капітал, у тому числі залучені на фондовому ринку), позичені кошти (кредити та позики), благодійні внески [4, с. 300]. Мержа Н.В., вивчаючи сутність фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, виокремлює такі його форми як самофінансування, акціонерне фінансування, кредитне фінансування, бюджетне фінансування та венчурне фінансування. В межах конкретної форми фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, автор виокремлює джерела

формування інвестиційних ресурсів [5, с. 85].

На нашу думку, найбільш поширеними і ефективними методами фінансування інвестицій є самофінансування, кредитне фінансування та бюджетне фінансування. Щодо самофінансування, то джерелом інвестиційних ресурсів при цьому виступає чистий прибуток і амортизаційні відрахування. Перевагою самофінансування є відсутність додаткових витрат під час залучення коштів, не порушення фінансової рівноваги на підприємстві, однак використання даного методу не завжди є прийнятним з огляду на низький рівень прибутковості. Найбільш поширеним методом фінансування інвестицій є кредитне фінансування, що передбачає залучення кредитів і їх спрямування в інвестиції. Негативним аспектом кредитного фінансування є те, що термін окупності інвестицій може перевищувати термін залучення кредитів і високі кредитні ставки призведуть до неспроможності вчасно та в повному обсязі погашати зобов'язання. Бюджетне фінансування інвестицій є найменш поширеним напрямом фінансування інвестицій, оскільки бюджетні кошти виділяються під реалізацію проектів, які мають стратегічне значення для держави і жорстко контролюються усі витрачання коштів за даним напрямом.

Загалом, для досягнення ефективності в сфері інвестиційної діяльності та забезпечення достатнього фінансування інвестицій, необхідно:

- розробляти інвестиційні програми з конкретизацією отриманих результатів;
- оцінювати реальні шляхи залучення інвестиційних ресурсів;
- сприяти зменшенню непродуктивних витрат у процесі реалізації інвестицій;
- збільшувати обсяг чистого прибутку;
- уникати інвестиційних вкладень в проекти з непередбачуваним рівнем прибутковості і високими фінансовими ризиками.

Список використаних джерел

1. Єгорова О.М. Теоретичні аспекти сутності інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. №2. С. 89-94.
2. Кривов'язюк І.В. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність, методика аналізу та шляхи підвищення її ефективності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2018. Вип. 31. С. 83-90.
3. Васьківська К.В., Васьківський Ю.П., Децик О.І., Прокопишак В.Б. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва: регіональний аспект. *Електронне наукове фахове видання „Ефективна економіка*. 2018. №7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/6.pdf (дата звернення 03.04.2021).
4. Ковальчук В. Фінансове забезпечення інвестиційної діяльності підприємства. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного транспорту. Серія: Економіка і управління*. 2015. Вип. 34. С. 296-304.
5. Мержа Н.В. Економічна сутність фінансового забезпечення інвестиційної діяльності підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. №9. С. 82-87.

Пиріг С.О., к.е.н., доцент,
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Войтович Ю.В., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Складовою фінансового стану підприємства є його фінансова стійкість, що характеризує здатність зберігати рівновагу активів та пасивів, гарантує платоспроможність та привабливі умови для інвесторів і є однією з головних умов фінансового розвитку. Тому, одним із пріоритетних сьогодні завдань є забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Дослідження підходів щодо визначення поняття «фінансова стійкість підприємства» різними авторами, дало можливість зробити узагальнюючі висновки, що: «фінансова стійкість є головним елементом стабільності підприємства, що формується в процесі операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; здатність фінансової системи функціонувати незважаючи на вплив

внутрішніх і зовнішніх чинників; визначає фінансову незалежність від зовнішніх джерел фінансування і фінансову безпеку; в довгостроковому плані характеризується співвідношенням власних і позикових коштів» [1–5].

Тому, для забезпечення ефективної діяльності підприємства, є дослідження сукупності чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства, а також вплив фінансової стійкості на фінансовий стан підприємства (рис. 1.1). Між усіма виділеними групами факторів простежується зв'язок, кожен з яких позитивно чи негативно здійснює свій вплив на рівень фінансової стійкості підприємства в цілому.

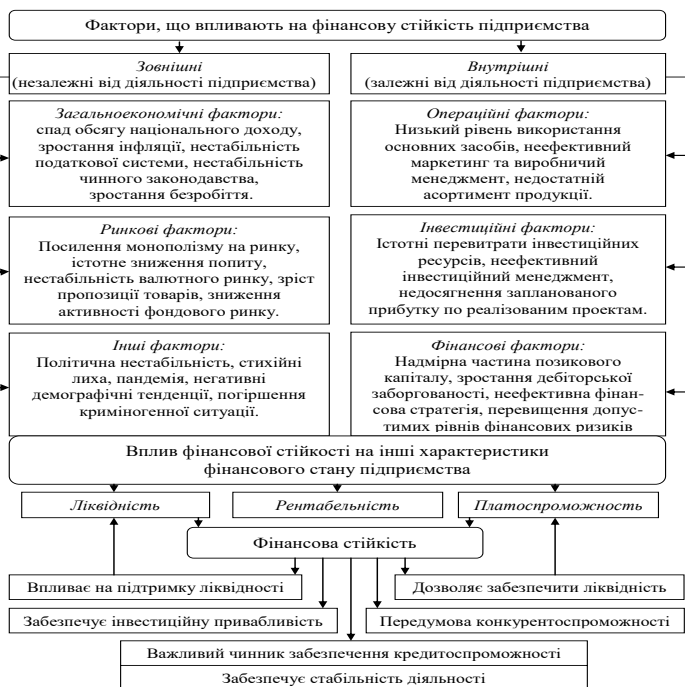

Рисунок 1 – Фактори, що впливають на фінансову стійкість та вплив фінансової стійкості на фінансовий стан підприємства*

* Складено авторами за джерелами [1–5]

Як стверджує Гуменюк А.В.: «ступінь впливу факторів на фінансову стійкість підприємства залежить від кон'юнктури фінансового ринку і зміни економіко-політичної ситуації в країні. І звичайно, що в процесі забезпечення фінансової стійкості, підприємству необхідно основну увагу спрямовувати на мінімізацію ризиків, які пов'язані із групою зовнішніх факторів. Тому, досягти стійкого фінансового стану можливо, коли на підприємстві достатньо власного капіталу, ефективно використовуються активи, враховуючи операційні та фінансові ризики, є достатній рівень рентабельності та ліквідності, стабільні доходи і можливості залучення позикових коштів» [5].

Отже, фінансова стійкість відображає такий стан фінансових ресурсів і такий ступінь їхнього використання, при якому підприємство здатне забезпечити безперебійний процес функціонування виробництва, а також затрати на його диверсифікацію і модернізацію, а сам процес забезпечення фінансової стійкості має бути спрямований на мінімізацію негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства, а також у підприємства має бути гнучка структура капіталу, вміння забезпечити перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для самофінансування, а для цього необхідно здійснювати оцінку показників фінансової стійкості підприємства, що дасть змогу виявити причини фінансової дестабілізації (якщо таке існує), розробити й реалізувати конкретні заходи щодо їх усунення.

Список використаних джерел

1. Подольська. В.О., Оржинська О.О. Комплексна оцінка фінансової стійкості підприємства. Науковий вісник Полтавського університету споживчої кооперації : зб. наук. праць. 2009. № 4(35). С. 136-142.
2. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. Х. : «ІНЖЕК», 2003. 144 с.
3. Яріш О.В., Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. К. : ЦНЛІ, 2007.

4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 662 с.

5. Гуменюк А. В. Аналіз фінансової стійкості підприємства та напрями їх забезпечення URL : [http://www.sworld.com. ua/konfer36/564.pdf](http://www.sworld.com.ua/konfer36/564.pdf) (25.03.2021)

*Пиріг С.О. , к.е.н., доцент,
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Кондратюк А.Ю., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Важливе місце серед напрямів фінансових досліджень займає оцінка фінансового стану підприємств, яка є завжди актуальною в ринкових умовах господарювання. Будь-яке підприємство спрямоване отримувати прибуток від своєї діяльності, що залежить від ефективності його роботи. А щоб визначити ефективність роботи підприємства виникає необхідність у проведенні оцінки фінансового стану підприємства що є також необхідною складовою функцій управління підприємством. Так, як фінансовий стан підприємства характеризує низка показників (прибутковість, рентабельність, фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність, ділова активність), які показують формування фінансових ресурсів та їх використання, то відповідно показує фінансові результати його діяльності, тому фінансова оцінка має бути обов'язковою як в управлінні фінансами підприємства, так і взаємовідносинами з фінансово-кредитною і податковою системами та партнерами підприємства.

Своєчасна оцінка фінансового стану підприємства має велике значення в сучасних ринкових умовах діяльності, так, як зростання рівня конкурентоспроможності підприємства в будь-

якій сфері можна визначити лише за допомогою низки показників, що покажуть об'єктивні результати при проведенні оцінки фінансового стану підприємства.

Н.П. Кондраков наголошує на тому, що фінансова оцінка є: «головним елементом фінансової політики підприємства» [1, с. 5]. Те що «фінансовий аналіз є прерогативою вищої ланки управлінських структур підприємства, здатних впливати на формування фінансових ресурсів і на потоки грошових коштів, ефективність управлінських рішень, пов'язаних з визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, фінансово-економічного зростання підприємства». наполягає науковець А.Д. Шеремет [2, с. 9].

Отже, оцінка фінансового стану підприємства є необхідним робочим процесом у діяльності будь-якого підприємства, так, як її здійснення дасть змогу своєчасно виявити та усунути невідповідність розрахованих показників з нормативними що відбулися у фінансовій діяльності підприємства та допоможе сформулювати ряд заходів щодо його покращення.

Так, як існує безліч показників та методів у дослідженні фінансового стану, то на нашу думку наведені основні завдання поетапного здійснення оцінки за системою показників та методів що наведені на рисунку 1 дадуть змогу детально та якісно зробити висновки щодо фінансової діяльності об'єкта дослідження.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства є надзвичайно важливою в умовах конкуренції, як для свого підприємства, так і підприємств партнерів. Вона допоможе своєчасно виявити збитковість підприємства, фінансову залежність підприємства від кредиторів. А так, як оцінка ймовірності банкрутства здійснюється на основі попередньо розрахованих показників ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, то це ще раз підтверджує, те що оцінку фінансового стану необхідно проводити у комплексі з оцінкою фінансових показників, що наведені на рисунку 1.

Рисунок 1 – Основні завдання та методи оцінки фінансового стану підприємства

* Складено авторами

SWOT-аналіз є теж один з найпоширеніших видів із стратегічних методів оцінки фінансового стану підприємства, який необхідно здійснювати поряд, як з оцінкою показників та ймовірності банкрутства для уникнення кризових ситуацій.

Отже, переваги оцінки фінансового стану підприємства очевидні, але сьогодні малі підприємства не здійснюють дану оцінку через відсутність кваліфікованого аналітика та фінансового звіту, що обмежує можливості проведення фінансової оцінки для отримання результатів та своєчасного реагування на відхилення,

що виникають у діяльності функціонуючого підприємства. Тому фахівці з фінансів мають можливість усунути деякі обмеження при складанні фінансових звітів і здійснювати аналітичні розрахунки щодо фінансового стану підприємства.

Тому, для покращення фінансового стану підприємства а саме забезпечувати перевищення доходів над витратами, щоб підприємство було платоспроможним та стійким необхідно здійснювати оцінку показників фінансового стану підприємства, що дасть змогу виявити фінансову дестабілізацію та розробити й реалізувати напрямки щодо їх усунення.

Список використаних джерел

1. Кондраков Н. П. Основы финансового анализа. М. :ИНФРАМ, 1998. 235 с.
2. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций, – 2-е изд., перераб. и доп. М. : ИНФРА–М, 2008. 208 с.
3. Коломієць Н.О., Коломієць О.П. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством: Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління Том 29 (68).№ 3, 2018. [URL:http://journals.urau.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/99627/94703](http://journals.urau.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/99627/94703)

Пиріг С.О. , к.е.н., доцент,
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Мудрик Т.А., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна

РОЛЬ SWOT-АНАЛІЗУ В ОБҐРУНТУВАННІ ПЕРСПЕКТИВ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Будь-яке підприємство створюється з метою отримання прибутку, чим більший прибуток тим ефективніше відбувається його розвиток і можливості виробничої діяльності підприємства. Прибуток є потужною силою розвитку будь-якого підприємства, в тому числі і сільськогосподарського, тому головним його завданням є розробка ефективної стратегії щодо збільшення

прибутку. Методичним інструментом дослідження є метод SWOT-аналізу, завдяки якому встановлюються взаємозв'язки між сильними і слабкими сторонами в діяльності підприємства, а також загрозами і можливостями. Найбільш слабкими сторонами діяльності сільськогосподарського підприємства на які потрібно звернути увагу при прийнятті стратегічних рішень це можливості використання нової техніки і впровадження новітніх технологій а також використання провідних методів управління виробництвом. Результати проведеного SWOT-аналізу наведені в таблиці 1.

«В основі стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства лежить гармонізація трьох основних складових: інновації, якість, безперервний моніторинг ринку. Якість продукції є однією з найважливіших категорій, що зумовлено великою кількістю якісних показників сільськогосподарської продукції і факторів, що її формують і впливає на валове виробництво кінцевої продукції, витрати, рентабельність, ціну, конкурентоспроможність, продуктивність праці, а в кінцевому підсумку – на здоров'я і тривалість життя людини» [4].

Таблиця 1 – SWOT-аналіз сільськогосподарського підприємства*

<i>Зовнішнє середовище</i>		
<i>Можливості</i>		<i>Загрози</i>
1. Використання нових сортів рослин з високим генетичним потенціалом. 2. Виробництво перспективних продуктів сільського господарства (виробництво екологічно чистої продукції). 3. Використання власних ресурсів.		1. Використання закордонних технологій конкурентами. 2. Зростання тиску конкурентів.
<i>Внутрішнє середовище</i>		
<i>Сильні сторони</i>		
1. Стабільний попит на якісну продукцію. 2. Мала ймовірність виникнення нових конкурентів та посилення загрози з їх сторони. 3. Сегментування ринку.	Додаткові вкладення в розвиток перспективних галузей виробництва, завоювання більшої частки ринку, повніше використання державної підтримки, застосування передових досягнень в техніці, технології, організації управління та маркетингу).	За рахунок залучення нових технологій та кооперації виробництва зайняти передове положення в галузі.
<i>Слабкі сторони</i>		
1. Зростання темпів інфляції 2. Зміни в потребах споживачів	Дослідження ринку і використання методів прогнозування та стимулювання попиту на продукцію.	Мінімізувати вплив конкурентів на підприємство, зосередитись на виробничій екологічно чистої продукції.

*Розроблено автором на основі [1–3]

Найбільшого значення в стратегії щодо збільшення прибутку набули: управління якістю продукції, що є основою забезпечення конкурентоспроможності; розробка і випуск нових товарів; дослідження ринку; реклама і стимулювання збуту; удосконалення продукції; політика цін; удосконалення організаційної структури; зниження витрат обігу; кредитна політика і фінансування. Тому, сільськогосподарському підприємству потрібно звертати увагу на використання новітніх технологій та використання провідних методів управління виробництвом вирощування екологічно чистої продукції, високоврожайних та стійких сортів культур, щоб в майбутньому залучати іноземних інвесторів та покупців і мати високу оцінку серед підприємств аграрної сфери. В аграрній галузі в основі стратегії розвитку продукції є використання нових технологій, а також використання високоврожайних та стійких сортів сільськогосподарських культур.

Отже, кожне сільськогосподарське підприємство має реальні можливості успішного розвитку за умов врахування сильних сторін і можливостей та розроблених шляхів подолання загроз і слабких сторін. Використання сучасних методів оцінки сільськогосподарських підприємств є необхідним для підвищення їх конкурентного статусу і найбільш ефективною буде застосування стратегії вибіркового розвитку, оптимальних витрат, та диверсифікації.

Список використаних джерел

1. Дмитренко О.М. Види стратегії та особливості її реалізації в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*, 2010. № 2. С. 121–125.
2. Багорка М.О., Білоткач І.А. SWOT-аналіз як основа формування маркетингових стратегій підприємств. *АгроСвіт: Інформаційно-аналітичний журнал*. 2010. № 6. С. 1723.
3. Бондарева Ю.Г. Стратегічний аналіз умов розвитку сільськогосподарських підприємств. URL:http://khntusg.com.ua/files/vestnik_112/18.pdf.
4. Шпичак О.М. Економіко-організаційні проблеми якості сільськогосподарської продукції та продовольства. *Економіка АПК*, 2010. №11. С. 51-59.

Пиріг С.О., к.е.н., доцент,
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Савчук О.С., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ В СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

«Інноваційна система – це сукупність інституційних утворень, діяльність яких спрямована на відтворення знання, наукової інформації та нововведень за допомогою консолідації науки, освіти, бізнесу і держави на взаємовигідній основі з метою збільшення економічного потенціалу країни або регіону» [1].

У 2020 році 2 вересня було опубліковано щорічний звіт «Глобального інноваційного індексу 2020», де Всесвітньою організацією інтелектуальної власності та міжнародною бізнес-школою INSEAD було проаналізовано та визначено рейтинги інноваційної діяльності 131 країни та економіки світу. Дослідження знаходяться під державним управлінням та здійснюються щорічно з 2007 року і спрямовані на вивчення економічних процесів, на основі 82 показників, які характеризують рівень економічного розвитку країн.

Згідно звіту Україна займає 45 місце, а Швейцарія перше місце і є найбільш інноваційною країною. Сильними сторонами глобального інноваційного індексу із семи компонентів для України є результати у галузі знань і технологій та людський капітал і дослідження, а слабкими сторонами є результати розвитку фінансового ринку, інфраструктура та інституції (рис. 1).

«Інновації та глобалізація є головними чинниками, які зумовлюють появу та зміну платіжних інструментів. Інновації впливають: на вартість грошових операцій; можливість провести платіжні операції більш ефективним та безпечним способом; на

попит і пропозицію щодо платіжних інструментів та послуг. Глобалізація створює умови для швидкого поширення інновацій по всьому світу та призводить до зростання взаємної залежності платіжних електронних систем різних держав світу» [2, с. 4].

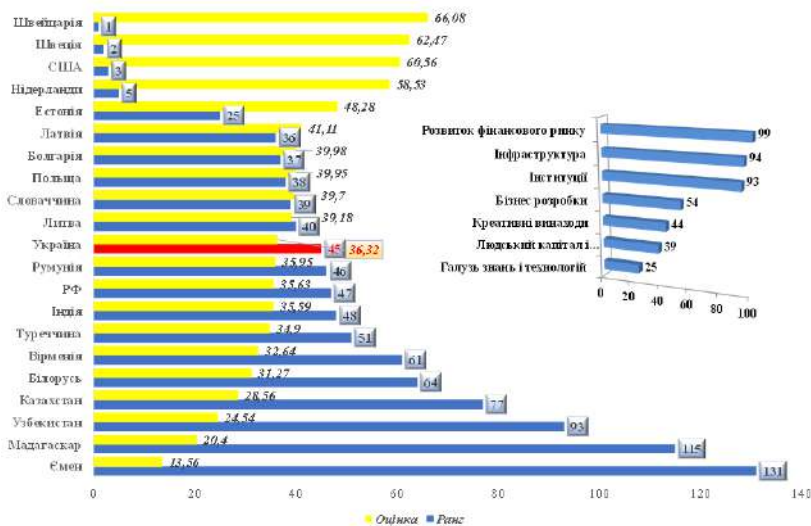

Рис. 1. Рейтинг країн світу та України згідно звіту «Глобального інноваційного індексу 2020»

Примітка. Побудовано на основі даних джерела [3]

Саме розвиток сучасних інноваційних технологій впливає на розвиток безготівкових розрахунків, де платіжні системи та банківські установи здійснюють найбільші витрати на придбання нових технологій та інноваційних рішень. Завдяки співпраці національної платіжної системи (НПС) «ПРОСТІР» та міжнародної платіжної системи UnionPay у грудні 2020 року на українському ринку з'явилася перша кобейджингова платіжна картка «ПРОСТІР – UnionPay International», поєднуючи їх технології та переваги, де АБ «Укргазбанк» у цьому проекті став першим банком-партнером. Для Національної платіжної системи – це вагомий крок до поширення мережі карток ПРОСТІР, користувачі якої

не тільки в межах України зможуть розраховуватись але й у 178 країнах світу, у тому числі на території Китаю (понад 27 млн. точок продажу та 1,1 млн. банкоматів), де платіжні картки інших платіжних систем не приймаються до оплати. Також це стосується зняття готівки та здійснення розрахунків в Інтернет а також акцій та знижок. Випуск кобейджингових карток українськими банками буде вигідним можливістю оптимізувати витрати за рахунок дешевого обслуговування, оскільки усі операції на території України обробляються за тарифами і правилами національної платіжної системи «ПРОСТІР».

Системи Google Pay (з 1 листопада 2017 року) та системи Apple Pay (17 травня 2018 року) надали інноваційний сервіс своїм клієнтам щодо розрахунку телефоном або smart-годинником з вбудованою системою NFC (технологія Near Field Communication – зв'язок на невеликих відстанях), що за рахунок NFC-транзакцій збільшило кількість операцій. Сервіс безконтактних платежів Garmin Pay запрацював 24 липня 2018 року, функціонує він за допомогою розумних годинників Garmin, де оплата здійснюється за допомогою годинника, який потрібно прикласти до терміналу.

Під час карантину 52% людей вперше здійснили замовлення товарів в Інтернет, 35% купували медикаменти он-лайн, на 39% збільшилась кількість безконтактних оплат.

Розвиток інноваційних технологій і модернізація механізмів у фінансовому секторі сприяють швидкому поширенню безготівковому розрахунку не тільки в Україні але й в усьому світі. Нові види електронного платежу (смарт-картки, інтернет-ресурси, мобільні додатки, біткойни та інше) та новітні технології з'являються щоб покращити та полегшити процес грошового обігу, для зручності і мобільності а також забезпеченні прозорості і посиленні безпеки проведених грошових операцій. Тому, належне фінансування та увага до розвитку сучасних інноваційних технологій та платіжних продуктів у сфері безготівкових розрахунків прискорить зростання безготівкових

операцій, що забезпечить сталий розвиток в усіх сферах економіки України.

Список використаних джерел

1. Шаповалова Л. Структура національної інноваційної системи та рівень її розвитку в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. http://bulletin-econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/2016/01/122_11.pdf
2. Кравчук В., Прем'єрова О. Ринок карткових платежів України: Міжнародний досвід та національне регулювання. Київ: АДЕФ-Україна, 2012. – 60 с. URL: http://www.ier.com.ua/files/Projects/2012/cards/IER_ukr.pdf.
3. «Global innovation index 2020». URL:https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf
4. Ярослав Вінокуров. Як карантин та коронавірус змінили малий та середній бізнес <https://hromadske.ua/posts/yak-karantin-ta-koronavirus-zminili-malij-ta-serednij-biznes>

*Поліщук В.Г., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет
Климюк К.В., здобувач вищої освіти,
м. Луцьк, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ В КОНТЕКСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЙОГО СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Для забезпечення стійкого розвитку підприємства, його фінансова служба повинна виробити оптимальну структуру капіталу.

Доренський Є.В. вважає, що «в умовах ринкової економіки в Україні процеси, пов'язані з удосконаленням системи управління капіталом підприємства, зокрема його формування і використання, набувають особливого значення, оскільки створення і розвиток необхідної фінансової ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання» [1].

З'ясуємо, що собою являє капітал підприємства. Щербань О.Д. та Невдачина О.І. стверджують, що «капітал – це всі

фінансово-економічні ресурси суб'єкта господарювання, втілені в його майно, яке використовується для розширеного відтворення з метою отримання прибутку. У процесі здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства капітал використовують як інвестиційний та виробничий ресурс і при цьому він виступає носієм аналітичної інформації з метою управління підприємством на основі кругообігу капіталу» [5].

Як зазначає Дробот Я.В. та Туча В.О., «фінансове визначення капіталу пов'язане з фінансовою діяльністю підприємства. Воно виходить з розуміння сутності формування, розподілу і використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання та пов'язано з бухгалтерським балансом підприємства. З точки зору бухгалтерського балансу виділяються дві основні концепції капіталу: концепція фінансової природи капіталу, в основу якої покладено фінансові ресурси або їх утворення (пасиви); концепція предметно-речової природи капіталу, в основу якої покладено матеріальні і нематеріальні цінності (активи)» [2].

Ми погоджуємося з твердженням Доренського Є.В., що «враховуючи вищезазначене з метою підвищення ефективності управління капіталом вітчизняних підприємств необхідно: досліджувати галузеві закономірності руху грошових коштів та враховувати їх у практиці обліку та аналізу підприємств; удосконалювати методику аналізу капіталу на рівні підприємств; урахувати фактори, що впливають на рух грошових коштів вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах невизначеності та ризику» [1]

З'ясуємо, які особливості оптимізації структури капіталу можуть бути на підприємстві. Маматова Л.Ш. вважає, що «раціональна структура капіталу не є стабільною, оскільки фінансування є динамічним процесом, а також модифікуються чинники, що впливають на структуру капіталу, особливо в умовах нестабільної економічної ситуації. Відповідно змінюються і

переваги підприємства у виборі певних джерел формування структури капіталу. Найбільш раціональним є планування структури капіталу на рік, тобто в поточному плані» [3].

Основними методами оптимізації та управління структурою капіталу підприємства є: максимізація рівня рентабельності власного капіталу, яка формується на різноманітних розрахунках з використанням механізму фінансового левериджу; мінімізація вартості капіталу, за рахунок попередньої оцінки вартості власного та позикового капіталу при комбінуванні різних умов його залучення.

Як слушно зауважують Щербань О.Д., Насібова О.В. та Сухоруков Р.В., «оптимальною називається така структура капіталу, за якої досягається максимальна вартість підприємства на фінансовому ринку за мінімальної ціни капіталу. Фінансові менеджери завжди будуть прагнути залучити капітал за нижчою ціною і намагатися підвищити курс цінних паперів на фінансовому ринку» [4].

Найбільш раціональним щодо досягнення оптимального співвідношення структурних елементів капіталу підприємства може бути метод, в основі якого відбувається одночасна максимізація зростання рентабельності власного капіталу і рівня фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Доренський Є.В. Управління капіталом підприємства як фактор його сталого розвитку. Вісник НТУ «ХП». 2017. № 54 (1257). С. 47-51.
2. Дробот Я.В., Туча В.О. Оптимізація структури капіталу промислового підприємства як чинник його ефективного функціонування. Економічний простір. 2019. № 150. С. 55-60.
3. Маматова Л.Ш. Оптимізація структури капіталу та її вплив на потенціал підприємства. Вісник Призовського державного технічного університету. 2017. Вісник 34. С. 299-305.
4. Щербань О.Д., Насібова О.В., Сухоруков Р.В. Методи регулювання та оптимізації структури капіталу підприємства. Економіка та держава. 2017. № 12. С. 82-88.

5. Щербань О.Д., Невдачина О.І. Теоретичні аспекти визначення сутності та структури капіталу підприємства. Приазовський економічний вісник. 2019. Випуск 3 (14). С. 284-289.

*Процик А.В. здобувач вищої освіти
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна
Науковий керівник: **Олександренко І.В.**, к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування*

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови розвитку підприємств свідчать про дефіцит власних фінансових ресурсів і постійну потребу у позикових коштах. Збільшення позикових коштів на підприємстві призводить не лише до зниження рівня фінансової незалежності, а й погіршує здатність вчасно та повному обсязі погашати усі фінансові зобов'язання. Вирішення низки проблем у напрямку своєчасного та повного виконання фінансових зобов'язань лежить в основі забезпечення ліквідності та платоспроможності підприємства.

Ліквідність і платоспроможність виступають індикаторами не лише фінансового стану підприємства, а й інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності на фінансовому ринку. Достатній рівень ліквідності підприємства показує, що структура його активів є задовільною і при потребі погашення фінансових зобов'язань, підприємство матиме змогу швидко реалізувати свої майнові цінності та отримати грошові кошти для покриття усіх витрат. Платоспроможність як характеристика стану підприємства гарантує своєчасне погашення зобов'язань у повному обсязі.

Під ліквідністю підприємства розуміють здатність активів перетворюватись в грошові кошти, швидкість використання яких забезпечить вчасне погашення зобов'язань, а платоспроможність на характеризує спроможність господарюючих суб'єктів вчасно

відповідати за зобов'язаннями і безпосередньо пов'язана із обсягом наявних високоліквідних активів [1, с. 1119]. Зважаючи на сутність ліквідності та платоспроможності, нами виокремлено основні їх характеристики:

- наявність необхідного обсягу грошових коштів для погашення усіх зобов'язань;
- відсутність простроченої дебіторської заборгованості;
- раціональна структура активів;
- наявність власних коштів в джерелах формування оборотних та необоротних активів;
- наявність позитивного загального чистого грошового потоку за результатами усіх видів діяльності;
- врегулювання термінів залучення коштів із термінами використання майна в які вони спрямовуються.

Для правильної оцінки рівня ліквідності та платоспроможності, необхідно враховувати наступні фактори: характер діяльності підприємства: промислові та будівельні підприємства мають великі залишки запасів і малі залишки грошових коштів; підприємства роздрібної торгівлі мають значну частку грошових коштів; стан запасів, тобто наявність їх надлишку чи нестачі; умови розрахунків з дебіторами, пояснюється тим, що надходження дебіторської заборгованості через короткі проміжки часу після купівлі товарів призводить до невеликої їх частки в складі оборотних активів підприємства, і, навпаки; стан дебіторської заборгованості, а саме наявність простроченої чи безнадійної дебіторської заборгованості [2, с. 321-322].

Головними напрямками підвищення рівня ліквідності і платоспроможності підприємства є:

- збільшення вхідних грошових потоків;
- збільшення залишку грошових коштів на рахунках в банку;
- збільшення чистого прибутку та власних коштів в обороті;
- підвищення оборотності власних та позикових коштів;

збільшення частки оборотних активів у структурі активів підприємства;

- збільшення обсягу грошових коштів в результаті продажу необоротних активів;

- збільшення вхідних грошових потоків від інвестиційної діяльності;

- зменшення капіталовкладень із довгим терміном окупності;

- формування необоротних активів виключно за рахунок власних коштів та довгострокових зобов'язань;

- формування оборотних активів за рахунок власних коштів та поточних зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Вудвуд В.В., Щавінська О.В. Стан ліквідності та платоспроможності основних транспортних підприємств України та шляхи його покращення. *Молодий вчений*. 2017. №11. С. 1118-1122.

2. Крупельницька І.Г., Юшко Я.І. Проблематика економічного аналізу ліквідності і платоспроможності в сучасних умовах. *Інноваційна економіка*. 2013. №8. С. 319-322.

Чиж Н.М., к.е.н., доцент

Рекачук Ю.С. здобувач вищої освіти

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

У процесі формування витрат та забезпечення їх достатньої величини в контексті максимізації прибутку, вагомим значенням набуває процес їх оптимізації. Під оптимізацією витрат розуміється один із методів управління витратами, що дозволяє вирішити комплекс завдань в системі підвищення ефективності діяльності підприємства [1, с. 319]. При цьому «управління витратами – це вміння економити ресурси і максимізувати віддачу

від них» [2, с. 108].

Оптимізація витрат підприємства спрямована на:

- обґрунтування величини витрат;
- відповідність фактичних показників плановим;
- визначення факторів впливу на витрати та їх оцінка;
- виявлення резервів зниження витрат;
- визначення шляхів та розробку механізмів мобілізації

виявлених резервів [3, с. 229].

У ході оптимізації витрат, необхідно детально вивчати фактори впливу на їх обсяг та зміну. Зокрема, в економічній літературі існує значна кількість напрацювань в сфері визначення факторів впливу і їх поділу на певні види. На основі власних досліджень, Грінченко А.В. поділяє фактори впливу на витрати підприємства за сферою дії на внутрішні та зовнішні, а за ознаками розподілу на фактори впливу згідно до об'єкта дослідження, природи виникнення, сфери дії, керованості та конкурентного рівня. Загалом, зазначається, що рівень впливу багатьох факторів на витрати підприємства є різним, зокрема, одні фактори впливають на декілька елементів витрат, інші фактори впливають на один елемент витрат, а також одні фактори впливають прямо, а інші можуть впливати опосередковано через різні сфери діяльності підприємства [4, с. 396-398]. Таким чином, важливо вивчити та передбачити вплив більшої сукупності факторів на витрати підприємства, що дозволить досягнути ефективної роботи не лише в сфері оптимізації витрат, а й досягнути ефективного функціонування підприємства загалом.

На нашу думку, основними факторами впливу на витрати підприємства є: особливості та специфіка діяльності підприємства; база контрагентів, їх місце розташування та специфіка роботи; форми розрахунків з покупцями та постачальниками; структура та обсяги джерел фінансування; географічне розташування підприємства; система менеджменту та маркетингу на підприємстві; рівень кваліфікації працівників; стан

основних засобів; рівень ефективності інвестиційної діяльності та інші.

В контексті оптимізації абсолютного розміру витрат, найбільш поширеними є три методи:

1. Перший метод, який називається АВС-аналіз, ґрунтується на тому, що спочатку відбувається ідентифікація витрат із встановленими базовими показниками (критеріями), а пізніше здійснюється групування ідентифікованих витрат у відповідності до визначених центрів витрат.

2. Другий метод оптимізації витрат, який називається XYZ-аналіз, ґрунтується на виявленні резервів зменшення витрат та їх мобілізації. Його суть зводиться до групування витрат, якому передують: кількісна оцінка абсолютної величини витрат; визначення питомої ваги кожної статті витрат у загальному їх обсязі; ранжування різних видів витрат за їх питомою вагою в структурі витрат (від найбільшої до найменшої); групування витрат за їх питомою вагою в структурі загального обсягу витрат підприємства.

3. Вартісний аналіз, що застосовується як метод для оптимізації витрат, має на меті співвідношення обсягів витрат із доцільністю їх здійснення. У цьому аспекті, відбувається визначення функціональних характеристик витрат, оцінка їх абсолютного чи відносного обсягу, а також співставлення їх величини із певним результатом (наприклад, співвідношення обсягу виробничих витрат із якістю продукції чи співвідношення обсягу витрат на оплату праці із рівнем кваліфікації працівників). В даному аспекті відбувається оцінка впливу зміни обсягу витрат в процесі їх оптимізації та певні результати діяльності господарюючого суб'єкта [5, с. 119-120].

До основних заходів в контексті оптимізації витрат підприємства можна віднести підвищення технічного рівня виробництва, вдосконалення організації виробництва і праці, застосування більш дешевих матеріалів, вивчення причин браку та

їх усунення, оптимізація асортименту продукції, скорочення витрат на оплату праці, зменшення управлінських витрат, застосування ресурсозберігаючих технологій, проведення маркетингових досліджень. Для того, щоб досягнути максимального ефекту в сфері оптимізації витрат, необхідно використовувати комплексні програми, а не окремі заходи. Застосування комплексних програм повинно передбачати декілька проєктів, які будуть реалізуватись в різні періоди часу і їх суть полягатиме в наступному: робота зі зниженням трудомісткості бізнес-процесів, оптимізація витрат на персонал, оптимізація каналів збуту та постачання, оптимізація використання активів та капіталу, робота зі зменшенням цін на придбані матеріали, зміна технологій виробництва [6, с. 183].

Підсумовуючи вище зазначене, можна свідчити, що забезпечення ефективної оптимізації витрат є передумовою високих темпів зростання прибутку. Про те, варто розуміти, що розробка окремих заходів чи напрямів оптимізації витрат лежить в основі особливостей діяльності конкретного підприємства, його виробничих та збутових програм.

Список використаних джерел

1. Лотиш О.Я. Економіко-математична модель оптимізації витрат на виробництво продукції підприємницьких структур. *Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного інституту. Зб. наук. праць.* 2003. Вип. 4. С. 317-320.
2. Косинська О.В. Оптимізація витрат як засіб підвищення прибутковості підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2011. №7. С. 106-110.
3. Дороженко Л.І. Сутність оптимізації витрат із застосуванням економіко-математичних методів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки.* 2014. Вип. 6 (5). С. 228-231.
4. Грінченко А.В. Класифікація факторів впливу на витрати підприємства. *Теоретичні та прикладні питання економіки.* 2012. Вип. 27 (1). С. 392-398.
5. Чубірка Г.І. Методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка.* 2016. Вип. 2. С. 118-124.
6. Яковенко Т.С., Довга А.О., Острияніна В.Е. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер.: Економіка.* 2013. Т. 21. вип.. 7(2). С. 181-188.

Шум В.В., здобувач вищої освіти
Науковий керівник : **Шейко Ю.О.**, к.е.н., старший викладач
Луцький національний технічний університет

СУТНІСТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Здатність підприємства досягти певних переваг над іншими господарюючими суб'єктами втілюється в понятті "конкурентоспроможність". Можна виокремити низку характерних ознак, відповідність яким дозволяє віднести господарюючий суб'єкт до категорії конкурентоспроможного / неконкурентоспроможного (рис. 1).

Рис. 1. Характерні ознаки конкурентоспроможності підприємства

За своєю суттю поняття конкурентоспроможність є багаторівневим (рис. 2)

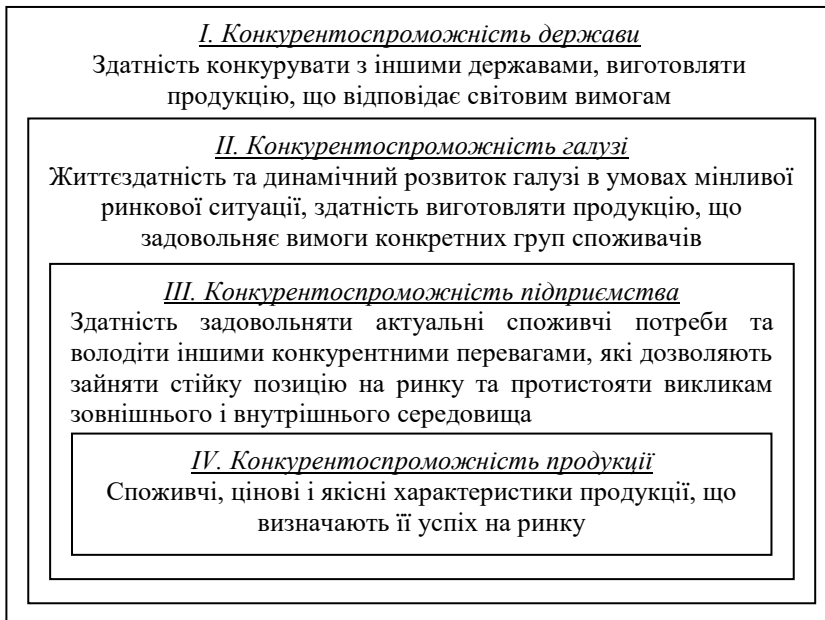

Рис. 2. Ієрархічна модель конкурентоспроможності

* складено автором за [1; 2; 3]

Конкурентоспроможність продуктів і послуг впливає на конкурентоспроможність підприємства, що в свою чергу сприяє конкурентоспроможності галузі, регіону і держави в цілому, а досягнення успіху в глобальному вимірі залежить від ефективності використанні усіх можливих заходів досягнення конкурентоспроможності та створення позитивного іміджу на кожному з ієрархічних рівнів.

Список використаних джерел

1. Батченко Л. В. Стариченко Т. В. (2018). Концептуальний підхід до

конкурентоспроможності готельних підприємств України. Ефективна економіка. № 9.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6721>.

2. Конкурентоспроможність країни. Вікіпедія. URL:
https://uk.wikipedia.org/wiki/Конкурентоспроможність_країни

3. Паргута Т.О., Фесенко Т.В. (2012). Конкурентоспроможність підприємства та механізм її забезпечення. Інвестиції: практика та досвід. № 12. С.91-96.

*Яцук І.С., здобувач вищої освіти,
науковий керівник: Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ФОРМУВАННЯ ТА ЗМІНА ГРОШОВИХ НАДХОДЖЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Грошові надходження відіграють важливу роль у забезпеченні платоспроможності та фінансової рівноваги суб'єктів господарювання. Тому питанням забезпечення стабільності та своєчасності грошових надходжень та оптимізації їхнього розміру повинна приділятися постійна увага в системі фінансового менеджменту фірми.

Грошові надходження – це ті грошові кошти від реалізації товарів, робіт та послуг, які надходять на підприємства в процесі усіх видів діяльності в конкретний момент часу. Вони розмежовуються за видами діяльності фірми, а саме: операційної, фінансової та інвестиційної.

В законодавчо-нормативних актах та літературних джерелах операційна діяльність визначається як основна діяльність підприємства, в межах якої відбувається виробництво та реалізація продукції. Даний вид діяльності має забезпечувати основний дохід підприємства, оскільки є головним. Інвестиційна діяльність – це діяльність, яка пов'язана з купівлею та реалізацією необоротних активів та фінансових інвестицій, які не відносяться

до еквівалентів грошових коштів. У свою чергу, фінансова діяльність – це та діяльність підприємства, яка має вплив на структуру капіталу. Іншими словами, дана діяльність підприємства може змінювати розмір і склад як власного, так і позикового капіталу [1, с. 27].

До вхідних грошових потоків за операційною діяльністю відносять: виручку від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг; виручку від реалізації іноземної валюти; виручку від реалізації виробничих запасів; надходження від операційної оренди; надходження авансів від покупців; надходження цільового фінансування; повернення наданих авансів постачальникам; повернення надмірно сплачених податків; повернення раніше списаної дебіторської заборгованості тощо [2].

До грошових надходжень інвестиційної діяльності відносяться: надходження від продажу основних засобів, які не використовуються в діяльності підприємства; надходження від продажу нематеріальних активів; надходження від продажу цінних паперів інших підприємств; надходження коштів, які раніше були спрямовані на депозит; надходження відсотків за депозитом; надходження за фінансовою орендою; надходження за деривативами.

Позитивними грошовими потоками від фінансової діяльності є: надходження від продажу акцій власної емісії; надходження від емісії облігацій; надходження від банківських кредитів; надходження додаткових внесків до статутного капіталу і т. п. [2].

Формування і зміна грошових надходжень на підприємстві відбувається з урахуванням факторів впливу на них. Зазвичай фактори впливу поділяють на зовнішні та внутрішні, а внутрішні, у свою чергу, розглядаються у розрізі операційної, інвестиційної та фінансової видів діяльності підприємства. На думку науковців і експертів, до зовнішніх факторів впливу в даному розподілі відносяться: загальна макроекономічна ситуація, стан платіжної дисципліни в державі, кон'юнктура фінансового ринку та ринку

збуту. До внутрішніх факторів впливу операційної діяльності відносяться: стан дебіторської заборгованості, кредитна політика підприємства, обсяг виручки від реалізації, а також рівень цін. В межах інвестиційного виду діяльності: склад інвестиційного портфелю, вибір інвестиційної програми підприємства. До факторів впливу за фінансовою діяльністю відносять: наявну структуру капіталу, обсяг кредитів та терміни їх повернення, а також кредитоспроможність [3].

Підприємство при формуванні грошових надходжень може стикнутись з проблемами як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Із зовнішньої сторони існують такі проблеми: платіжна криза країни, низький рівень виробництва та купівельної спроможності населення. Також досить багато проблем виникають саме зі сторони внутрішньої діяльності підприємства. Такими проблемами є: кредиторська та дебіторська заборгованість, низька кредитоспроможність підприємства, неправильно підібрані цілі та стратегії підприємства та ін.

Таким чином, знання факторів та проблем при формуванні грошових потоків дозволяє не лише правильно оцінити ефективність фінансового менеджменту підприємства, але і спрямувати грошовий потік для досягнення певних результатів, розробляти шляхи його оптимізації.

Список використаних джерел

1. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text>.
3. Бідник Н.Б. Фактори, що впливають на обсяг і структуру грошових потоків підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67419.doc.htm.

Секція 2

Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство, право

*Салівончик І.М., аспірант,
ст. викладач кафедри фінансів, банківської справи та
страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

СУЧАСНІ МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах надзвичайно неспокійної ситуації, в якій Україні зараз доводиться найважче, можна визначити обов'язкові умови та темпи для процвітання, адже темп має велике значення для всього процесу модернізації та реструктуризації. З економічної точки зору, важливим кроком є стабілізація рівня інфляції та курсу валюти. Розвиток бізнесу та створення нових робочих місць неможливі без стабільності економічного середовища. Створення такого середовища потребує ефективної співпраці та участі всіх зацікавлених сторін у країні. Проте, в Україні наразі відсутній реальний діалог, а закордонні партнери (наприклад, МВФ або ЄС) не можуть подати хороший приклад, обмежуючи свій контакт з соціальними партнерами та приділяючи основну увагу українському уряду. Україна, безумовно, спроможна стати рушійною силою в глобальній економіці. Будь-який контраргумент можна легко відхилити, посилаючись на приклад українських холдингів, які є основними гравцями на вкрай конкурентних світових ринках. Тому країна повинна сприяти глобальній присутності своїх найбільших підприємств шляхом відкриття своєї економіки для міжнародної конкуренції. Сильні і конкурентоспроможні підприємства будуть процвітати, тоді як ті,

що відстають, неминуче зазнають невдачі. Метою української економіки є досягнення рівня продуктивності. У нинішніх умовах тільки жорсткі рішення можуть віднести Україну у вищий ранг найбільш продуктивних економік. Відповідно, якщо будуть забезпечені належні умови, суспільство зможе управляти розвитком своєї економіки та створювати сильні та конкурентоспроможні підприємства, що створюватимуть робочі місця та забезпечуватимуть процвітання держави.

Зауважимо, що Україна може стати основним центром виробництва для Європи в цілому і отримати вигоду, щоб рости на світовому ринку як сильний гравець не тільки у виробництві зерна. Існує величезний потенціал у багатьох галузях: створення довгих ланцюгів переробки з високою доданою вартістю в сільському господарстві і харчовій промисловості; розвиток текстильної та хімічної промисловості; модернізація традиційних галузей важкої промисловості; подальший розвиток ІТ індустрії та галузі програмного забезпечення; впровадження інновацій в енергетичному секторі з величезним невикористаним потенціалом поновлюваних джерел енергії, у тому числі виробництво енергетичного обладнання.

При чому, розвиток найбільш інноваційних секторів економіки України принесе відчутні вигоди у вигляді продукції з високою доданою вартістю і нових якісних робочих місць. Це призведе до збільшення податкових надходжень і зниження соціальних витрат. Існує нагальна необхідність пошуку фінансування будівництва нових переробних потужностей, які забезпечать перехід від переважно сировинного експорту до експорту продуктів з високою доданою вартістю, не кажучи вже про створення нових робочих місць. Незвичайні часи вимагають нестандартних дій. Україна потребує розумних рішень, щоб здійснити стрибок вперед на шляху до стабільності і процвітання.

На рисунку 1 представлено вплив інноваційних полюсів зростання на модернізацію економіки.

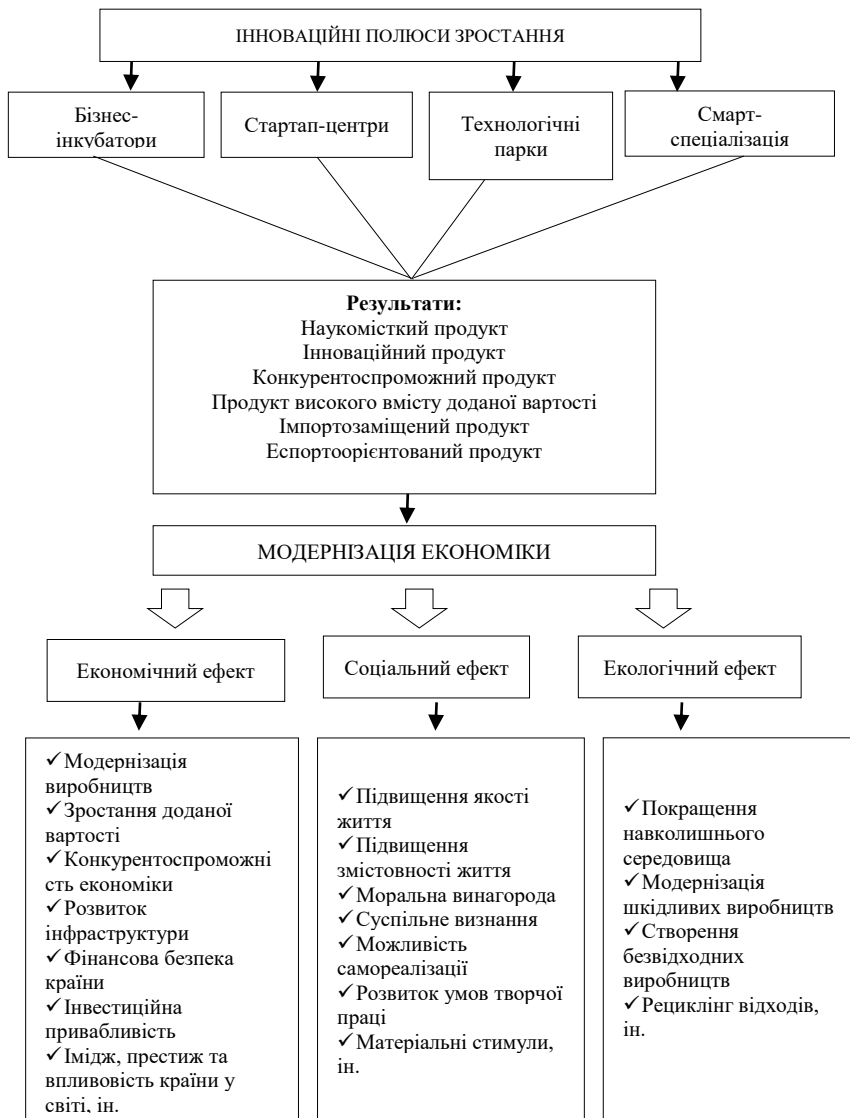

Рис. 1 – Вплив інноваційних полюсів зростання на модернізацію економіки

Головний акцент таких перетворень відбувається шляхом активної інноваційної державної політики через створення національної мережі інноваційних полюсів зростання: технопарків, бізнес-інкубаторів, стартап-центрів, смарт-спеціалізації.

Як зазначається в національній доповіді «Інноваційна Україна – 2020», «структурно-технологічні зрушення, які відбулися у роки незалежності, мали стихійний характер, а основні механізми зростання відповідно продовжують концентруватися у групі галузей, де їхня конкурентоспроможність переважно залежить від використання екстенсивних чинників виробництва та потребує відносно невисокого рівня інноваційної активності, при цьому ґрунтуючись на експорті сировинних товарів і продукції нижчих виробничих переділів, що зумовлює саме низьку конкурентоспроможність економіки, та значне відставання країни в соціально-економічному розвитку» [1, с. 6].

На нашу думку, для України головним пріоритетом модернізаційних перетворень економіки має стати цілеспрямований перехід до інноваційної моделі економіки, що потребує дослідження та використання зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел

1. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гесця та ін. Київ : НАН України, 2015. 336 с.

Секція 3

Актуальні проблеми сталого розвитку територій в контексті глобалізаційних трансформацій суспільства

*Галицька Б.О., магістр
науковий керівник: Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Проголошена спрямованість децентралізації на вирішення проблем розвитку регіонів означає, що суспільство очікує відповідного ефекту уже в короткостроковій перспективі: децентралізація на вигоду громад міняє розподіл повноважень, впроваджує механізм акумулювання бюджетних коштів; органи місцевого самоврядування можуть реалізовувати власну стратегію розвитку, опираючись на організаційні та матеріально-фінансові ресурси. Отже, набуває більшої актуальності питання оцінки впливу децентралізаційної реформи на соціально-економічний розвиток регіонів.

В Україні до проведення адміністративно-територіальної реформи та змін у бюджетному законодавстві складалась ситуація, коли місцеві органи влади не мали достатньої фінансової самостійності під час розв'язання задач соціально-економічного розвитку території, результатом чого була відсутність зацікавленості у стимулюванні суб'єктів господарювання збільшувати темпи зростання валового регіонального продукту. Проведені зміни дають надії сподіватись не тільки на декларативну фінансову децентралізацію, а на реально діючу, яка спрямована на створення сприятливого клімату для місцевого

бізнесу та підвищення добробуту регіонів.

А чи це так насправді, проведемо невеликий аналіз місцевих бюджетів. У 2016 році лише 21,8 % усіх доходів бюджетної системи України припадали на місцеві бюджети (з урахуванням трансфертів з державного бюджету). Протягом 2017–2020 років спостерігається зміна ситуації, всі доходи бюджетної системи України, що акумулювалися, практично порівну розподілялися між державним та місцевими бюджетами. Так у 2020 році 52,8 % усіх доходів припадали на державний бюджет, а 47,2% – на місцеві бюджети [1].

Протягом 2015-2019 років на добровільній основі об'єдналось 872 громади. У 2020 році до загальних фондів бюджетів цих громад надійшло 54 млрд. грн., що в середньому складає 5,2 тис. гривень на одного жителя громади. Видатки загальних фондів місцевих бюджетів склали 72,6 млрд. гривень. На капітальні видатки у 2020 році територіальними громадами використано 12,9 млрд. грн., що в розрахунку на одного жителя складає 1,2 тис. гривень. Середній рівень капітальних видатків у загальному обсязі видатків одного ОТГ складає 14,9 % [2].

Проведений аналіз свідчить про нестачу ресурсів у місцевих бюджетах на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку. В першу чергу забезпечуються видатки споживання, в основному на утримання апарату управління, бюджетних установ та закладів соціально-культурної сфери, а видатки розвитку фінансуються по залишковому принципу. Також, спостерігається негативна тенденція щодо нерівномірного наповнення бюджетів, що залежить від рівня розвитку окремих галузей, наявності підприємств, сировинної бази тощо, що відповідним чином впливає на непропорційний розвиток територій.

Отже, як показало дослідження, чинна система формування дохідної та видаткової частини бюджету розвитку є недосконалою та потребує подальших доопрацювань. Є необхідність у підкріпленні дохідної частини бюджету розвитку, оптимізації

видаткової структури бюджету [3]. Тому для забезпечення виконання бюджетних завдань розвитку територіальних громад, на нашу думку, необхідно виконати такі умови: створити нові джерела надходжень до бюджетів розвитку територій; забезпечити розвиток малого та середнього бізнесу як основи забезпечення дохідної частини бюджету; забезпечити прозоре та відкрите використання бюджетних коштів, спрямованих на розвиток територіальних громад. Виконання зазначених вище заходів приведе до збалансованого бюджетного фінансування соціально-економічних заходів територіальної громади в умовах фінансової децентралізації.

Проведене дослідження показало, що попри проведену адміністративно-територіальну реформу, значні зміни у нормативно-правових актах, що зумовили розширення повноважень органів місцевого самоврядування, зростання їх фінансової незалежності процес фінансової децентралізації не можна вважати завершеним. Наявні джерела ресурсів місцевих бюджетів не можуть повноцінно забезпечити соціально-економічний розвиток територіальних громад. Необхідно продовжувати пошук шляхів удосконалення бюджетного механізму соціально-економічного розвитку регіонів.

Список використаних джерел

1. Доходи та видатки Державного бюджету протягом 2018-2020 років. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/>.
2. З якими фінансовими показниками закінчили 2020 рік об'єднані громади – рейтинг. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13333>.
3. Криниця С. Бюджетне регулювання регіонального розвитку. *Фінансовий простір*. 2012. № 1 (5). С. 54–60.

*Погуляйко Ю.М., аспірант
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

РОЗВИТОК ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

За роки незалежності, Україна не спромоглася забезпечити високу конкурентоспроможність національної економіки, що зумовлене відсутністю, в тому числі, чітких та виважених механізмів забезпечення ефективного використання державного та комунального майна, інституційних та організаційних процедур державно-приватного партнерства.

Державно-приватне партнерство є певною формою співпраці держави та приватного власника при спільному використанні майна.

Потреба розвитку державно-приватного партнерства зумовлена, в першу чергу, нестачею державних інвестицій для забезпечення ефективного функціонування майнових комплексів, об'єктів інфраструктури, земельних та інших ресурсів, що створює перешкоди нарощенню конкурентних переваг, впорядкування інфраструктури, наданню робочих місць, якісному наданню суспільно важливих послуг тощо.

Державно-приватне партнерство передбачає співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку,

встановленому законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства [1, ст. 1, п. 1].

Ознаками державно-приватного партнерства є [1, ст. 1, п. 3]:

1) створення та/або будівництво (нове будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт та технічне переоснащення) об'єкта державно-приватного партнерства та/або управління (користування, експлуатація, технічне обслуговування) таким об'єктом;

2) довготривалість відносин (від 5 до 50 років);

3) передача приватному партнеру частини ризиків у процесі здійснення державно-приватного партнерства;

4) внесення приватним партнером інвестицій в об'єкт державно-приватного партнерства.

Фактично державно-приватне партнерство передбачає, що держава надає в користування своє майно чи інші активи, а приватний інвестор вкладає свої ресурси для їх поліпшення, ефективно використовує отримане майно, забезпечуючи надання суспільно важливих послуг.

Хоча законодавство щодо розвитку державно-приватного партнерства прийняте у 2010 році, про концесію – у 2019 році [2], однак Україна не належить до країн з численними проектами та договорами державно-приватного партнерства. Більше того, навіть ті нечисленні проекти не стали комерційно успішними, за більшістю з них тягнуться юридичні провадження.

Це зумовлено тим, що поруч з численними перевагами державно-приватного партнерства, воно містить і низку ризиків, до яких слід віднести політичні, бюрократичні, інституційні.

Нарощення переваг та нейтралізація ризиків державно-приватного партнерства зумовлює потребу системного науково обґрунтування досліджуваної проблематики, що стане важливим аспектом вдосконалення інвестиційної політики на національному та регіональному рівнях.

Список використаних джерел

1. Про державно-приватне партнерство : Закон України / Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2010. № 40. Ст. 524. (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
2. Про концесію : Закон України / Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2019. № 48. Ст. 325 (зі змінами). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/155-20#Text>

*Ревейчук Ю.М., здобувач вищої освіти
Бірук Т.С., здобувач вищої освіти
Науковий керівник Іщук Л.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет,
м. Луцьк, Україна*

СУТНІСНО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Сучасна побудова влади на місцях здійснюється шляхом реалізації основоположного принципу фінансової самостійності місцевої влади та надання їй широкого кола повноважень. Реалізація вищезазначеного неможлива без забезпечення належного рівня фінансування. Доходи місцевих бюджетів є надзвичайно важливою фінансово-економічною категорією.

Якщо звернутися до наукових джерел, то єдиного визначення чи єдиного усталеного підходу не існує, тому можна натрапити на різні трактування, при цьому не слід значно розмежовувати поняття «доходи бюджету» та «доходи місцевого бюджету», оскільки вони є синонімічними і по суті відрізняються лише масштабом охоплення, джерелами наповнення, однак мають спільне функціональне навантаження.

Законодавство не містить визначення терміну «дохід місцевого бюджету», що аналізується як негативне явище, яке може породити правову невизначеність. Разом з тим, у частині 1 статті 63 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»

вказано, що доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Таким чином, дане положення можна прив'язати до структурно-функціонального визначення досліджуваного поняття.

Варто звернути увагу на те, що питання поняття доходів місцевого бюджету може розкриватися й через аналіз основних характеристик місцевого бюджету, до яких відносять:

- історичність, яка полягає в тому, що бюджет та його доходи склалися історично, мають свої специфічні риси зародження в кожному регіоні чи країні;

- плановий характер, що передбачає виконання функцій держави, однак на певному рівні (локальному чи глобальному), шляхом витрачання акумуляованих у вигляді доходів коштів;

- терміновість, яка полягає в тому доходи, як і бюджет в цілому завжди складається і виконується протягом бюджетного періоду [2];

- багатогранність поняття, що характеризує особливості та рівень життя регіону;

- політичне підґрунтя, що розкривається через можливість місцевої влади вводити різного роду податки та збори;

- територіальна приналежність, що визначає сферу дії такого бюджету;

- соціальне спрямування (у більшій мірі стосується видатків, які забезпечують сфери охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення)

- чітко визначена процедура бюджетного процесу;

- залежність місцевого населення та суб'єктів господарювання від місцевої влади у бюджетному процесі та навпаки (місцева влада обирається жителями адміністративно-територіальної одиниці, яка в подальшому здійснює формування та розподіл грошових потоків регіону, в тому числі із врахуванням

потреб і можливостей фізичних осіб та суб'єктів господарювання) [3];

– вдале регулювання регіональною економікою залежить від раціональної концентрації у місцевих бюджетах коштів на необхідних ділянках та напрямках;

– структура місцевих бюджетів залежить від адміністративно-територіального устрою регіону та держави в цілому [4].

– особливість економічної форми відносин, що пов'язана з відокремленням деякої частини доходу суспільства в руки органів управління та її використання з метою задоволення суспільних потреб;

– реалізація перерозподілу доходу серед галузей господарства та інших сфер діяльності;

– бюджетний перерозподіл визначаються потребами та завданнями, що стоять перед жителями території.

Широке трактування досліджуваного поняття визначає його як сукупність фінансово-економічних відносин, що існують у суспільстві відповідно до законодавчих норм, між місцевою владою та фізичними, юридичними особами та іншими бюджетами в процесі утворення грошових фондів.

Список використаних джерел

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. ВВР України. 1997. № 24. ст.170.
2. Даньків В.Й., Галас М.М. Роль бюджету у соціально-економічному розвитку держави. *Науковий вісник Ужгородського університету* : зб. наук. праць. Ужгород, 2013. Вип. 3(40). С. 219-226.
3. Раделицький Ю.О. Теоретико-системні основи визначення місцевих бюджетів. *Причорноморські економічні студії*. 2017. С. 125-130.
4. Ковалевич Д.А. Місцеві бюджети як засіб макроекономічної стабілізації та економічного зростання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Економіка*. 2011. Вип. 16. С. 58-63.

*Цибух В.Т., здобувач вищої освіти,
м. Луцьк, Україна
Полищук В.Г., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВИХ ЗАХОДІВ У СВІТЛІ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Відповідно до дослідження понять «фінансування» та «фінансове забезпечення», Кожухова Т.В. робить висновок, що «вони є рівнозначними, тому під фінансуванням сталого розвитку доцільно мати на увазі забезпечення сталого розвитку фінансовими ресурсами. Конкретизуючи поняття фінансування сталого розвитку, необхідно визначити його як процес мобілізації, розподілу, спрямування до пріоритетних секторів, програм і проектів та ефективного використання фінансових ресурсів з метою досягнення сталого розвитку» [3].

Розглянемо особливості державних фінансових ресурсів в контексті інвестування. Як зазначає Романчукевич В.В., «для переважної більшості сфер інвестування державні фінансові ресурси залишаються майже єдиним надійним джерелом забезпечення сталого розвитку. Зокрема у сфері охорони здоров'я, освіти, адаптації до зміни клімату, а також харчовій та аграрній сфері державні фінансові ресурси забезпечують понад 90 % прогнозованої потреби в інвестуванні для досягнення сталого розвитку на період до 2030 р.» [2].

Розглянемо глобальний рівень сталого розвитку. Дійсно, як слушно зауважує Кожухова Т.В. «глобальна система функціонування сталого розвитку становить сукупність взаємопов'язаних елементів, що охоплює різні рівні фінансування (національний, міжнародний та світовий), суб'єктів, що беруть участь у фінансуванні (країни, міжнародні фінансові організації,

глобальні фонди), сфери фінансування (соціально-економічна сфера, продовольча безпека, інфраструктура, охорона довкілля, глобальні суспільні блага), фінансові важелі (фінансове забезпечення, фінансові інструменти, фінансові методи), принципи фінансування, якість результатів (кількісні та якісні показники фінансування сталого розвитку)» [4].

Ми погоджуємося з думкою Макаренко І., Серпенінової Ю. та Погорілої К. про те, що «серед ключових напрямів підвищення ефективності фінансування сталого розвитку в Україні пропонуємо такі: прийняття національної стратегії сталого розвитку України, конкретизованої за строками, інституційним і фінансовим забезпеченням; підвищення прозорості й запобігання корупції та тіньовим схемам у сфері формування й використання коштів, спрямованих на фінансування енергоефективних, інноваційних та інших категорій «зелених» проєктів; посилення участі інститутів громадянського суспільства в процесі фінансування ініціатив сталого розвитку; застосування мультистейкхолдерського підходу під час формування фінансового та інституційного забезпечення сталого розвитку в Україні; створення ефективної, дієвої та економічної системи планування, прогнозування, моніторингу й аудиту ефективності фінансування сталого розвитку в Україні як окремої ланки в інституційному забезпеченні» [1].

Як стверджує Васильчук І.П., «до принципів фінансування діяльності корпорацій в умовах сталого розвитку нами віднесено: прозорість, що узгоджується з вимогами до транспарентності діяльності корпорації; відповідальність згідно з принципами сталого розвитку; цільовий характер використання залучених коштів – під заходи і проєкти у напрямках сталого розвитку; диверсифікація джерел, форм і інструментів фінансування; адаптованість інструментів, форм і методів під вимоги сталого розвитку; результативність залучення (за визначеними параметрами) та ефективність використання капіталу (досягнення

фінансових цілей); конвергентність, що передбачає розроблення фінансових інструментів і методів фінансування на основі поєднання різних підходів, які об'єднують в собі характеристики різних інструментів, тобто є гібридними; створення позитивного впливу на соціум і довкілля як обов'язкова умова досягнення Цілей сталого розвитку» [5].

Таким чином прийняття національної стратегії сталого розвитку України, конкретизованої за строками, інституційним і фінансовим забезпеченням, позитивно вплине на здійснення фінансових заходів у світлі досягнення сталого розвитку.

Список використаних джерел

1.Макаренко І., Серпенінова Ю., Погоріла К. Інституційне забезпечення фінансування сталого розвитку у світлі мультистейкхолдерського підходу. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2018. Vol. 4. No. 2. Pp. 85–96. URL: www.are-journal.com.

2.Романчукевич В.В. Роль державної фінансової політики сталого розвитку в умовах глобалізації. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. № 1 (67). С. 197-200.

3.Кожухова Т.В. Фінансування сталого розвитку: понятійно-категоріальний апарат. Вісник ДонНУЕТ. 2017. № 1 (66). С. 134-144.

4.Кожухова Т.В. Формування та трансформація глобальної системи фінансування сталого розвитку: монографія. Кривий Ріг: Видавець ФОП Чернявський Д.О., 2017. 336 с.

5.Васильчук І.П. Від корпоративної соціальної відповідальності до корпоративної сталості: особливості фінансування сталого розвитку. Проблеми економіки. 2018. № 1 (36). С. 243-250.

Секція 4
Фінансовий механізм соціально-економічного розвитку
України

*Горобей І.О., здобувач вищої освіти,
науковий керівник: Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

У сучасних ринкових умовах господарювання в процесі здійснення своєї виробничо-господарської діяльності вітчизняним підприємствам часто приходиться вирішувати проблеми з нестачею фінансових ресурсів. Щоб подолати нестачу ресурсів для фінансування свого розвитку суб'єктам господарювання потрібно залучати інвестиції. З іншого боку, наявність вільних коштів на підприємстві відкриває для нього можливості здійснення власної інвестиційної діяльності. Для підприємств інвестиції створюють низку вигод: сприяють збільшенню доходів та прибутків, активізації виробництва, нормалізації фінансового стану та впровадженню новітніх технологій тощо.

Згідно із законодавством України, під інвестиційною діяльністю підприємства розуміють «сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Тобто вкладення всіх видів майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, з метою отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту» [1]. Об'єктами інвестування в діяльність підприємства можуть виступати як різноманітні фінансові інструменти, зокрема цінні папери, так і майнові та немайнові права, рухоме й нерухоме

майно, сукупність різних видів знань, що виявляються у формах технічної інформації, досвіду тощо.

Серед особливостей інвестиційної діяльності підприємства науковці виділяють наступні: «інвестиції в розвиток підприємства є найважливішою формою забезпечення зростання ефективності його господарювання; форми і методи інвестиційної діяльності підприємства меншою мірою залежні від галузевих особливостей підприємства порівняно з виробничою діяльністю; динаміка обсягів інвестиційної діяльності характеризується певною нерівномірністю у визначені відрізки часу; інвестиційна діяльність формує окремий самостійний вид грошових надходжень підприємства; з моменту реалізації інвестицій до моменту отримання доданої вартості від їх вкладання існує значний розрив за часом; інвестиційній діяльності властиві значні ризики, які пояснюються фактором невизначеності впливу зовнішнього середовища» [2, с. 156].

Серед основних джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємства слід виділити нерозподілений прибуток, кошти амортизаційного фонду, банківські кредити, бюджетне фінансування на державних підприємствах, кошти дрібних інвесторів, отримані через акціонування, венчурне та змішане фінансування, краудфандинг тощо.

Інвестиційна складова розвитку економіки країни тісно взаємопов'язана з інноваційними процесами, тому дуже часто інвестиційну діяльність розглядають в комплексі як інноваційно-інвестиційну діяльність підприємства. У свою чергу, «управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства являє собою систему проведення аналізу, оцінки та прийняття рішень щодо впровадження нововведень на підприємстві, яка включає в себе аналіз ринку, попиту споживачів, оцінку інноваційних, інвестиційних проектів та можливостей підприємства, тобто оцінку кадрового, виробничого, фінансового потенціалу та проведення контролю, щодо прийняття рішень задля розширеного

відтворення, як в межах існуючої, так й перспективної структури виробництва» [3, с. 291].

На практиці інвестиції кожним підприємством здійснюються у формі інвестиційних проектів. А.П. Дука, щоб охопити багатофункціональність поняття «проект», визначає інвестиційний проект у двох аспектах: як документ і як конкретні дії інвестора щодо реалізації своїх інвестиційних намірів [4]. При визначенні категорії «інвестиційний проект» слід враховувати основні ознаки: можливість зміни комплексу заходів для досягнення мети проекту; неповторність (специфічність); обмеженість у часі; обмеженість ресурсів.

Отже, проблема залучення інвестицій та здійснення інвестиційної діяльності завжди буде в центрі уваги науковців та практиків, оскільки від них залежить економічний розвиток як самого підприємства, так і країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560–XII зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
2. Нкайа Б.Ж., Ларка М.І. Роль і значення інвестицій в діяльності підприємств. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард–2016»*: матеріали VII міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених. 27 груд. 2016 р., Харків: НТУ «ХПІ», 2016. С. 155–156.
3. Кривов'язюк І.В. Теоретичні засади управління інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємства. *Економічний форум*. Наук. ж-л. 2017. № 4. С. 288–297.
4. Дука А.П. Формування політики інноваційно-індустріального розвитку національної економіки. *Ефективна економіка*. 2015. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_7_19.

Коробчук Т.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна

ЕНДОГЕННИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ»

Ендогенний (внутрішній) підхід до визначення поняття «кредитний механізм» є організаційно-структурним відображенням кредитних відносин, тобто внутрішньою організацією і функціонуванням кредиту. Сюди ми відносимо: кредитний потенціал банків (обсяг залучених і запозичених ресурсів), наявність довгострокових ресурсів у банках, рівень відсоткових ставок за довгостроковими кредитами, структура й стабільність депозитної бази, структура та якість кредитного портфеля, забезпечення кредиту, спектр кредитних продуктів та тарифи на кредитне обслуговування, умови кредитування, рівень менеджменту в банках, професійність та досвідченість кадрового складу банку, спеціалізація банків та їх територіальне розміщення, рівень розвитку інфраструктури кредитного ринку.

Деякі з них розглянемо детальніше. Незважаючи на постійне зростання кредитного потенціалу вітчизняної банківської системи, співвідношення між запозиченими та залученими коштами залишається стабільним, в межах 1 : 3. За відсутності нових макроекономічних потрясінь знижуватиметься й вартість кредитів для бізнесу та населення. Банки дедалі активніше конкуруватимуть за якісних позичальників. Фін. установи з другої половини 2019 року відзначають, що суттєво посилюється позитивний вплив нижчих ставок на кредитний попит підприємств. Рівень непрацюючих кредитів (NPLs) продовжує скорочуватися, хоч і вкрай повільно. Основний фактор – стрімке зростання роздрібного кредитування, що статистично «розмиває»

частку старих недіючих кредитів. Більшість банків визнала збитки від NPLs майже повністю, рівень їх покриття резервами перевищує 90%. Темпи розчищення банківських балансів від недіючих активів украй низькі. Частка непрацюючих кредитів повільно знижується, їхні обсяги практично не змінюються [1].

Від початку року частка недіючих кредитів продовжила повільно зменшуватися. Основна причина – статистичний ефект від зростання кредитного портфеля. Це особливо помітно в сегменті фізичних осіб: у ньому за останні два роки частка NPLs скоротилася на 17 в. п. до 42,6%. Тим часом у корпоративному сегменті за цей період частка непрацюючих кредитів зменшилася лише на 2 в. п. до 54,9%. У ньому обсяг кредитів зростав повільніше, зате було проведено значні реструктуризації держбанками. Вони визнали реструктуровані позики працюючими після того, як протягом півроку позичальники знову почали їх регулярно обслуговувати. Частка й обсяг NPLs значно зменшилися в іноземних банках: за два роки в топ-5 із них частка знизилася з 34,0% до 14,3%. Це доводить, що активна робота з недіючими кредитами дає хороший результат за відносно короткий період. Банки отримують майже всі нараховані процентні доходи. Співвідношення між отриманими та нарахованими процентними доходами – один із надійних показників якості кредитного портфеля та достатності сформованих резервів. Фінансова звітність за 2018 рік показує, що в більшості банків цей показник близький до 100%. Тобто фін. установи здебільшого отримують усі нараховані відсотки. Проте для трьох із них індикатор нижчий за 80%. Ці банки повинні адекватніше оцінити справедливую вартість відповідних активів [1].

Щодо рівня розвитку інфраструктури кредитного ринку регулятори (Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Міністерство фінансів України та Фонд гарантування

вкладів фізичних осіб) затвердили положення про те що макроекономічний розвиток стимулюватиметься шляхом активізації кредитування малого і середнього підприємництва, зокрема фермерських господарств під заставу землі, усунення перешкод для перезапуску іпотечного кредитування, експортного фінансування. Іншими важливими завданнями за цим напрямом є виважена фіскальна політика, розвиток ринку небанківського кредитування, посилена координація дій Міністерства фінансів та Національного банку, запровадження II рівня та удосконалення регулювання III рівня пенсійної системи, розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів [2].

Однією з перепон позитивного розвитку кредитування є нестача довгострокового фондування. Адже банки залучають кошти переважно на короткий термін – біля 75% зобов'язань у гривні мають залишковий строк до одного місяця. Тому зростання строковості зобов'язань – головне завдання довготривалої перспективи.

Список використаних джерел

1. Звіт про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H1.pdf?v=4
Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/regulatori-financevogo-rinku-zatverdili-strategiyu-rozvitku-financevogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku>

*Кузьмак О.М., д.е.н., професор
кафедри фінансів, банківської
справи та страхування*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ КОРОНАВІРУСНОЇ КРИЗИ

Людський розвиток, підвищення добробуту населення та забезпечення фінансової безпеки домогосподарств, у тому ж

числі, є основою сучасної парадигми глобального економічного розвитку. Зокрема, експерти ПРООН наголошують, що якщо нерівність у людському розвитку зберігатиметься і зростатиме, то прагнення урядів країн, що відображені у світовому порядку денному в сфері сталого розвитку до 2030 року не будуть втілені. Уніфікованих шляхів вирішення згаданих завдань для кожної конкретної країни не існує - відмінності в певних ключових вимірах людського розвитку країн зменшуються, у той час як інші - з'являються. При цьому, під людським розвитком, загалом, фахівці розуміють нарощування можливостей людини через підвищення її життєвого потенціалу та забезпечення максимально можливого ступеню реалізації її можливостей у всіх сферах життєдіяльності.

Таким чином, людський розвиток як комплексний соціально-економічний процес передбачає забезпечення належного рівня фінансової безпеки домогосподарств, що є пріоритетним вектором державної політики в контексті людського розвитку та економічного розвитку будь-якої країни. Особливої актуальності така проблематика набуває у періоди криз, зовнішніх шоків та невизначеності, в умовах порушень глобальної економічної рівноваги.

Впродовж останніх місяців ситуація в Україні, що спричинена тиском глобальної пандемії та карантинними обмеженнями суспільно-економічного життя, засвідчила, що домогосподарства України виявилися найбільш слабкою ланкою соціально-економічної системи країни в умовах карантинного шоку і стикнулися з небезпекою опинитися без засобів до існування. У зв'язку з погіршенням економічного стану усіх верств населення України, через обмежувальні карантинні заходи, в Україні змінилася структура внутрішнього попиту, купівельна спроможність громадян, структура виробництва товарів широкого вжитку і першої необхідності і промислове виробництво, загалом.

Фінансова безпека означає різні речі для різних людей. За

даними Федерального резервного банку Нью-Йорка, борг домогосподарств в Америці становив 13,54 трлн дол. США у четвертому кварталі 2018 року. Хоча борг може бути новим "нормальним", це є основною перешкодою у досягненні фінансової безпеки [1].

Одночасно зросла ймовірність вибухового зростання масового фактичного і прихованого безробіття для усіх верств населення і соціальних класів. Так, за даними опитувань «ООН-жінки», яке проводилося протягом березня-квітня 2020 року на території України кожна 5 жінка та кожен 4 чоловік не отримували заробітної плати чи доходу в умовах карантину, близько 77% домогосподарств почали заощаджувати на продуктах харчування, близько 72% домогосподарств мали складнощі з орендою житла або оплатою комунальних послуг [2]. За даними державної служби статистики найбільш ризикованими доходами домогосподарств стали: доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості; доходи від продажу сільськогосподарської продукції по всіх домогосподарствах країни за даними Держкомстату [3]. З іншого боку, скоротилися перекази українських трудових мігрантів із-за кордону, через що у зоні ризику опинилися їх сім'ї на батьківщині.

З іншого боку, домогосподарства як основні споживачі товарів і послуг повсякденного і тривалого вжитку, втративши лівову частку доходів змінили свою споживацьку поведінку, що відобразилось на структурі внутрішнього попиту на товари і послуги в Україні. Зміна їх споживацької поведінки і їх фінансовий стан і ще довго визначатиме економічну кон'юнктуру в Україні.

Отже, проблематика пов'язана з забезпеченням фінансовими ресурсами домогосподарств задля належного задоволення потреб їх членів і забезпечення максимально можливого ступеню реалізації їх можливостей у всіх сферах життєдіяльності враховуючи специфіку глобальної кон'юнктури періоду

подолання наслідків коронавірусної кризи та глобальної невизначеності є актуальною науковою проблемою прикладних досліджень. Розв'язання завдань, що належать такій науковій проблематиці потребує системного підходу до проведення наукових досліджень на основі новітніх міждисциплінарних методологічних практик як у галузі суспільних і поведінкових так і природничих наук.

Список використаних джерел

1. Rachel Cautero. What Is Financial Security, and How Do You Get It? URL: <https://finance.yahoo.com/news/financial-security-164248206.html?>
2. Оперативна гендерна оцінка становища та потреб жінок у контексті ситуації з Covid-19 в Україні. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/report_rga_covid-19_ukr_0.pdf
3. Витрати і ресурси домогосподарств України (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

*Маньковська О.О., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: Кузьмак О. М. д. е. н., професор,
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

На сьогоднішній день стан національного страхового ринку не повною мірою відповідає тенденціям розвитку світового страхового ринку.

Створення ефективного страхового ринку вимагає формування ефективної політики розвитку страхування в Україні, зміцнення довіри до вітчизняного страхового ринку з боку суспільства, інвесторів, страхувальників, іноземних перестраховиків, створення розвиненої платоспроможної системи страхування.

Дослідження стану, а також проблем розвитку страхового ринку вивчали такі вітчизняні науковці: В.Д. Базилевич, О.І. Барановський, В.Д. Бігдаш, А.В. Василенко, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, Л.М. Горбач та інші.

На сьогоднішній день, в економіці страхування покликане задовольнити головну потребу людини – потребу в безпеці. Страхування збільшує інвестиційний потенціал країни, забезпечує зростання добробуту нації, дає можливість розв'язати проблеми соціального і пенсійного забезпечення

Згідно із Законом України «Про страхування» «страхування – є певним видом цивільно-правових відносин стосовно захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання деяких подій, визначених договором страхування або чинним законодавством за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів та доходів від розміщення коштів цих фондів» [1].

Страховий ринок України хоч і пройшов стадію формування, але по сьогоднішній день знаходиться на етапі власного розвитку. За словами експертів, покриття страхового поля в Україні складає 3-5%, в той час як у країнах Західної Європи – понад 90%. Це говорить про наявність у національній економіці вагомих резервів розвитку страхового ринку. Їх реалізація певною мірою залежить від ефективності економічної політики держави [2].

Аналізуючи стан страхового ринку в Україні за останні роки можна спостерігати, що він являється найбільш капіталізований серед інших небанківських фінансових ринків.

Кількість страхових компаній станом на 31.12.2019 р. становила 310, у тому числі страхових компаній «life» – 39, страхових компаній «non-life» – 271. Чисельність страхових компаній зменшилась. У порівнянні з 2018 роком на 5 434,3 млн. грн. (18,3%) зріс обсяг надходжень валових страхових премій,

обсяг чистих страхових премій збільшився на 4 109,0 млн. грн. (18,3%).

Збільшення валових страхових премій простежується майже по всім видам страхування, а саме: автострахування; страхування вантажів та багажу; страхування майна; страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ; страхування життя; медичне страхування; страхування від нещасних випадків; страхування медичних витрат; страхування кредитів [3]. Досить вагомий вплив на український страховий ринок здійснюють ринки країн Євросоюзу. Це дає можливість говорити, що взаємовідносини із страховими ринками даних країн мають сприяти певному розкриттю нових можливостей участі України в світогосподарських фінансових процесах, орієнтованих на його норми та правила, які забезпечуватимуть формування відкритого страхового ринку.

Ключовими напрямками модернізації страхового ринку на рівні страхових компаній у напрямках забезпечення їх конкурентоспроможності мають стати:

- підвищення ролі сервісної складової в обслуговуванні страховальників;
- вдосконалення маркетингових досліджень стосовно виявлення потреб населення в страхових послугах;
- зниження вартості страхових послуг за рахунок впровадження інноваційних технологій обслуговування клієнтів та сучасних моделей стратегічного управління діяльністю страхових компаній;
- концентрація капіталу та підвищення ефективності його використання в реальному секторі національної економіки;
- адаптація діяльності страхових компаній до вимог міжнародних страхових ринків;
- підвищення компетентності управлінського персоналу на основі опанування сучасних технологій ведення страхової справи, корпоративної культури в обслуговування і клієнтів;

– вдосконалення системи інформаційного обміну між основними учасниками страхового ринку та державними установами нагляду за страховою діяльністю [4].

Отже, страховий ринок – це економічні відносини з приводу купівлі продажу страхових послуг високої якості в рамках інституційно оформлених прав акціонерної і пайової власності, які ґрунтуються на економії трансакційних витрат, а також система інститутів, які забезпечують обмін між страховиками і страхувальниками за участю інфраструктурних учасників на основі специфічних контрактів (страхових полісів), формування необхідного рівня страхової культури і довіри, гармонійного поєднання державного регулювання і саморегулювання.

Список використаних джерел

1. Бігдаш В.Д. Тенденції розвитку механізмів управління в діяльності страхових компаній України / В. Д. Бігдаш // Наукові праці МАУП. – 2013. – Вип. 1. – С. 154-161.
2. Ткаченко Н.В. Удосконалення методики рейтингової оцінки стану фінансової стійкості страховиків / Н.В. Ткаченко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2018. – Вип. 2. – С. 48-60.
3. Фисун В.І. Страхування. навч. посібник / В.І. Фисун, Г.М. Ярова. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 232 с.
4. Ходько Р.М. Вітчизняне страхування рухається до світових стандартів / Р.М. Ходько // Галицькі контракти. – 2019. – № 2. – С. 21-24.

*Мартинюк А.П., здобувач вищої освіти,
науковий керівник: Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Іпотечне кредитування є однією з рушійних сил для розвитку економіки країни. Ефективний ринок іпотечного кредитування дає змогу вирішити різні соціально-економічні проблеми, що відбуваються в державі. Зокрема, сприяє приросту ВВП, розвитку будівельної галузі, створенню нових робочих місць, нових виробництв, перетворенню приватних заощаджень в інвестиційні ресурси, вирішенню проблеми забезпечення населення житлом тощо [1, 2]. Проте, в сучасних реаліях в Україні даний вид кредитування, порівняно з іншими видами кредитів, ще не набув високого рівня розвитку.

Іпотечне кредитування являє собою продукт, який розрахований на те, аби задовольнити потреби клієнтів у кредитуванні щодо купівлі нерухомого майна або ж право власності у майбутньому на нерухоме майно. Здійснюється двома видами установ – це банківські установи та Державна Іпотечна Установа (ДІУ) [2].

Оцінити ефективність іпотечного кредитування в Україні можна за допомогою таких факторів, як попит, пропозиція, ринкова ціна та конкуренція. В країнах з розвинутою економікою попит врівноважується значними обсягами будівництва, але за рахунок істотної конкуренції, ціни залишаються майже незмінними, хоча й зростають витрати забудовників [3].

Для оцінки рівня розвитку системи іпотечного кредитування в країні використовують показник співвідношення сукупного іпотечного портфеля та рівня ВВП. Відповідно до цього критерію у таблиці 1 ми можемо побачити, які виділяють групи рівня розвитку іпотечного кредитування.

Таблиця 1

Рівень розвитку іпотечної системи

Назва	Рівень ВВП
Нерозвинута	До 5%
Фрагментарна	Від 5% до 10%
Розвинута	До 15%
Добре інтегрована	15-20%
Передова	До 50%

Що ж стосується України, то система іпотечного кредитування є досить нерозвиненою, оскільки частка іпотеки становить лише 1,4% у ВВП [3], тому вона потребує розробки заходів, спрямованих на її активізацію та вдосконалення.

На думку науковців та експертів в даній галузі, перспективи розвитку іпотечного кредитування залежать від:

- відповідного законодавчого забезпечення;
- економічного зростання;
- стабільності цін;
- обмінного курсу національної валюти;
- удосконалення фінансово-кредитної системи;
- розвитку ринку нерухомості (в т. ч. землі).

Відпрацьований механізм застави нерухомості й емісія на її основі іпотечних цінних паперів дозволять мобілізувати заощадження населення і спрямувати їх на розвиток перспективних галузей економіки [4].

Отже, можна зробити висновок, що покращення банківського іпотечного кредитування призведе до покращення економічного ринку України. Незважаючи на нестабільну ситуацію, яка складається на фінансовому ринку України, іпотечне кредитування все ж таки може стати одним із найголовніших факторів поліпшення якості життя населення і підвищити інвестиційну привабливість іпотечного ринку.

Список використаних джерел

1. Сергатюк О.А. Стан та перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/01/284.pdf>
2. Шиндель В.С. Іпотечне кредитування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2015. Вип. 1(16). С. 97-100.
3. Кушнір С.О., Кікош В.В. Аналіз іпотечного кредитування в Україні. *Економіка та суспільство: електронний журнал*. 2021. Вип. 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/170>.
4. Свистун Л.А., Погрібний О.В. Сучасний стан та перспективи розвитку ринку іпотечного кредитування України. *Економіка і регіон*. 2014. Вип. 4 (47). С. 68-73.

***Мостовенко Н. А., к.е.н., доцент**
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРОВИРОБНИКІВ

Забезпечення підприємств аграрної сфери фінансовими ресурсами за рахунок кредитних джерел не втрачає актуальності. Для банківських установ, що поступово виходять із кризового 2020 року, надзвичайно важливим залишається питання пошуків сфер вкладення мобілізованих ресурсів у привабливі для кредитування сфери. Адже банки накопичили достатньо ліквідності, і всупереч очікуванням масового відтоку депозитів, ситуація на ринку залучення депозитів позитивна. Нині ситуація сприятлива ще й тому, що найважливіший чинник – ринкова вартість кредитних ресурсів банків зменшилася. До прикладу АТ «УКРЕКСІМБАНК» пропонує різні програми агрокредитування, а саме агрокредити: «Інвестиційний», «Сільгосптехніка», «Оборотний» з різними обсягами авансових внесків від позичальника. Вартість такого кредитування у гривні – від 11,40%, у доларах США – від 6,20%, у євро – від 5,45% [1]. Варто також згадати й АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК», який пропонує агровиробникам для придбання агротехніки й обладнання кредити на таких умовах: у гривні – від 140%, у доларах США – від 6,5%, у євро – від 5,5% [2]. Зазначимо, що нині розроблено та впроваджено у практику кредитування й певні програми державної фінансової підтримки аграріїв завдяки здешевленню кредитів при використанні кредитної субсидії або механізму компенсації лізингових платежів.

З цієї метою банки мають співпрацювати з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України у

частині отримання аграріями державних дотацій та брати участь у державних програмах компенсацій для агробізнесу. Разом з тим, цей механізм не позбавлений недоліків, адже наперед гарантувати потенційному позичальнику участь у таких програмах неможливо, як і передбачити необхідний обсяг коштів для таких кредитних пілґ. Про реальний стан речей і частку кредитування агровиробників у загальному обсязі кредитів, наданих банками, можуть свідчити дані табл. 1.

Як бачимо частка кредитів агровиробникам значно менша потенційної кредитної ємності цієї галузі. Найбільш уразливим аспектом кредитування залишається відсутність ліквідного майна у позичальників, що особливо актуально для суб'єктів МСБ. Тому, основними проблемами кредитного забезпечення аграрного сектора, як зазначає О.Г. Малій, залишаються:

Таблиця 1

Розподіл обсягів кредитування агровиробників у кредитах
нефінансовим корпораціям (за станом на кінець лютого 2021 року)

Показники	Усього		У тому числі за строками			За видами валют	
	млрд. грн.	%	До 1 року	Від 1 року до 5 років	Більше 5 років	нац.	іноз.
Всього кредитів, млрд. грн.	722,7	100,0	365,6	242,1	115,1	417,0	305,7
у тому числі на сільське, лісове та рибне господарство	59,0	8,16	28,1	28,1	2,8	42,4	16,6

*Сформовано за даними джерела [3]

- «недостатність кредитного забезпечення. Питома вага кредитних ресурсів, спрямованих комерційними банками в сільське господарство складає менше 1% від ВВП країни, в той час як частка продукції сільського господарства у структурі ВВП перевищує 18%» [4, с. 223];

- «слабка фінансова спроможність держави та постійні зміни у нормативно-правовій базі з підтримки с/г виробників» [4, с. 223];

- залежність суб'єктів АПК від природно-кліматичних факторів, що потребує паралельного розвитку системи страхування як кредитів так і виробничих процесів у цій галузі;

- критичний стан використання кредитів для капітального інвестування, про що свідчить мізерна частка кадетів, залучених на термін від 5 років, сього 4,7% від загального обсягу кредитування галузі (див. табл. 1).

Отже, галузь аграрного виробництва може стати потужним рушієм для зростання ділової активності в вітчизняній економічній системі. На тлі зниження вартості депозитів може бути зниженою й вартість кредитних ресурсів для аграріїв, залучення страховиків до цього бізнесу може владнати питання з недостатністю ліквідного забезпечення у суб'єктів МСБ, а посилення державної підтримки в підсумку дасть кумулятивний ефект.

Список використаних джерел

1. Фінансування аграрного сектору. Офіційний сайт АТ «УКРЕКСІМБАНК». URL: <https://www.eximb.com/ua/business/klientam-msb/msb-kredyty/finansuvannya-agramogo-sektoru/>
2. Фінансування придбання агротехніки/обладнання. Офіційний сайт АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК». URL: <https://credit-agricole.ua/agro-biznesu>
3. Грошово-кредитна статистика. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial>
4. Малій О. Г. Фінансове забезпечення агроформувань. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*. 2014. Вип. 149. С. 220-224. URL: http://nbuv.gov.ua/f-pdf/Vkhdutsg_2014_149_34.pdf.

*Мостовенко Н.А., к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Карпінк Б.Є., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ВПЛИВ КРИЗИ НА РИНОК БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Сучасний економічний розвиток у світі – це глобальні кризові явища, які виникли у фінансовій сфері однієї держави і завдяки глобалізації економік поширилися та проявилися в більшості країн світу. У науковій літературі під банківською кризою розуміють «різку зміну зовнішніх і внутрішніх умов діяльності банківської системи, внаслідок чого вона стає неспроможною стабільно функціонувати та виконувати свої основні функції» [1, с. 41].

Основними факторами, що спричиняють виникнення банківської кризи є: економічні, політичні та соціальні чинники, але поштовхом до банківської кризи, що дестабілізує банківську систему, стають зовнішні або політичні фактори, які супроводжуються різкою девальвацією національної валюти, значним дефіцитом бюджету, банківськими паніками, високою інфляцією.

Важливою характеристикою банківської кризи є те, що вона має системний характер і охоплює більшість банків, впливає на стан фінансів держави, корпоративного сектору, а також до значних фінансових втрат населення і зниження довіри до банківської системи та національної валюти.

Як стверджує В. І. Міщенко, в історії незалежної України відбулося три банківські кризи [2, с. 64-65]. Перша криза, яка була спровокована кризою на азійських фондових ринках, сталась у 1998 році. Друга банківська криза, достатньо тривала, була

спровокована світовою фінансовою кризою та відбулась у 2008–2009 рр. Третя банківська криза відбулась у 2014 р. та стала найбільш відчутною за наслідками для економіки країни. Підводячи підсумки банківської кризи 2014–2015 рр., слід відмітити, що головними ризиками для розвитку фінансової системи України на середньострокову перспективу залишаються: високий рівень державного боргу та дефіциту бюджету; нестабільність банківської системи та фінансового сектору; посилення інфляційних і девальваційних очікувань; низька кредитна активність. Зі слів В. І. Міщенко: «...переважна більшість банків не можуть забезпечити свою платоспроможність без додаткового збільшення капіталу оскільки це призведе до збитку і слід мати на увазі, що подальше падіння рівня капіталізації банківської системи буде знижувати її фінансову стійкість» [2].

Постає закономірне питання, яким був стан банківської системи у 2020 році, і чи можна його вважати кризовим? Загалом ситуація в банківській системі за визначенням по-суті не є кризовою, адже не має масових банкрутств фінустанов чи панічних настроїв банківських клієнтів. Проте скорочення обсягів кредитування усе ж мало місце (див. табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів кредитів, наданих резидентам
(крім депозитних корпорацій), млн. грн.*

Період	Усього	у розрізі строків кредитування		
		до 1 року	від 1 року до 5 років	більше 5 років
2014	1020667	413045	390343	217280
2015	981627	437977	329593	214057
2016	998682	350475	389798	258409
2017	1016657	405718	342147	268792
2018	1073131	491942	336898	244290
2019 (листопад)	999755	484138	316020	199597
2020 (листопад)	964993	476154	315072	173767

*Примітка: сформовано за даними джерела [3]

У 2020 році, порівняно із 2019 роком обсяг банківського кредитування скоротився на 4%. За аналогічний період обсяг короткострокового кредитування скоротився лише на 1,6%. Обсяг кредитування, що охоплює терміни від 1 року до 5 у цьому періоді зменшився лише на 0,3%. Причому частка кредитів, наданих на термін понад 5 років, становить лише 18% від загального обсягу, що є найнижчим показником за увесь аналізований період.

Також нині значною мірою гальмують розвиток ринку банківського кредитування проблемні кредити. За оперативними даними НБУ частка непрацюючих активів у банківській системі України станом на 01.03.21р. складала 20,12%, а частка непрацюючих кредитів – 40,37%. Тому виникнення проблемної заборгованості є невід’ємним явищем в сучасних кризових економічних умовах. Додаткову загрозу розвитку фінансового сектору несе прискорення скорочення вартості кредитів, що може спровокувати зниження реальної вартості депозитів та непередбачуваність подальшого розвитку такої ситуації. Загалом НБУ проводить моніторинг ситуації та ще оцінює наслідки 2020 року для банківської системи, зокрема оцінює карту ризиків банківського сектору, надає рекомендації по реструктуризації боргів банківських клієнтів, а також підтверджує наміри впровадити вищі ваги ризику для незабезпечених споживчих кредитів.

Список використаних джерел

1. Арбузов С. Г., Колобов Ю. В., Міщенко В. І., Науменкова С. В. Банківська енциклопедія. К.: ЦНД НБУ, Знання, 2011. 504 с.
2. Міщенко В. І. Вплив банківської кризи на зміну умов банківського кредитування. *Фінансовий простір*. 2015. № 3. С. 63-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fin_pr_2015_3_9.
3. Грошово-кредитна статистика. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>

*Мостовенко Н.А., к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Маньковська О.О., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ РЕГУЛЯТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Як відомо, основним органом здійснення державного управління і регулювання у сфері банківської діяльності та фінансових ринків нині є Національний банк України, який здійснює регулювання усіх банків, які функціонують на території України, незалежно від резидентності їх капіталу, а також філій і підрозділів вітчизняних банків, які здійснюють свою діяльність за кордоном. До методів регулювання діяльності банків з боку держави в особі центробанку відносять [1]: правові методи, що включають розроблення інструкцій, положень, правил та процедур, а також контроль за їх дотриманням; адміністративні методи, що полягають у ліцензуванні, квотуванні, встановлення нормативів і стандартів; економічні методи, що уособлюють в собі вплив стимулів та певних сприятливих умов.

Сьогодні зміст регуляторної діяльності НБУ полягає у швидкій адаптації методів державного регулювання банківництва до змін ринкового середовища у фінансово-кредитній системі. У правовому аспекті сфери відповідальності щодо регулювання ринків фінансових послуг розподілені так [2]:

- щодо ринків цінних паперів та похідних (деривативів), професійної діяльності на ринку цінних паперів та діяльності у системі накопичувального пенсійного забезпечення – регулювання здійснюється Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку;

- щодо ринку банківських послуг та ринків небанківських фінансових послуг – регуляторні функції здійснює Національний банк України.

Важливою функцією Національного банку України залишається безпосереднє регулювання банківництва, яке полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства. Також до повноважень Нацбанку належить: підтримувати стабільність національної валюти, установлювати стандарти і вимоги до функціонування банків, а також проводити аналіз діяльності окремих банків і оцінку стабільності банківської системи в цілому [3].

Основні принципи при здійсненні державної регуляторної діяльності Національним банком України: доцільність, адекватність, ефективність, збалансованість, передбачуваність, прозорість та врахування громадської думки. Упродовж 2015-2019 році регуляторна діяльність НБУ була направлена на підготовку, прийняття та відстеження регуляторних актів. Регуляторна політика Національного Банку України стала також включати [4]: єдиний підхід до аналізу діяльності регуляторного впливу; підготовку аналізу регуляторного впливу; планування діяльності з підготовки проектів регуляторних актів; оприлюднення проектів, з метою обговорення питань, пов'язаних з регуляторною діяльністю; відстеження результативності; підготовка звітів та їх оприлюднення; перегляд та систематизація регуляторних актів; викладення змісту положення в спосіб, який є доступним для розуміння; оприлюднення інформації.

Із впровадженням Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» Національний банк втілює Комплексну програму розвитку фінансового сектору України до 2020 року для досягнення стійкого розвитку фінансового ринку. Місія, Візія та Цінності Національного банку знайшли своє вираження у Стратегії Національного банку України. Публічна презентація цього документу відбулася 16 березня

2018 року. Слід зазначити, що подібний документ розроблено вперше в історії незалежного центрального банку України. *Стратегія Національного банку* – дорожня карта, якою центральний банк повинен керуватися для досягнення визначених цілей у рамках власної Місії, Візії та Цінностей. НБУ декларує, що реалізація Стратегії буде здійснюватися за сімома напрямками розвитку [5]:

1. Низька та стабільна інфляція.
2. Стабільна, прозора та ефективна банківська система.
3. Відновлення кредитування.
4. Ефективне регулювання фінансового сектору.
5. Вільний рух капіталу.
6. Фінансова інклюзія.
7. Сучасний, відкритий, незалежний, ефективний центральний

банк.

Загалом реалізація Стратегії потребує чітких дій для досягнення поставлених цілей, які описані у Програмі дій, яку щороку готує та оприлюднює Національний банк. Цей документ окреслює окремі дії та ключові активності НБУ.

Список використаних джерел

1. Шаповалов А. Присутність іноземного капіталу в банківському секторі України. *Вісник НБУ*. 2008. № 4. С. 2-7.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : закон України : від 12 липня 2001 року № 2664-III / ВВРУ. 2002. № 1.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III / ВВРУ.2001.№ 5-6.
4. Інформація про здійснення Національним банком України державної регуляторної діяльності у 2018 році. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/law/Zvit_SRA_2018.pdf?v=4.
5. Стратегія Національного банку України. Офіційний сайт НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/news/all/strategiya-natsionalnogo-banku-ukrayini>.

*Мостовенко Н.А., к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Сокол Х.Я., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Пенсійне забезпечення є одним із найважливіших елементів соціальної політики. Адже від нього залежить як добробут громадян, так і ефективність функціонування економіки країни. На сучасному етапі Україна особливо гостро переживає питання соціального забезпечення, тому що його стан не задовольняє потреби українського суспільства. Саме тому питання реформування вітчизняної пенсійної системи не втрачає актуальності.

Згідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено три рівні пенсійної системи [1]: солідарна, накопичувальна та система недержавного пенсійного страхування. Із передбачених системою трьох рівнів, обов'язковою нині залишається лише солідарна пенсійна система. Проте вона не спроможна повною мірою задовольнити навіть поточні потреби, у зв'язку з чим для фінансування Фонду використовуються кошти Державного бюджету України. Так, станом на 1 червня 2020 року сума непогашеної позики Державного казначейства України Пенсійному фонду становила 9,2 млрд. гривень. Науковці та практики зазначають, що ситуація із пенсійним забезпеченням буде ще більше ускладнюватись. Це зумовлено падінням економічного зростання, демографічною кризою, відсутністю довгострокових економічних стратегій урядів, існуючим високим навантаженням на фонди оплати праці роботодавців тощо. Також виділяють такі проблеми у

накопичувальний пенсійній системі як [2, с.98]: «зменшення фінансових ресурсів у солідарній системі, підвищення видатків на адміністрування та на запровадження накопичувальної пенсійної системи, використання коштів накопичувального фонду у корисних цілях зацікавлених структур».

Разом з тим, не варто ігнорувати і той факт, що на дуже високому рівні залишається й обсяг адміністративних видатків фондів соціального страхування.

Поряд із скороченням обсягів непродуктивних адміністративних видатків згаданих фондів все більшої уваги зазнає ідея запровадження обов'язкового накопичувального пенсійного страхування. За існуючими прогнозами, накопичувальна складова державного пенсійного страхування може стати джерелом інвестиційних ресурсів у національному господарстві, сприятиме підвищенню рівня національної економіки. Зокрема О.В. Чеберяко узагальнює перспективи впровадження другого рівня пенсійної системи, та зазначає що це рішення дозволить [3, с. 137-138]: «збільшити загальний розмір пенсійних виплат завдяки отриманню інвестиційного доходу; посилити залежність розміру пенсії від трудового вкладу особи; зменшити «податковий тиск» на фонд оплати праці; успадковувати кошти, накопичені на персональному пенсійному рахунку; розподіляти ризики виплати низьких розмірів пенсій між першим та другим рівнями пенсійної системи і, таким чином, застрахувати майбутніх пенсіонерів від негативних демографічних тенденцій та коливань в економічному розвитку держави; підвищити ефективність управління системою пенсійного забезпечення за рахунок передачі недержавним компаніям функції управління пенсійними активами».

Проаналізувавши вище сказане, варто зазначити, що основними позитивними рисами обов'язкового накопичувального пенсійного страхування є те, що відбудеться розвантаження солідарної системи, формуватимуться індивідуальні накопичення громадян, зросте прозорість функціонування пенсійної системи. За

підрахунками Міністерства соціальної політики, уже в перший рік запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи буде акумульовано 3,9 млрд. гривень пенсійних накопичень що надає великий потенціал для внутрішніх інвестицій та має заохотити економічне зростання [4]. А також це дозволить зменшити запозичення від іноземних держав.

Проте, враховуючи нестабільність сучасної економіки країни, у даній системі існують ризики. Найбільша проблема, пов'язана з труднощами інвестування накопичених ресурсів, не подоланого рівня корупції в країні, несприятливого інвестиційного клімату, політичної нестабільності. Отже, впровадження накопичувальної пенсійної системи має цілу низку перспектив, проте повинно впроваджуватись із врахуванням ризиків та можливої соціальної протидії.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про загально обов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 №1058-IV. [URL:http://www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
2. Коваль О. П. Перспективи впровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи в Україні: вплив на економічну безпеку: монографія / О. П. Коваль. К.: НІСД. 2012. 240 с.
3. Чеберяко О. В., Капушак Т. С. Запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного страхування. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. №2(20). С. 135-138.
4. Накопичувальна система пенсійного забезпечення – другий рівень пенсійної системи. [URL:http://18-60.com.ua/pensiyna-reforma/nakopichivalna-sistema-pensjinozabezpechennja.htm](http://18-60.com.ua/pensiyna-reforma/nakopichivalna-sistema-pensjinozabezpechennja.htm)

*Поліщук В.Г., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЦИФРОВІЗАЦІЮ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

На сьогодні актуальним напрямом дослідження є вплив глобалізації на діджиталізацію фінансових інновацій. Це зумовлено передусім тим, що з кожним днем ми спостерігаємо підвищену активність фінансових систем до впровадження цифровізації свої послуг. Такі послуги стають прозорішими, рентабельнішими, інклюзивними. Разом з поширенням глобалізаційних процесів розвиток нових фінансових інновацій на фоні діджиталізації сприяє утворенню якісно іншого прояву фінансової системи.

Ми погоджуємося з твердженням Петрушин О.О., що ознаками фінансової глобалізації є «встановлення наднаціональних зв'язків з іншими одиницями – державами; об'єднання таких одиниць у більші організовані групи з єдиним центром прийняття рішення та правилами гри; створення загальносвітових органів, які здійснюють регулювання господарських зв'язків, встановлюють юридичні норми та регулюють політику держав; розширення національних фінансових ринків; створюються міжнародні фінансові центри; відбувається стандартизація фінансових відносин через прийняття міжнародних рекомендацій по веденню діяльності як то Базель, який стосується банківського регулювання, міжнародних стандартів фінансової звітності» [4].

Дійсно, як стверджують Поченчук Г.М. та Бабух І.Б., «фінансові технології значно розширюють можливості створення нових фінансових продуктів та надання фінансових послуг,

сприяють наростанню складності й водночас гнучкості всієї економічної системи, створюють можливості зниження трансакційних витрат, однак і можливості зростання ризиків та проблеми збереження конфіденційності трансакцій. Поштовх розвитку фінтех-сектору дали зміни європейського регуляторного законодавства, передусім поява директиви Європейської другої Директиви платежів (PSD2), які зобов'язують банки відкривати їх програмний софт (API) довірчій третій стороні, якщо споживач дає на те свою згоду, що робить доступ до платіжного ринку для нефінансових інститутів простішим унаслідок простоти реєстрації» [5].

Продовжуючи тему банківського сектору, погоджуємося з думкою Луців Б., що «цифровізація банківського сектору стала динамічним процесом, який кожне технологічне досягнення адаптує для повсякденного використання як на фронт-, так і на бек-офісному рівні. Тенденції розвитку теорії та практики маркетингу банківських інновацій зумовлюють необхідність формування нових підходів до забезпечення фінансової стабільності банків, використання комплексу маркетингу протягом усього життєвого циклу нововведень, починаючи з пошуку інноваційної ідеї та закінчуючи реалізацією банківського продукту» [1].

Як слушно зауважують Череп А.В., Воронкова В.Г., Муц Л.Ф. та Фурсін О.О., «головними драйверами фінтех-компаній виступають мережі і мобільність, у результаті чого відбуваються зсуви у сторону онлайн-серверів, тому розвивається електронна комерція в результаті незадоволеності від роботи банків, недостатнього інвестування в інноваційні сервіси зі сторони традиційних ігроків фінансового ринку» [7].

Ми погоджуємося з дослідженнями Рубанова П.М., що «специфікою Fintech інновацій порівняно з іншими видами фінансових інновацій є не лише зміна фінансових продуктів або фінансових технологій (процесів), але й трансформація самого

ринку фінансових послуг, що супроводжується появою на ньому нових учасників (FinTech компаній, великих технологічних компаній) та переглядом бізнес-моделей існуючих учасників (банків, небанківських фінансових установ). Це зумовило включення в класифікацію FinTech інновацій не лише видів фінансових послуг, але й інших напрямків їх прояву. При цьому такий поділ характеризується науковцями не як класифікація FinTech за визначеною ознакою, а як «напрями» або «підсистеми» FinTech» [6].

Вітчизняні вчені Колінець Л. та Радинський С. наголошують на «необхідності стимулювання підвищенні інвестиційної активності у Fintech-галузі як у світовій, так і вітчизняній економіці. Впроваджуючи інноваційні продукти, Fintech-компанії створюють достатньо жорстку конкуренцію банківським установам, страховим компаніям та іншим суб'єктам фінансового ринку. Основою подальшого розвитку у світовій та вітчизняній Fintech-галузях стануть наступні тренди, які якісно доповняють сучасні Fintech-технології, а саме: заміна складних оффлайнних інструментів простішими діджитал-інструментами, розширення можливостей та впровадження нових способів безконтактних розрахунків, діджиталізації сфери е-рїтейлу, використання нових технологічних інструментів (штучний інтелект, машинне навчання, нові Data- сервіси)» [3].

В цілому, ми погоджуємося з думками Клапків Ю.М. та Мелих О.Ю., що «нова технологічна парадигма, пов'язана з широким використанням інформаційних технологій, трансформує моделі фінансового посередництва та страхової дистрибуції. Ринок страхових та фінансових послуг зазнає перетворень та трансформацій в основі яких лежать технологічні інновації. Ці новітні зміни призводять до створення нової фінансової екосистеми, в якій, крім традиційних інституцій, є суб'єкти, що знаходяться поза фінансовим сектором, які трансформують спосіб надання фінансових послуг» [2].

Список використаних джерел

1. Луцьв Б. Банківський маркетинг в умовах цифрової глобалізації. Світ фінансів. 2020. № 1 (62). С. 20-32.
2. Клапків Ю.М., Мелих О.Ю. Трансформація діджиталізації ринку фінансових та страхових послуг. Review of transport economics and management. 2019. Випуск 2 (18). С. 83-89.
3. Колінець Л., Радинський С. Інвестиційна політика у галузі Fintech: вітчизняний та зарубіжний досвід. Галицький економічний вісник. 2020. № 2 (63). С. 156-163.
4. Петрушин О.О. Вплив технологічної глобалізації на фінансові ринки. Економічні студії. 2019. № 2 (24). С. 166-169.
5. Поченчук Г.М., Бабух І.Б. Екосистемний підхід на ринку фінансових послуг у цифрову епоху. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Випуск № 4 (72). С. 7-15.
6. Рубанов П.М. Структура ринку Fintech інновацій. Науковий вісник Полісся. 2019. № 2 (18). С. 184-189.
7. Череп А.В., Воронкова В.Г., Муц Л.Ф., Фурсін О.О. Інформаційні та інноваційні технології як чинник підвищення ефективності цифрової економіки та бізнесу в умовах глобалізації 4.0. Humanities Studies. 2019. Випуск 1 (78). С. 170-181.

Сокол Х.Я., здобувач вищої освіти
Науковий керівник: д. е. н., проф. **Кузьмак О.М.**
Луцький національний технічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Зростання інвестиційних ринків України значною мірою може бути забезпечено за рахунок ефективного використання ресурсів вітчизняних страхових компаній. В даний час цей напрям діяльності в Україні залишається недостатньо розвиненим. Однак, в перспективі його реалізація здатна забезпечити підйом національної економіки.

Основна діяльність страхової компанії пов'язана найчастіше зі збитками, які можуть компенсуватися прибутком від інвестиційної та фінансової діяльності:

- для надання повного спектру своїх послуг страхові

компанії повинні мати достатні обсяги резервів, що можливо завдяки здійсненню компанією інвестиційної діяльності;

- успішність проведення інвестиційної діяльності страховою компанією може впливати на якість пропонованих послуг, довіру до страхової компанії і її місце на ринку страхових послуг;

- інвестиційна діяльність страховика і пов'язані з нею обсяги страхових резервів безпосередньо впливають на виконання страховиком своїх зобов'язань і тим самим збільшують довіру до компанії і кількість страхувальників;

Таким чином, здійснення успішної інвестиційної діяльності дає можливість страховим компаніям не тільки розвиватися, а й підвищувати свою репутацію, розширювати клієнтуру і займати вигідне становище на страховому ринку. Вона виступає тією важливою складовою, яка дає змогу отримати додаткові прибутки для успішного здійснення основної діяльності страховика. З упевненістю можна сказати, що інвестиційна діяльність для вітчизняних страховиків є дуже важливою, а запозичення зарубіжного досвіду – надзвичайно актуальним на шляху України до євроінтеграції.

В умовах ринкової економіки одним із основних джерел інвестиційних ресурсів держави є використання коштів страхових компаній. У статті 2 Закону України «Про інвестиційну діяльність» від 18 вересня 1991 р. подано таке визначення: «Інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій» [4]. На думку В.Г. Федоренка, «інвестиційна діяльність – це комплекс заходів і дій фізичних та юридичних осіб, які вкладають власні кошти (у матеріальній, фінансовій або іншій майновій формі) з метою отримання прибутку» [6, с. 14].

Інвестиційна діяльність суттєво впливає на фінансовий стан страхових компаній, а правильно обрана інвестиційна політика є основою майбутнього прибутку та високої

платоспроможності страхової компанії. Це робить операції з інвестування необхідною умовою функціонування страхових компаній. У розвинутих країнах світу страхові компанії за обсягом інвестиційних вкладень перевищують загальнодержавних інституціональних інвесторів – банки й інвестиційні фонди. Для прикладу, прибуток від інвестицій у зарубіжних страхових компаніях становить у середньому 20-30% від сукупного доходу, у країнах СНД – 3-10%, а в Україні – 2-3% [3, с. 41].

Проаналізувавши питання пріоритетності страхової та інвестиційної діяльності вітчизняних страхових компаній, визначено, що більшість вітчизняних страховиків (53%) вважає за доцільне заробляти кошти безпосередньо на страхових операціях, а решта віддають перевагу страховій та інвестиційній діяльності [1, с. 38]. Не менш важливе значення має інвестиційна діяльність страховиків і на мікрорівні, виступаючи одним із головних факторів забезпечення ефективного функціонування страхової компанії.

По-перше, завдяки інвестиційній діяльності страхові послуги можуть надаватися за рахунок формування достатніх обсягів страхових резервів. По-друге, добре організована інвестиційна діяльність забезпечує певною мірою якість страхових послуг і визначає ринкову позицію страховика. По-третє, інвестиційна діяльність впливає на основні характеристики страхового продукту, насамперед на його вартість, і на фактичне виконання зобов'язань страховиком, обумовлене строками страхових виплат. По-четверте, інвестування дає можливість власникам страхової компанії розвивати свій бізнес і самостійно управляти ним [2, с. 167]. За рахунок інвестування страхових резервів відбувається нагромадження коштів задля збільшення власних ресурсів.

Сьогоднішній страховий ринок України демонструє зростання, покращуються його якісні характеристики, збільшується частка страхових послуг у ВВП, що сприятиме

зростанню ролі страхових компаній у національній економіці. Зважаючи на це, виникає потреба у проведенні комплексних досліджень не лише економічної природи страхових операцій, а й політики страховиків у галузі ефективного нагромадження й інвестування. Страхові компанії України в інвестиційній сфері діють не дуже активно. Це зумовлено низкою причин, зокрема:

- українська нормативно-правова база у сфері страхування є недосконалою та не відповідає європейським стандартам;
- рівень капіталізації українських страхових компаній є низьким;
- ліквідні фінансові інструменти є недостатніми для проведення ефективної інвестиційної політики;
- недосконале нормативно-правове врегулювання діяльності страхових посередників.

Із метою впровадження реформ на страховому ринку загалом та інвестиційної політики страхових компаній зокрема необхідно зробити такі заходи інформаційного, нормативно-правового та організаційного характеру:

- забезпечити формування інвестиційних інструментів для розміщення довгострокових страхових резервів;
- сформувати чітку концепцію реформування галузі щодо вдосконалення державного регулювання ринку;
- створити правові умови для повноцінного впровадження інвестиційного та пенсійного страхування;
- вдосконалити моніторинг діяльності страховиків та посилити контроль над дотриманням вимог щодо забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, розміру чистих активів, статутного капіталу.

Отже, інвестиційна діяльність вітчизняних страхових компаній є перспективним напрямом їх стратегічного розвитку, що забезпечить отримання додаткових доходів та розширення сфери діяльності. Проте необхідною умовою ефективного розвитку інвестиційної діяльності страховиків в Україні є

вдосконалення законодавчої бази та визначення місця і ролі інвестиційної діяльності в страхових компаніях, активізація інвестиційної діяльності страхових компаній сприятиме розвитку інвестиційного клімату України, забезпечення якого повинно стати першочерговим завданням протягом найближчого періоду.

Список використаної літератури

1. Василенко А. Інвестиційна діяльність страхових компаній: стратегія та пріоритети. *Страхова справа*. 2014. № 3. С. 38–46.
2. Інвестиційна стратегія страхових компаній : [навч. посіб.]. Київ : КНЕУ. 2012. – 568 с.
3. Майданченко І. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній – шлях до економічного зростання. *Науково-технічна інформація*. 2012. № 3. С. 41–44.
4. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Рейтинг страхових компаній України за 2002–2015 рр. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://forinsurer.com/ratings/>. (дата звернення 22.03.2021).
6. Федоренко В.Г. Инвестознавство; 3-ге вид., доп. Київ : МАУП. 2013. 480 с.

*Чернюшок А.В., здобувач вищої освіти,
м. Луцьк, Україна
Поліщук В.Г., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Луцький національний технічний університет*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ

Перш ніж з'ясувати вплив сучасних технологій на розвиток фінансових інновацій, дослідимо, що собою становить фінансовий ринок. Ми цілком розділяємо думку Шевчука Ю.В., що «фінансовий ринок – це найважливіша складова фінансової системи держави, яка може успішно розвиватися і функціонувати лише в ринкових умовах. Розвиток фінансового ринку відображає гнучкість фінансової системи країни та швидкість, з якою вона

може пристосуватися до змін в економічному та політичному житті держави, а також до різноманітних процесів, які відбуваються за її межами» [5].

Сучасний розвиток фінансової системи та економіки відбувається через зростання діджиталізації всіх процесів. Як зазначають Васильєва Т.А., Леонов С.В. та Рубанов П.М., «цифровізація економіки дозволяє досягти багатьох позитивних соціальних та економічних ефектів. До основних економічних переваг цифрової економіки можна віднести підвищення темпів економічного зростання, пришвидшення розвитку малого і середнього бізнесу, зростання ефективності бізнес-процесів, збільшення зайнятості в інформаційно-технологічних галузях. Соціальними ефектами цифровізації економіки є: зростання доступності фінансових послуг, зниження вартості освіти за рахунок її віртуалізації, підвищення якості медичного обслуговування за рахунок цифровізації даних про пацієнтів, скорочення негативного впливу на довкілля» [1].

Ми погоджуємося з твердженнями, що «одним із наслідків електронізації фінансових ринків є розвиток «високочастотної» торгівлі («high-frequency trade»). Позитивними рисами цифровізації обігу фінансових інструментів є зростання торгівельної активності, зниження трансакційних витрат, підвищення ринкової ліквідності цінних паперів. Головними недоліками високочастотної торгівлі є кібер-ризика, можливість негативного впливу на стабільність ринку через ймовірні програмні збої, застосування маніпулятивних можливостей алгоритмічних стратегій» [1].

Дійсно, зростання діджиталізації всіх фінансово-економічних процесів сприяє розвитку фінансових інновацій. Цілком погоджуємося з твердженнями Юргачової М.І. та Ковальнової О.М. щодо «виокремлення двох елементів проблематики інновацій: функціонального, з тим, щоб впровадження інновацій сприяло найбільш ефективному

виконанню покладених на фінансовий ринок функцій (загальна проблема лежить у площині комплексного поєднання факторів формування гнучкості і стійкості фінансового ринку до мінливих умов дійсності, ігнорування якої скоротить економічні можливості фінансового ринку та означатиме його функціональну неспроможність забезпечити рух і трансформацію фінансових ресурсів у національну економіку); фінансового, що забезпечує відповідну прибутковість діяльності на фінансовому ринку» [2].

Відповідно до досліджень Мельник О.І., Вrabіє Н.В., Коваленко А.Р., Джосан В.П., «фінансові інновації підвищують якість та ефективність платіжної системи, спрощують механізми інвестування і кредитування, суттєво вдосконалюють механізми грошово-кредитної системи в економіці; розширюють економічну діяльність за рахунок сприяння фінансовій інтеграції, спрощення фінансових операцій у міжнародній торгівлі, забезпечення грошових переказів та підвищення фінансової ефективності, які відіграють визначальну роль в економічному зростанні» [3].

Пантелєєва Н.М. зазначає, що «упровадження фінансових інновацій на основі цифрових технологій потребує інтеграції діючих корпоративних і нових технологій, що ставить питання формування зовнішнього партнерства з високотехнологічними компаніями, здатними генерувати інноваційні рішення, визначення принципів співпраці з FinTech-партнерами і критеріїв оцінки внеску такої співпраці до створення додаткової цінності, ефективності та безпеки для клієнта і банківської установи загалом» [4].

Таким чином, фінансові інновації забезпечують механізми інвестування і кредитування фінансових установ та суб'єктів господарювання, а також суттєво вдосконалюють механізми грошово-кредитної системи в економіці.

Список використаних джерел

1. Васильєва Т.А., Леонов С.В., Рубанов П.М. Трансформація обігових фінансових інструментів в умовах цифровізації фінансового сектору економіки. Вісник СумДУ. Серія «Економіка». 2017. № 3. С. 15-21.
2. Торгачова М.І., Ковальова О.М. Інвестиційно-інноваційна модель фінансового ринку України в умовах трансформації. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 10. С. 22-26.
3. Мельник О.І., Вrabіє Н.В., Коваленко А.Р., Джосан В.П. Вплив фінансових інновацій на розвиток економіки. Modern Economics. 2020. №19. С. 120-125.
4. Пантєлєєва Н.М. Фінансові інновації в умовах цифровізації економіки: тенденції, виклики та загрози. Приазовський економічний вісник. 2017. № 3 (03). С. 68-73.
5. Шевчук Ю.В. Оцінка використання фінансових інновацій на фінансовому ринку України. Економіка та держава. 2019. № 5. С. 39-44.

*Чиж Н.М., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування*

КРЕДИТУВАННЯ: СУТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Банківська система України є стабільною та підготовленою до відновлення та активізації кредитування. Важливими факторами поживлення кредитного ринку є оптимальне послаблення регуляторних вимог та застосування стимулюючих інструментів грошово-кредитної політики.

Варто відзначити, що розвитку банківського кредитування в Україні перешкоджають значний обсяг кредитів для корпорацій, низька платоспроможність клієнтів, великий об'єм проблемних кредитів у портфелях банків, завищені вимоги до розрахунку резервів тощо. Платоспроможність та ліквідність банківської системи нині є досить висока, проте банківські установи не поспішають реалізовувати свої фінансові ресурси у кредити [1].

На нашу думку, втілення стратегії оптимального кредитування характеризується наступними етапами:

На першому етапі аналізується основні правила

кредитування, а саме оптимальні терміни, відсоткові ставки, типи забезпечення, кредитоспроможність позичальників та ін.

На другому етапі визначаються загальні обсяги депозитних операцій які повинні забезпечувати стабільний прибуток банку сьогодні чи в визначеному майбутньому.

На третьому етапі аналізується весь спектр банківських послуг в сфері кредитування їх розвиток , можливості значного зростання якості та культури обслуговування клієнтів.

На четвертому етапі здійснюється оцінка забезпечення відповідності залучених та розміщених ресурсів відповідно періодів, а саме чи це короткострокові, середньострокові чи довгострокові ресурси.

На п'ятому етапі аналізується оптимальні форми кредитування, враховуються при цьому наступні ризики: ризик персоналу банку, інформаційно-технологічний ризик, ризик процесів, зовнішній ризик, ризик форс-мажорних обставин та ін.

На шостому етапі здійснюється диверсифікація кредитного портфеля, розробляється контроль за використанням кредиту, втілюється інформаційне забезпечення всіх учасників кредитних відносин та ін.

На сьомому етапі здійснюється розробка соціально-економічної ролі даного процесу кредитування та приймається рішення щодо його доцільності.

Для пошуків кредитування засобами монетарної політики варто: активізувати механізми довгострокового рефінансування банків для стимулювання кредитування ними реального сектору економіки; вдосконалити диференційований підхід до норм обов'язкового резервування в залежності від видів валют, термінів тощо; вжити заходів щодо активізації ринку процентних свопів (IRS)[2].

Отже, для успішної реалізації стратегії оптимального кредитування обов'язково пов'язано бути вирішенні наступні основні завдання: забезпечення максимізації прибутку фінансово-

кредитної установи; удосконалення організаційно-економічного механізму кредитування; поживлення процесу кредитування фізичних та юридичних осіб; зростання довіри до банківського сектору в Україні в цілому.

Список використаних джерел

1. Непочатенко О.О., Бондаренко Н.В., Власюк С.А. Банківське кредитування як важливий чинник стабілізації економіки країни // Зб. наук. пр. УНУС/ Редкол.: О.О. Непочатенко та ін. Умань: РВЦ Уманського НУС, 2017. (Вип. 90). Ч.2: Економіка. С. 7-16.

2. Рекомендації Правління НБУ щодо проблем кредитування та шляхів його активізації від 28.01.2020 року. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr001500-20#Text>

Секція 5 **Публічне управління та адміністрування**

*Вахновська Н.А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Малюк В.П., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ДЕТЕРМІНАНТИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Акцизний податок – це непрямий податок на високорентабельні та монополні товари, що включається до ціни цих товарів і сплачується в кінцевому підсумку покупцем, а не виробником товарів.

Термін “акциз” на думку дослідників походить від старофранцузького слова “accise”, що означає “оцінка для оподаткування”. Акциз поряд із митом є однією із найбільш ранніх форм оподаткування. Розвиток акцизного оподаткування бере свій початок у часи Римської імперії де були вперше було застосовано податкові платежі у вигляді відсоткової надбавки до ціни товару. Акцизне оподаткування на теренах України започаткувалося у X столітті н.е. Саме в історичних письмових джерелах цього часу зустрічається згадка про “медову” данину та “бражне” мито із солоду, хмелю та меду. Саме вони і стали першими підакцизними товарами Київської Русі.

В новітній історії України акцизний збір запроваджено з грудня 1991 року, коли було прийнято Закон України “Про акцизний збір”, який було введено у дію з 1992 року. 26 грудня 1992 року Урядом було прийнято Декрет Кабінету Міністрів України „Про акцизний збір”. У 1992 році до переліку традиційних підакцизних товарів – алкогольних та тютюнових

виробів було включено, так звані, товари розкоші: килими і кришталь, ікра і рибні делікатеси, шоколад і автомобільні шини, вироби з хутра, одяг з натуральної шкіри [1]. Проте, нині останні вилучені з бази оподаткування.

Основою акцизного оподаткування є сформована належним чином державна акцизна політика, яка визначає порядок стягнення даного податку, його ставки та перелік виконуваних функцій.

До підакцизних товарів в Україні належать [2]:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;
- пальне;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- електрична енергія.

Але, разом із тим, як і всі непрямі податки, акцизний податок збільшує ціни на відповідні товари [2]. Розглянемо, які проблеми стоять на шляху розвитку акцизного оподаткування в Україні та запропонуємо шляхи їх вирішення. На даному етапі розвитку України існує безліч проблем, які найбільш гостро перешкоджають формуванню в нашій державі дієвої та ефективної акцизної політики. До них необхідно віднести:

- використання різних схем ухилення від сплати податку платниками;
- недостатній рівень повноважень осіб, які працюють в митних і податкових органах та контролюють виробництво і обіг підакцизних товарів, а також недостатній рівень відповідальності за їх дії чи бездіяльність;
- не всі підакцизні товари охоплені індексацією ставок і рівнем мінімального податкового зобов'язання;

- застосування різних валютних курсів при визначенні розміру ставок акцизного податку і рівня мінімального податкового зобов'язання;

- зростання значної кількості неякісних та незаконно випущених підакцизних товарів на ринку;

- недостатній рівень захисту вітчизняних акцизних марок від підробок [3].

Враховуючи та проаналізувавши зазначені проблеми акцизного оподаткування запропонуємо наступні шляхи його вдосконалення. Наприклад:

- розширення податкової бази та посилення регулюючих властивостей, в результаті призведе до вдосконалення порядку сплати і нарахування акцизу;

- забезпечення посилення відповідальності, в тому числі й кримінального характеру, шляхом застосування покарання у вигляді позбавлення волі, за порушення законодавства в сфері акцизного оподаткування;

- приділення більшої уваги в контролі за незаконним виробництвом і обігом товарів, які є підакцизними під час процесу адміністрування акцизного податку митними та податковими органами;

- підвищення захисту та контролю вітчизняних акцизних марок від підробок [4].

Отже, однією із проблем в сучасній системі оподаткування залишається домінування фіскальної функції специфічних акцизів, що ускладнює роботу спиртової та горілчаної галузей. За декілька останніх років ставка акцизу на спирт зросла більш як на 70%, що не спостерігається у країнах ЄС. Тому, вважаємо за доцільне посилити регулюючу роль специфічних акцизів та вдосконалити систему адміністрування ними. З цією метою необхідно поступово перейти від твердих специфічних ставок до адвалорних, а також розширити перелік підакцизних товарів за рахунок окремих предметів розкоші, в т.ч. ювелірних виробів класу «люкс».

Таким чином, вважаємо, що чинний порядок справляння та регулювання акцизного податку в Україні і нині залишається недосконалим та має безліч проблем, які потребують якнайшвидшого впровадження та вдосконалення з метою розбудови економіки держави.

Список використаних джерел

1. Фрадинський О.А. Еволюція акцизного оподаткування в Україні. *Вісник ХНУ*. – 2016.
2. Податковий кодекс України. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-vi--aktsizniy-podatok/>.
3. Поктаєва О. В. Проблемні питання стягнення акцизного податку за Податковим кодексом України. *Фінансове право*. – 2017.
4. Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції: актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи. Львів: Львівський інститут МАУП, 2016.

*Вахновська Н.А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Мельничук С.С., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ІМПЕРАТИВИ В ОПОДАТКУВАННІ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

В умовах ринкової економіки фінансові установи є важливим інструментом у структурній політиці та регулюванні економіки шляхом перерозподілу фінансів, необхідних для розвитку бізнесу. Вони сприяють спрямуванню грошових коштів та інших фінансових ресурсів у ті галузі, де капітал знаходить найкраще використання.

Фінансові установи у своїй діяльності відзначаються специфікою, тому до них застосовуються імпліцитні способи оподаткування, що прямо впливає на чистий фінансовий результат

їх діяльності та її ділову активність. Тому, необхідність впливу на здійснення діяльності фінансових установ за рахунок податків є проблемним аспектом.

Оподаткування фінансових установ здійснюється задля виконання таких завдань:

- забезпечення держави фінансовими ресурсами;
- стимулювання вкладення коштів в реальний сектор економіки;
- створення умов для здійснення регулювання фінансових установ в країні;
- підвищення інвестиційного та кредитного потенціалу фінансових посередників;
- здійснення розробки справедливої та раціональної системи щодо оподаткування.

Дані завдання можуть бути виконані при використанні одночасно таких двох напрямків податкового впливу на діяльність фінансових установ, як прямого, здійснення оподаткування самих фінансових установ, так і непрямого, тобто проведення оподаткування підприємств по тих операціях, які пов'язані з послугами, наданими фінансовими установами [1].

На діяльність фінансових установ регулюючий вплив податків здійснюється шляхом використання таких спеціальних інструментів:

- системних, тобто таких інструментів, які вбудовані у податкову систему;
- локальних інструментів;
- які пов'язані з об'єктом оподаткування;
- склад платників;
- ставки податків;
- механізми розрахунку податкових зобов'язань і бази оподаткування;
- податкові пільги.

Дотримання принципів ефективного оподаткування в цілому

для фінансових установ є надзвичайно важливим завданням, особливо дотримання принципу економічної нейтральності [3].

Фінансова установа як будь-який інший платник податку несе повну відповідальність за своєчасну та повну сплату податків, а також надає відповідну документацію до податкових органів, задля можливості контролювати їх діяльність. Крім того органи податкового контролю поклали на банки відповідальність за своєчасне повідомлення про відкриття та закриття рахунків платників податку в конкретному відділенні банку. Якщо банки не передають дану інформацію до контролюючих органів своєчасно, то вони повинні будуть сплатити відповідний штраф, сума якого прописана в законодавстві України.

Зі зміцненням фінансового сектору у країні було б доцільно поступово привести систему його оподаткування у відповідність із кращою європейською практикою. Для цього необхідно: вивчити результати застосування спеціальних податків на фінансовий сектор у світі та у Європейському Союзі зокрема; визначити чітку класифікацію фінансових операцій; уніфікувати стандарти бухгалтерського обліку для визначення бази оподаткування; удосконалити діючу схему обміну інформацією між країнами; розробити ефективний механізм оподаткування транснаціональних фінансових операцій; здійснювати пошук національної моделі оподаткування у фінансовому секторі [4].

Отже, в країні потрібно сформувати таку систему оподаткування фінансових установ, яка б стимулювала їх діяльність у напрямку збільшення вкладень капіталу в реальний сектор економіки та сприяла б збільшенню їх доходів. Також, доцільно ввести диференційований підхід до оподаткування діяльності таких установ і, тим самим, посилити їх підтримку з боку держави, оскільки фінансові установи якісно та кількісно відстають від іноземних, що дасть змогу підвищити їх прибутковість та забезпечить підвищення фіскальної достатності національної системи оподаткування.

Список використаних джерел

1. Проскура К. П. Особливості оподаткування банківських установ. *Економічний аналіз*: зб. наук. праць. 2015. Том 20. С 176-186.
2. Закон України «Про банки та банківську діяльність» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення: 03.04.2021).
3. Легостаєва О. О. Шляхи удосконалення оподаткування вітчизняних банків з урахуванням міжнародного досвіду країн Європи. *Молодий вчений*. 2017. № (1)16. С. 119-122.
4. Кострач Л. М. Вдосконалення регуляторної політики держави. *Європейські перспективи*. 2016. № 7. С. 228-232.

***Вахновська Н.А.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Мирулюбова Т.В., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ФІСКАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеві податки та збори є невід’ємним та одним з основних джерел наповнення доходної частини місцевих бюджетів. Обсяги фінансування видатків цілком залежать від ефективності діяльності органів місцевого самоврядування щодо залучення коштів до їх доходної частини. Для забезпечення самостійності та незалежності місцевих бюджетів, необхідною умовою є їх належне забезпечення відповідними джерелами доходів, важливе місце серед яких належить місцевим податкам та зборам.

Місцеві бюджети – це фонди фінансових ресурсів, які мобілізуються і витрачаються на певній території, вони є необхідними для фінансування функцій і завдань органів місцевого самоврядування. Фінансовою основою місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів, які включають в себе податкові та неподаткові надходження, трансферти з державного бюджету.

Згідно з Податковим кодексом України до місцевих податків відносять податок на майно та єдиний податок, до місцевих зборів – збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

Розмір місцевих податків та зборів встановлюється органами місцевого самоврядування в межах, визначених Податковим кодексом України. Таким чином вони мають змогу впливати на обсяги надходжень даних платежів до місцевого бюджету, що забезпечує формування ресурсного потенціалу та має вагомe значення для економічного розвитку територій громади.

З прийняттям Податкового кодексу України у структурі місцевих податків та зборів відбувся ряд суттєвих змін. Попри зменшення кількості місцевих податків і зборів, спостерігається збільшення їх питомої ваги. Одним з факторів, що мали вплив на такі зміни стало включення до складу місцевих податків та зборів єдиного податку.

Місцеві податки і збори складають вагому частину надходжень до місцевих бюджетів, забезпечуючи значну фінансову автономію органів місцевого самоврядування і місцевих органів державної влади. У структурі доходів місцевих бюджетів протягом останніх років спостерігається тенденція до збільшення податкових надходжень, зокрема і місцевих податків (табл.1).

Таблиця 1. Динаміка місцевих податків в місцевих бюджетах України, 2018-2020 роки

Показники	2018	2019	2020
Доходи місцевих бюджетів України, млрд. грн.	233,9	275,0	290,0
Податок на майно, млрд. грн.	3,6	4,9	5,8
Єдиний податок, млрд. грн.	29,5	35,2	38,0

Таким чином, у 2019 році порівняно з 2018 роком надходження від податку на майно зросли на 34,3%, від єдиного

податку – на 19,3%. Приріст надходжень податку на майно у 2020 порівняно з 2019 роком становив 17,9%, приріст єдиного податку – 7,8%.

Надходження, отримані від місцевих податків та зборів зараховуються безпосередньо до доходів місцевих бюджетів.

В контексті фінансової децентралізації органи місцевого самоврядування, в межах податкового законодавства та наданих їм компетенцій, мають реальні можливості впливати на обсяги надходжень місцевих податкових платежів до відповідних бюджетів через систему запровадження та встановлення розміру ставок. Тому, важливим і своєчасним є формування ресурсно-матеріальної бази місцевого значення, а також визначення шляхів підвищення її фіскального потенціалу. Це, у свою чергу, повинно позитивно вплинути на фінансову самодостатність місцевих бюджетів.

Отже, місцеві податки та збори є одним із дієвих механізмів формування ресурсного потенціалу, тобто важливим джерелом формування місцевих бюджетів. Міцність місцевих бюджетів, достатність їх джерел залежить від стабільності та надійності системи оподаткування на місцевому рівні. Необхідним фактором для економічного та соціального розвитку громади є збалансованість місцевого бюджету та його забезпечення постійними надходженнями. Зі зростанням впливу місцевих податків і зборів у частині формування дохідної бази місцевих бюджетів забезпечується фінансова незалежність адміністративно-територіальних одиниць.

Список використаних джерел:

1. Борзенкова О. Д. Роль місцевих податків і зборів в формуванні місцевих бюджетів України. *Економіка: реалії часу*. Наук. ж-л. 2015. №5(21). С.18-23.
2. Лютий І. О. Фінанси: підручник. К.: Вид-во Ліра, 2017. 720 с.
3. Міністерство фінансів України URL: <https://mof.gov.ua/uk> (дата звернення: 01.04.2021).
4. Податковий кодекс України від 28.03.2021. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.04.2021).

Русакова О.М., к.е.н.,

*заступник начальника відділу контролю за відшкодуванням
ПДВ управління з питань виявлення та опрацювання податкових
ризик Головного управління ДПС у Волинській області,
Луцьк, Україна*

МЕХАНІКА РЕФОРМ: ВІД БЮРОКРАТІЇ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В умовах глобальних викликів сьогодення на шляху до сталого розвитку України важливим є здійснення демократичної трансформації та розвитку успішних інститутів, заснованих на принципах якісного державного управління, боротьби з корупцією та побудови громадянського суспільства.

Очевидно, що така трансформація вимагатиме від держави певного рівня управління, яке сьогодні часто ототожнюють з поняттям бюрократизм.

Однак, на сучасному етапі розвитку суспільства бюрократія перетворилась на складну ієрархічну систему суспільних відносин, яка в інституціонально розвинених суспільствах повинна забезпечувати еквівалентність обміну плати суспільства та державних послуг. [1]

Тож бюрократичні парадигми, варто розглядати як механізм, який дозволяє державі гарантувати суспільству виконання її функцій та забезпечення сталого розвитку.

Важливою умовою активізації механіки реформ державного управління, в контексті сталого розвитку, є забезпечення верховенства права, відкритість та прозорість, інноваційність, компетентність, спроможність та підзвітність інститутів управління.

Дотримання цих базових принципів функціонування державних інститутів дозволить підвищити рівень довіри суспільства та соціальної відповідальності усіх учасників

державотворчого процесу.

При цьому, важливим аспектом побудови системи державного управління є врахування територіального аспекту, адже більшість рішень у публічному управлінні, що приймаються на різних територіальних рівнях, можуть бути значно ефективнішими і досягати синергетичного ефекту з іншими рішеннями, якщо вони враховують територіальний вплив цих рішень.[2, с.238]. Тут важливим є усунення значних диференціацій розвитку та пошук полюсів росту кожної адміністративної одиниці.

Важливим також є органічне поєднання економічних та соціальних детермінант державноуправлінських процесів в їх нерозривних взаємозумовленості та взаємозалежності, що потребує врахування в практиці здійснення державного управління як на загальнодержавному, так і на регіональному та місцевому рівнях. [3]

Таким чином, механіка реформ державного управління повинна бути спрямована на посилення публічно-приватного діалогу, побудову громадянського суспільства, підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, що дозволить забезпечити сталий розвиток та ефективне вирішення суспільних проблем.

Список використаних джерел

1. Паєнко Т., Федосов В. Бюрократія як суспільний інститут управління державою / Т. Паєнко, В. Федосов.// *Ринок цінних паперів України – 2016. – №7-8 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://securities.usmdi.org/?p=22&n=97&s=982>*
2. Гречко Т. К., Лісовський С. А., Романюк С. А., Руденко Л. Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку : [навч. посіб.] / Т. К. Гречко, С. А. Лісовський, С. А. Романюк, Л. Г. Руденко. – Херсон : Грінв Д.С., 2015. – 264 с.
3. Москаленко С.О. Особливості здійснення державного управління в контексті вітчизняних соціоекономічних реалій / С.О. Москаленко [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12MSOVSR.pdf>

Секція 6

Бізнес-аналітика: моделі, інструменти та технології

*Бондарук Х.В., асистент
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк*

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА»

«Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [7].

Сучасні вчені-економісти не мають одноставної думки щодо трактування сутності поняття «фінансовий стан підприємства». Це веде, в свою чергу, до визначення та оцінки елементів фінансового стану та методики їх дослідження. Різні науковці звертають свою увагу на оди, два, декілька елементів фінансового стану підприємства і не досліджують комплексно фінансовий стан підприємства. Тому, необхідно звернути увагу на думку науковців з приводу цього питання.

Загородній Л.Г., Вознюка Г.Л., Смовженко Т.С зазначають, що «фінансовий стан – це стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, забезпеченістю коштами, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та життя, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами» [3].

На думку Савицької Г.В. фінансовий стан – це «..фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, які

відображають стан капіталу в процес його кругообігу та здатність суб'єкта господарювання фінансувати свою діяльність на фіксований момент часу» [6].

Ми поділяємо думку науковців С. В. Мочерного, Я. С. Ляріна, О. А. Устенко, С. І. Юрія, що фінансовий стан підприємства – це «..наявність у підприємств, фірм, компаній, підприємців та ін. фінансових ресурсів і грошових коштів, необхідних для раціональної господарської діяльності, грошових розрахунків з іншими суб'єктами господарювання та державними органами» [2].

Дем'яненко М. Я вважає, що «Фінансовий стан – це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу» [1].

Найбільш точне визначення фінансового стану підприємства наведено в Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: «Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів» [5].

Таким чином, у визначеннях фінансового стану підприємства науковці виділяють такі параметри, як: використання фінансових ресурсів, конкурентоспроможність, ділова активність, ефективність виробничо-фінансової діяльності, ефективність функціонування механізмів економічної системи,

стан капіталу в процесі його кругообігу, використання засобів (активів), використання капіталу, взаємовідносини з іншими господарюючими суб'єктами в діловому співробітництві та ін.

Узагальнюючи різні трактування науковців щодо поняття «фінансовий стан підприємства», можна зазначити, що під фінансовим станом промислового підприємства слід розуміти економічну категорію, яка відображає наявність, розміщення та ефективне використання активів, власного і позикового капіталу на конкретну дату.

Слід зазначити, що об'єднує всі визначення поняття «фінансовий стан підприємства» наявність системи показників, що його характеризують. До таких показників належать: конкурентоздатність, фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність й ін..

Отже, «фінансовий стан – це важлива характеристика економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі. Він значною мірою визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів з фінансових та інших відносин» [4].

Список використаних джерел

1. Дем'яненко М. Я., Лузан Ю. Я., Каблук П. Т. Фінансовий словник-довідник К. : ІАЕУААН, 2003. 507 с
2. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Т. 2 О-Я /С. В. Мочерний, Я. С. Ляріна, О. А. Устенко, С. І. Юрій; за ред. С. В. Мочерного. Львів: Світ, 2006. 563 с.
3. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С.. Фінансовий словник К. : Знання, 2000. 587 с
4. Круць А. В., Гут Л. В. Різноманітність підходів до визначення сутності фінансового стану підприємства URL: <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf/12.pdf>.
5. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агентства з питань, запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. № 22. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. пособ. Минск : Новое издание, 2002. 704 с

7. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0

*Войтюк Д.С., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна
Науковий керівник: Шейко Ю.О. к.е.н., старший викладач*

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Найважливішою метою діяльності будь-якого підприємства є отримання максимального прибутку, проте також слід враховувати рентабельність діяльності господарювання. Прибуток виступає в ролі абсолютної величини, що вимірюється в грошових одиницях і показує, наскільки ефективною є діяльність підприємства. В той же час, рентабельність, є відносним показником, своєрідним вимірником прибутковості бізнесу. Тобто, рентабельність – це показник прибутковості, що характеризує ефективність фінансової та господарської діяльності підприємства. Цей термін має різноманітні тлумачення, проте у всіх закладено один зміст - вигода.

На величину прибутку і рівень рентабельності будь-якого виробництва впливають безліч факторів. Класифікація цих факторів потребує ретельного дослідження і раціональної оцінки. Після аналізу, отримані дані можна використати при розробці нових методів підвищення рентабельності.

Класифікація факторів важлива тим, що на її основі можна змоделювати господарську діяльність підприємства, здійснювати детальний пошук внутрішніх резервів з метою збільшення ефективності виробництва. Фактори впливу ділять на зовнішні та

внутрішні. Внутрішні також розділяють на виробничі і поза виробничі чинники. Класифікація факторів впливу на рентабельність подана на рис. 1 та рис.2.

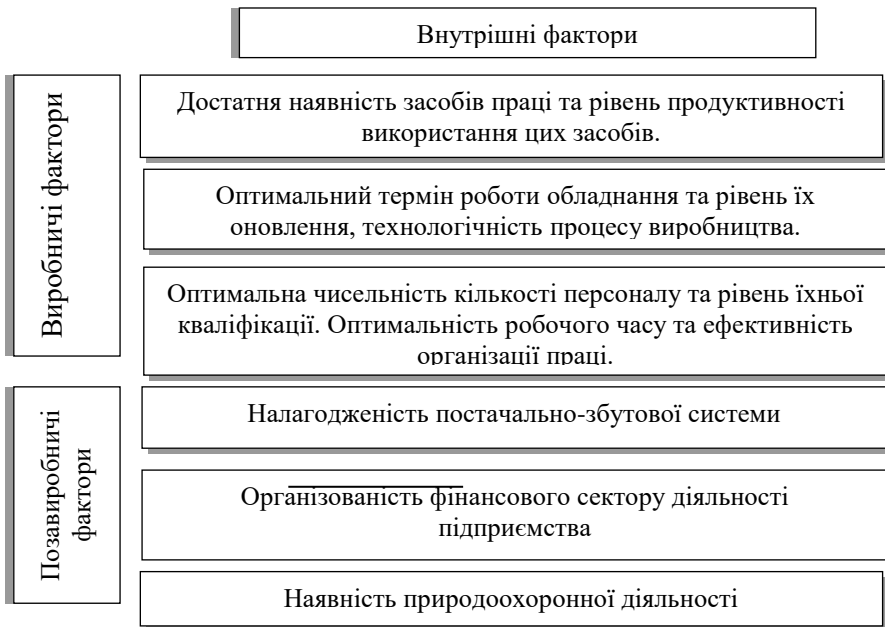

Рис. 1. Внутрішні фактори впливу на рентабельність підприємства
*Розроблено автором на основі [1; 2].

Внутрішні фактори виникають у виробничому та поза виробничому секторі і для їхнього вирішення, керівництво, може задіяти усі свої інструменти управління.

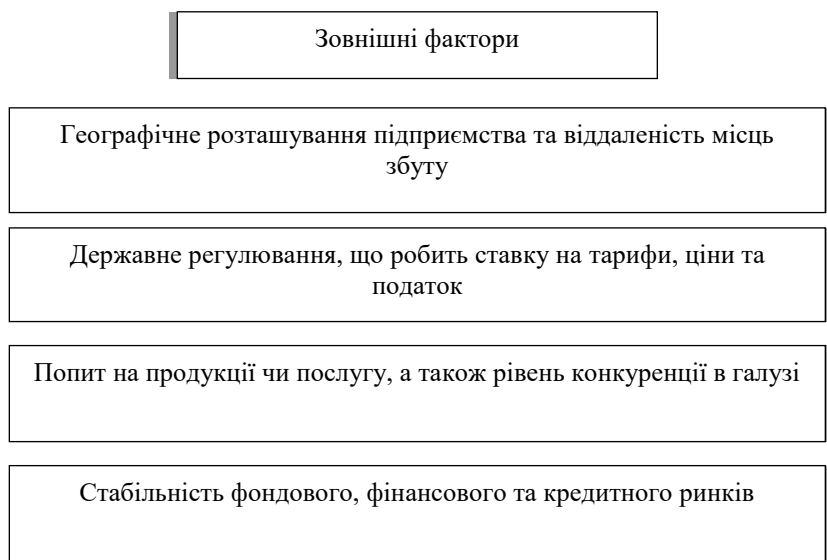

Рис. 2. Зовнішні фактори впливу на рентабельність підприємства

*Розроблено автором на основі [1; 2].

Можемо зробити висновок, що зовнішні фактори не піддаються впливу діями підприємства. Ці умови диктує держава, або ринкове становище. Підприємству потрібно лише пристосуватись до цих факторів.

Підприємства постійно аналізують усі фактори і шукають будь-які шляхи підвищення рентабельності підприємства.

Список використаних джерел

1. Семенов Г.А. Економіка підприємства. К. : Центр навчальної літератури, 2014. 45 с.
2. Гавалешко С. В. Рентабельність підприємства та шляхи її підвищення. Економікс. 2012. № 10. URL : www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/10_106158.doc.htm.

*Купира М.І., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Шевчук О.А., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ТРЕНД ПРИБУТКУ В УМОВАХ АСИМЕТРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Враховуючи сучасні тенденції ринкових умов господарювання, підприємства змушені формувати таку структуру фінансових ресурсів, яка б забезпечувала вектор ефективності їх господарської діяльності через ефект платоспроможності, фінансової стійкості, мінімізації всіх можливих фінансових ризиків. Тому, важливо підприємствам сформуванати такий позитивний фінансовий результат, що підтвердить ефективність вибраної фінансової стратегії в напрямку капіталізації активів та впровадження сучасних тенденцій нарощення прибутку.

Так, згідно з Господарським кодексом України, «прибуток – це показник фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань» [1]. Л. І. Шваб визначає прибуток як «узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, який визначається як частина виручки, що залишається після всіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність» [2]. Однак, складовою нашого наукового пошуку є розуміння прибутку через тренд та тенденції нарощення, що більш ґрунтовно буде описувати фінансову діяльність підприємства саме в асиметричних умовах господарювання.

Апелюючи до досліджень в частині прибутку І.О. Бланка, погоджуємось, що «прибуток це виражений в грошовій формі чистий дохід підприємства на вкладений капітал, що характеризує його

винагороду за ризик здійснення підприємницькою діяльністю, що є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами в процесі здійснення цієї діяльності» [3].

Відтак, дослідження економічної суті категорії прибуток показали, що в економічній літературі не існує єдиної концепції визначення поняття. Базуючись на результатах аналізу доводимо, що прибуток – це синтезований фінансовий результат, який засвідчує тренд та тенденції нарощення через ефективність. Прибуток дає можливість реалізовувати тактику підприємства через залучення додаткових фінансових ресурсів, утримання конкурентних позицій на ринку, покращення інвестиційного клімату та формування резервів в напрямку створення симетричного тренду в майбутніх періодах.

Формування прибутку є одна з найважливіших частин у діяльності підприємства. Тому, досить важливо визначити та прослідкувати вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на поведінковий тренд прибутку підприємства (рис. 1).

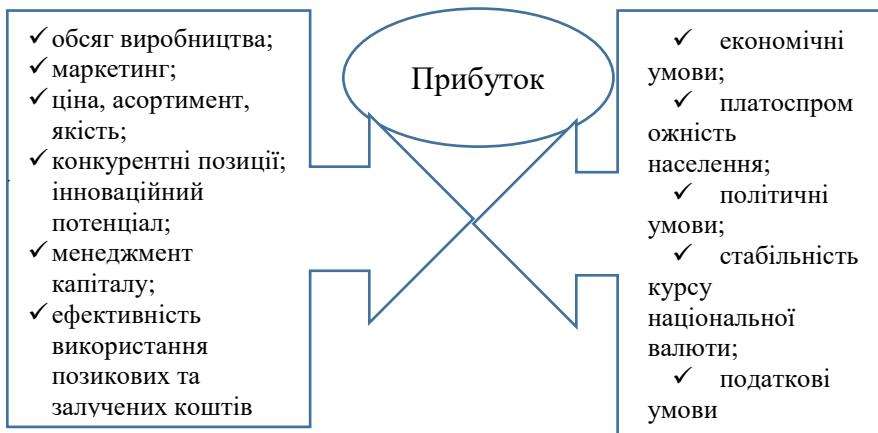

Рисунок 1 – Поведінковий вплив факторів на прибуток підприємства

Отже, можна стверджувати, що внутрішні чинники на формування прибутку є одні з найважливіших, оскільки від

маркетингової політики залежить кількість реалізованої продукції, від інноваційного потенціалу залежить швидкість вироблення продукції, від обсягу реалізованої продукції – розмір чистої виручки. Зовнішні чинники впливу на прибуток не контролюються з боку працівників підприємства, і їх наслідки можуть спричинити не тільки ріст прибутку, а його зниження.

Так, прибуток генерує ефективність, однак тренд розвитку сьогодні вимагає від підприємства перегляду підходів саме фінансового менеджменту в напрямку забезпечення мультиплікативного ефекту з метою формування інвестиційного базису, забезпечення конкурентоспроможності через реалізацію своїх можливостей. Тому, досить важливо вибрати правильну фінансову стратегію з набором дієвих інструментів, які в підсумку покращать показники фінансово-господарської діяльності та сформують фінансову тенденцію до отримання максимального фінансового результату.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України. Документ 436-IV. 02.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page6> (дата звернення: 02.04.2021).
2. Шваб Л. І. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ : Каравела, 2007. 584 с.
3. Волинчук Ю. В. Купира О.І. Генезис теорій прибутку підприємства. Економічний форум. 2014. № 3. С. 159-166.

*Мостовенко Н. А., к.е.н., доцент
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Парейчук І.О., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ РИНКОВОЇ ПОВЕДІНКИ УЧАСНИКІВ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ

Фінансові послуги – це сфера економічних взаємовідносин, в яких якісне та ефективне регулювання має вирішальне значення на користь споживачів, для компаній та економіки в цілому. Важливо, щоб споживачі були добре проінформовані про продукти та послуги, які купують, а також щоб фінансові установи відповідним чином ставилися до споживачів [1].

Ринкова поведінка учасників фінансового сектору може розглядатися як економічні відносини між учасниками фінансового ринку у здійсненні операцій з фінансовими активами та перерозподілом базових операцій з використанням фінансових посередників.

Крім того, термін «ринкова поведінка» використовується на українському фінансовому ринку для захисту прав споживачів, корпоративного управління, поведінки, етики тощо.

Сектору фінансових послуг України притаманна наявність великої кількості недобросовісних учасників ринку. Їх діяльність періодично призводить як до дискредитації окремих галузей (страхової, банківської тощо), так і до суттєвого зниження рівня довіри до національної фінансової системи в цілому – і, відповідно, до зниження ринкового попиту на фінансові послуги у середньо- та довгостроковій перспективі.

Регулятори використовують політику поведінки на ринку, щоб зміцнити фактори, що впливають на ринкову поведінку (див. рис.1) та створити стабільну, справедливу та надійну фінансову екосистему для споживачів.

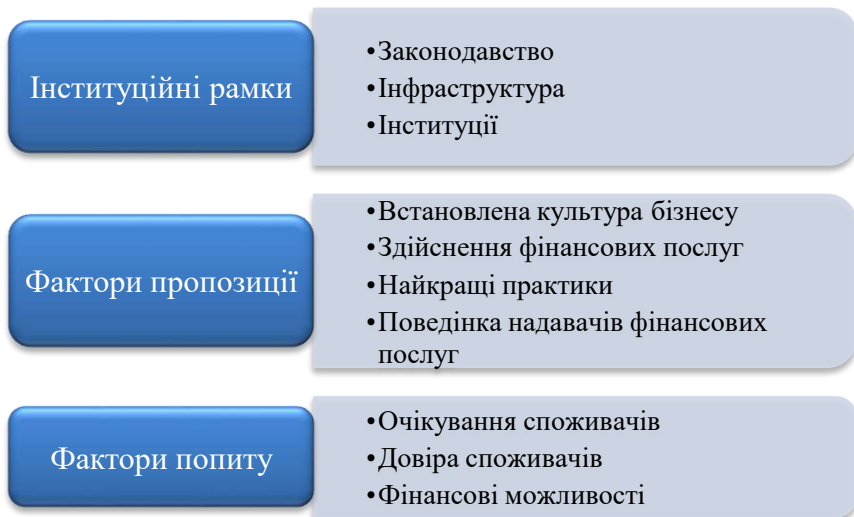

Рис. 1. Фактори, що впливають на ринкову поведінку*
*Сформовано на основі джерела [2]

На нашу думку, одним із найважливіших чинників, що визначає поточну ринкову поведінку, як споживачів, так і компаній-провайдерів фінансових сервісів є явище інформаційної асиметрії (ІА). Як відомо, це ситуація нерівномірного розподілу інформації між учасниками ринкових угод (споживач обізнаний гірше, ніж постачальник послуги). Інформаційна асиметрія призводить до:

- до зниження попиту на послуги – через сприйняття фінансової послуги як незрозумілої, непрозорої та такої, що має сумнівну цінність,

- до негативного відбору: через асиметричність інформації низькоякісні послуги будуть витіснені високоякісні з ринку, а учасники транзакцій на ринку відрізняться в гірший бік від тих, хто не бере в них участі.

Саме через асиметрію інформації потенціал розвитку ринків фінансових послуг сьогодні все ще не реалізується.

Поглиблення досліджень щодо аналізу поведінки суб'єктів ринку фінансових послуг України дозволить розробити ефективну стратегію його трансформації та подальшої розбудови, з урахуванням інтересів усіх його учасників та позитивного ефекту для національної економіки.

По всьому світу фінансові ринки залежать від рівня довіри між громадянами та фінансовими установами. На недовіру населення можуть впливати підозрілі практики, які використовують окремі підприємства, компанії, та відсутність ефективного захисту прав споживачів. З цієї причини впровадження управління ринком в Україні сприятиме довірі до української фінансової системи при здійсненні відповідного регулювання ринкової поведінки, тим самим вдосконалюючи керівництво корпоративного урядування компаній, а також підвищення ефективності й надійності надавачів послуг.

Список використаних джерел

1. Виноходова С. Г. *Маркетинг фінансових послуг: сучасні виклики і тренди. Финансовые услуги. 2017. № 5. С. 19-23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/finu_2017_5_7.*
2. Овдій Ю. *Регулювання ринкової поведінки учасників фінансового ринку: міжнародний досвід та поточний стан в Україні. Українське об'єднання лізингодавців. URL: <http://uul.com.ua/2020/regulyvannya-rynkovoyi-povedinky-uchasnykiv-finansovogo-rynku-mizhnarodnyj-dosvid-ta-potochnyj-stan-v-ukrayini/>*

*Мостовенко Н.А., к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Римарчук В.В., здобувач вищої освіти,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКІВ

Банківські зобов'язання (як обсяг залучених та запозичених коштів) виникають у процесі формування банками, ресурсної бази. Раціонально підібрана структура ресурсної бази банку є запорукою одержання установою прибутку, забезпечення конкурентних ринкових переваг. Більша частина банківських зобов'язань є платними пасивами, тому виважений підхід до формування та управління зобов'язаннями дозволить банківській установі оптимізувати структуру джерел мобілізації коштів, досягти їх мінімальної вартості, забезпечивши при цьому її стабільність та прогнозованість. Відповідно до обраних бізнес-моделей, дії банків щодо акумуляції коштів з різних джерел буде суттєво різнитись. Тому, дослідження існуючих підходів до класифікації банківських зобов'язань дозволить узагальнити та вдосконалити понятійну базу цього поняття.

На думку В. М. Лачкової, Л.І. Лачкової та І. Л. Шевчук, при класифікації зобов'язань застосовують три підходи. За першим підходом, до уваги беруть джерела формування зобов'язань, згідно чого їх «поділяють на депозитні та недепозитні» [1, с. 58]. Другий підхід ділить зобов'язання «на керовані ресурси і поточні пасиви» [1, с. 59]. Причому керованими за цим підходом є міжбанківські кредити та строкові депозити. Третій підхід розглядає такий критерій, як можливість для банку втратити ресурси. Відповідно до нього зобов'язання поділяють на три групи [1, с. 59]: «зобов'язання за «гарячими грошима»; ненадійні кошти;

стабільні кошти». Доповнити класифікацію зобов'язань дозволить встановлення суттєвих характеристик залучених і запозичених банками ресурсів. Як зазначають дослідники О. Д. Вовчак та М. С. Алілуйко, найбільш обґрунтованими вченими ознаками класифікації ресурсів банків загалом, є: «джерела формування ресурсів; термін знаходження ресурсів у розпорядженні банку; резидентність походження ресурсів; можливість прогнозування; місце мобілізації ресурсів» [2, с. 58].

Таким чином, за джерелами мобілізації коштів зобов'язання банку традиційно поділяють на залучені та запозичені кошти. До залучених коштів належать усі вкладні рахунки клієнтів банку. Способом їх мобілізації є здійснення банками депозитних операцій. Відповідно особливістю цих ресурсів є те, що ініціатором вкладу виступає безпосередній власник коштів. Він користується банківськими послугами з обслуговування платіжного обороту (якщо мова йде про поточні рахунки), чи планує одержувати пасивний дохід (якщо кошти вкладають на строкові рахунки). Що стосується запозичених коштів, то ініціатива їх придбання належить безпосередньо банку, який може вдаватися при необхідності до міжбанківського кредитування, включаючи рефінансування з боку НБУ, та до емісії цінних паперів власного боргу. Зазначимо, що на думку авторів дослідження [1], до запозичених ресурсів відносять також і депозитні рахунки юридичних та фізичних осіб, що не є обґрунтованим.

Варто зауважити, що у більшості публікацій вказується поділ зобов'язань за способом акумуляції ресурсів на «депозитні» та «недепозитні». Проте ми пропонуємо замість «недепозитних зобов'язань» застосовувати категорію «недепозитно-боргові». До прикладу, емісія банком акцій теж може бути названа недепозитним джерелом формування ресурсів, що ускладнить розмежування понять і розуміння певних банківських категорій. Тому за такою ознакою класифікації зобов'язань, як спосіб

аккумуляції ресурсів, доцільно виділяти: депозитні та недепозитно-боргові.

Залежно від контрагентів банку зобов'язання банку можна представити як зобов'язання:

- за кредитами НБУ;
- за кредитами банків;
- за вкладами фізичних осіб;
- за вкладами юридичних осіб;
- за бюджетними коштами.

Залежно від термінів, на які мобілізовано кошти, зобов'язання можна поділити на: поточні зобов'язання; строкові зобов'язання.

Залежно від можливості прогнозуванні зміни обсягів зобов'язань:

- прогнозовані (до яких варто віднести кошти, мобілізовані на міжбанківському ринку та депозити до запитання);
- непрогнозовані (строкові депозити та кошти від емісії боргових зобов'язань).

Таким чином, представлена класифікація дозволяє більш сформулювати більш виважений погляд на зобов'язання банків, їх склад, сутність, основні ознаки та відмінності. Її застосування кожним банком дозволить підвищити ефективність управління ресурсною базою банку, сформулювати той склад зобов'язань, що найбільше відповідає бізнес-моделі банку.

Список використаних джерел

1. Лачкова В. М., Лачкова Л. І., Шевчук І. Л. Фінансовий менеджмент в банку: навч. посіб. Х.: Видавець Іванченко І.С.Знання, 2017. 180 с.
2. Вовчак О. Д., Алілуйко М. С. Систематизація та удосконалення класифікації ресурсної бази банків. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 1(7). С. 57–60. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatr_2015_1\(7\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatr_2015_1(7)_12).

Парейчук І.О., здобувач вищої освіти

Науковий керівник:

*Шейко Ю. О. к.е.н., старший викладач
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Фінансовий результат є наслідком фінансово-господарської діяльності. Його можна характеризувати розміром засобів компанії, їх розташуванням та джерелами утворення. Результат залежать від страхової організації, продажу страхування та прибутку.

Фінансовий результат компанії – це показник її фінансової конкурентоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими учасниками страхових правовідносин [2].

На фінансове становища страховика впливають низка економічних та господарських чинників. Його чисельним вимірником є система показників, що відображають обсяги наявних фінансових ресурсів, напрямки їх розміщення та ефективність використання. Сприятливе фінансове становище страхової компанії свідчить про її прибутковість, здатність розраховуватись за своїми зобов'язаннями, про ефективність інвестиційної діяльності та перспективи майбутнього росту. Погіршення показників фінансового стану свідчить про можливу загрозу неплатоспроможності і майбутнього банкрутства

Чи не найважливішою групою показників фінансової результативності є показники рентабельності, що дозволяють співставити прибуток із понесеними витратами і зробити висновок наскільки ефективно використовуються залучені у виробництво ресурси.

Найбільш суттєві показники рентабельності у страхуванні подано у табл. 1.

Таблиця 1

Показники рентабельності страхової діяльності

Показник	Характеристика
1. Рентабельність страхової послуги	$R_{пос} = \frac{П_{факт}}{В} * 100$ де $П_{факт}$ - фактичний прибуток; $В$ - витрати страхової компанії
2. Рентабельність продаж	$R_{пр} = \frac{П_{чис}}{С_{пл}} * 100$ де: $П_{чис}$ - чистий прибуток; $С_{пл}$ - страхові платежі
3. Рентабельність страхової справи	$R_{сс} = \frac{П_{тар}}{ВВС} * 100$ де: $П_{тар}$ - прибуток у тарифах; $ВВС$ - витрати на ведення справи
4. Рентабельність інвестиційної діяльності	$R_{інв} = \frac{П_{інв}}{СР} * 100$ де $П_{інв}$ -прибуток від інвестиційної діяльності; $СР$ - страхові резерви
5. Рентабельність активів	$R_{акт} = \frac{П_{чис}}{А} * 100$ де $А$ - середньорічна вартість активів
6. Рентабельність власного капіталу	$R_{вк} = \frac{П_{чис}}{ВК} * 100$ де $ВК$ - власний капітал

* складено за [2]

При здійсненні оцінки фінансового стану варто присвятити увагу також аналізу структури прибутку страхової компанії, що дозволить зробити висновок про ефективність не лише основної діяльності, а й здійснених фінансових та інвестиційних операцій.

Не менш важливим показником в оцінці фінансового становища страхової компанії є рівень виплат (відображає обсяг страхових виплат на одиницю залучених страхових платежів та відображає ефективність тарифної політики страховика). Рівень виплат доцільно розраховувати як по компанії в цілому так і за видами страхування.

Показники ліквідності відображають здатність страховика негайно розраховуватись за своїми поточними зобов'язаннями і

дозволяють зробити висновок про дотримання страховою компанією оптимальності у співвідношенні його активів і зобов'язань.

Також, варто зазначити, що у вітчизняній практиці низка основних вимог до фінансового стану, надійності та платоспроможності страховиків визначені Положенням про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика №850 [1]. Ці вимоги є обов'язковими до виконання усіма страховиками, що діють на території України.

Отже, показники фінансових результатів діяльності страхової компанії являють собою вихідну інформацію для функціонування страховика і контролю реалізації вибраної стратегії. Вони допомагають виявити малоефективні та збиткові види страхування і визначити напрямки підвищення їх ефективності.

Список використаних джерел

1. Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика, затв. розпорядженням Нацкомфінпослуг №850 від 07.06.2018р. (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0782-18#n7>.
2. Лісовал В. П. Оцінка результатів діяльності страхової компанії. Проблеми системного підходу в економіке підприємств. 2009. №10. Т.2. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/EPSEAE/article/viewFile/4419/4548>

*Талах В.І. к.е.н., доцент,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк*

СТАТИЧНИЙ ТА ДИНАМІЧНИЙ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛУЗІ ВИРОБНИЦТВА КАРТОННО- ПАПЕРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

«Целюлозна промисловість (офіційна назва Целюлозно-паперова промисловість) – галузь промисловості, яка хімічно переробляє деревину на волокнисту масу, що є сировиною для виготовлення целюлози, паперу, картону, штучного волокна, пластичних мас тощо; значна частина целюлози йде також на виробництво вибухівки». [5]. Близько 100 підприємств галузі здійснюють виробництво і переробку паперу й картону. Щорічно галузь забезпечує випуск товарів більше ніж на 5,5 млрд. грн., при цьому 50% його припадає на 42 потужні підприємства, що розташовані у Львівській, Київській, Чернігівській, Житомирській, Дніпропетровській, Одеській, Хмельницькій областях» [1].

За КВЕД ця галузь відноситься до переробної промисловості, в тому числі до виробництва паперової маси, паперу та картону. В табл. 1. представлено кількість підприємств України, які належать до переробної галузі, в тому числі паперово-картонне виробництво. Більше 91 % підприємств промисловості відносяться до переробної промисловості, з неї лише 1,5 % – це підприємства – виробники паперу та виробів з нього. За період, що досліджується їх частка не змінюється, хоча кількість підприємств з кожним роком знижується і за 10 років зниження складає 5,2 %

Таблиця 1

Кількість суб'єктів господарювання України за видами економічної діяльності за 2014-2019 роки [2]

Роки	Промисловість, одиниць	в тому числі переробна промисловість		з неї виробництво паперу і паперових виробів	
		кількість підприємств, одиниць	частка в промисловості, %	кількість підприємств, одиниць	частка в переробній промисловості, %
2014	131491	123108	93,6	1887	1,5
2015	135149	126217	93,3	1799	1,4
2016	127069	118527	93,3	1717	1,4
2017	123876	114773	92,7	1709	1,5
2018	125859	115949	92,1	1731	1,5
2019	130324	118935	91,3	1788	1,5

За статистичними даними, підприємства переробної промисловості реалізували продукції у 2019 році на суму 2,08 млрд. грн., що на 1,5 % менше за попередній звітний період. Виробництво та реалізація виробів з паперу та картону набирає обертів і з 2014 року стався стрімкий її ріст. На рис. 1. представлено динаміку обсягу реалізації продукції підприємств – виробників паперової маси, паперу і картону, а також виробів з них. Зауважимо, що у 2019 році обсяги реалізації дещо знизилися. Що є наслідком зниження економічної активності підприємств України в цілому.

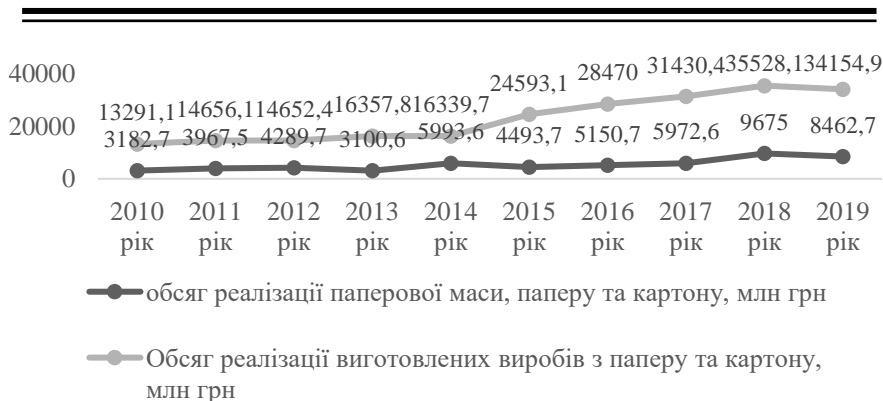

Рис. 1. Динаміка обсягу реалізації паперу і паперових виробів в Україна за 2010-2019 роки [3]

Статистичні дані свідчать, що виробництво та реалізація паперу та картону є матеріаломістким виробництвом. Матеріальні витрати складають більше 80% від всіх витрат на виробництво продукції, витрати на оплату праці - 7,6%. Ці підприємства у 2019 році отримали 2,4 млрд. чистого прибутку. Проте в межах галузі не кожного року виробники були прибутковими (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка чистого прибутку (збитку) підприємств - виробників паперу і паперових виробів [4]

Таким чином, більшість підприємств досліджуваної галузі є не державними, тому Держбюджет не дозволяє централізовано виділяти кошти на розвиток даної галузі і всі роботи з реконструкції та модернізації галузі лягають на плечі власників підприємств, акціонерів та банківського капіталу. Для проведення модернізації та заходів щодо реструктуризації підприємств галузі необхідний ґрунтовний аналіз фінансово-господарської діяльності з дослідженням активів підприємства, джерел їх фінансування та можливості поліпшення фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел

1. Болгар Т.М., Єгоров А.Є. Проблеми функціонування торговельного та целюлозно-паперового сектору економіки України. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6046> (дата звернення: 25.10.2020).
2. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності за 2010-2019 роки. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/ksg/ksg_u/arch_ksg_u.htm (дата звернення 19.03.2021).
3. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2019 роках. Державна служба статистики України http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/pssg/pssg_u/orpsg_ek_2010_2019_ue.xlsx (дата звернення 20.03.2021)
4. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства за 2010-2019 роки. Державна служба статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/fin/fin_new/fin_new_u/chpr_ek_vsmm_2010_2019_ue.xlsx (дата звернення 28.03.2021)
5. https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0

*Талах Т.А. к.е.н., доцент,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк*

СТРАТЕГІЯ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР СТІЙКОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Недосконалість законодавства, тіньова економіка, низька продуктивність праці та ділової активності є сучасною особливістю трансформаційної економіки для багатьох українських підприємств, що стало причиною кризового стану, кінцевою формою якого є банкрутство. Спеціалісти українського Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій вважають, що «не завжди доцільно застосовувати процедуру банкрутства. Адже є стратегічно важливі підприємства із діючим обладнанням, які можуть продати частину машин та устаткування, погасити борги» [1]. Тому моніторинг рівня ймовірності банкрутства – це запорука стійкості фінансового стану підприємства.

Згідно з українським законодавством «банкрутство є визнаною господарським судом неспроможністю боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури» [1]. Таким чином, банкрутство підприємства настає внаслідок його неплатоспроможності. Тому, аналізуючи проблему запобігання ймовірного банкрутства, слід говорити про превентивні механізми запобігання банкрутству, спрямованих на фінансове оздоровлення підприємства-боржника до моменту подання в господарський суд заяви про визнання боржника банкрутом та після порушення судом справи про банкрутство, але до винесення ним остаточного рішення.

Проведені дослідження практики запобігання банкрутству

свідчать, що у склад превентивних механізмів щодо запобігання банкрутству потрібно включати: механізм соціального партнерства; правильний вибір партнерів по бізнесу; свідомий вибір конкурентів; прогнозування рівня можливої неплатоспроможності підприємства; досудову санацію підприємства; санацію підприємства.

У світовій практиці загальновідомі два підходи до прогнозування банкрутства. Перший базується на фінансових даних і оперує загальновідомими показниками (зокрема, Z - коефіцієнт Альтмана), а також на вмінні «читати» баланс компаній. Недоліками першого підходу є приховування фінансової інформації фірмами, які мають проблеми, фальсифікація даних, суперечливість оцінки ситуації за різними показниками. Другий підхід виходить із даних збанкрутілих компаній і порівнює їх із відповідними даними досліджуваної компанії. Недоліком підходу є непорядкованість даних по компаніях-банкрутах.

Ми рекомендуємо проводити статистичний експрес-аналіз фінансового стану підприємств (фінансовий моніторинг) за допомогою коефіцієнта Бівера. Він розраховується діленням різниці чистого прибутку і амортизаційних відрахувань на суму довгострокових та поточних зобов'язань підприємства.

Значення показника за міжнародними стандартами повинно знаходитися в межах 0,17-0,4, для того, щоб оцінювати сприятливість структури балансу. Нами розраховані коефіцієнти Бівера для трьох досліджуваних підприємств (табл. 1).

Таблиця 1 – Динаміка коефіцієнта Бівера підприємств-виробників пластмасових виробів

Підприємство	Рекомендаційне значення показника	Коефіцієнт Бівера		
		2018 рік	2019 рік	2020 рік
ПрАТ СП «Теріхем Тервакоскі»	[0,17-0,40]	0,323	0,218	0,004
ТзОВ «Татрафан»	[0,17-0,40]	-0,035	-0,028	-0,042
ТзОВ «Алфаінтерпласт»	[0,17-0,40]	2,462	2,844	2,107

За даним експрес-аналізу коефіцієнта Бівера з'ясовано, що найбільш сприятливу структуру балансу серед досліджуваних підприємств має ТзОВ «Алфаінтерпласт» (показник значно більший за рекомендаційне значення). За 2018–2019 роки ПрАТ СП «Теріхем Тервакоскі» також мало гармонійну структуру балансу, а у 2020 році коефіцієнт Бівера знизився і був нищим за рекомендаційне значення ($0,004 < 0,2$). Найгірша ситуація на ТзОВ «Татрафан». Коефіцієнт Бівера має від'ємне значення протягом останніх трьох років, що вказує на не сприятливу структуру балансу і можливість банкрутства підприємства.

Таким чином, експрес-аналіз фінансового стану підприємства за допомогою розрахунку коефіцієнта Бівера дає можливість швидко оцінити оптимальність структури балансу і рівень ймовірності банкрутства.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені Наказом Міністерства економіки України 9.01.2006 № 14 (у редакції наказу Міністерства економіки України від 26.10.2010 № 1361). URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=161074&cat_id=32854

*Юшко С. В., к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
Первій Д. П., здобувач вищої освіти,
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця
м. Харків, Україна*

ЗНАЧЕННЯ ФАХІВЦІВ З БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ ДЛЯ ІТ-КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

Поняття бізнес-аналітики нерозривно пов'язано з розвитком та становленням національної економіки. Ураховуючи, що наша економіка спирається на міжнародний досвід, доцільно буде звернути увагу на загальне визначення Лайонела Роббінса: «Економіка – це наука, що вивчає людську поведінку як взаємозв'язок між заданими цілями і рідкісними засобами, що мають альтернативне застосування» [3].

Виходячи з даного визначення можна сказати, що найчастіше під економікою розуміється певне дослідження, спрямоване на вивчення можливостей використання обмежених ресурсів за наявних умов. Для реалізації завдань економіки необхідно звернути увагу на метод аналізу: саме на поєднанні економіки та аналітичного методу базується визначення та робота бізнес-аналітики.

Довідником з бізнес-аналізу визначено, що бізнес-аналіз є набором завдань та методик, що використовуються з метою забезпечити розуміння зацікавленими сторонами структури, правил та роботи організації й запропонувати рішення, які дозволять суб'єктові господарювання досягти поставлених цілей [2].

З кожним роком увага до цієї, відносно нової, професії – бізнес-аналітик – тільки зростає. На жаль, в Україні не всі компанії розуміють важливість наявності в штаті групи

кваліфікованих фахівців з бізнес-аналітики, хоча саме вони допомагають налагодити процес взаємозв'язку в командах та з клієнтами. Проаналізувавши інформацію щодо наявності робочих місць для спеціалістів названої професії, можна побачити, що найбільш актуальною та затребуваною вона є саме для компаній, пов'язаних з впровадженням та розробкою інформаційних технологій.

Таким чином, у наш час, коли розвитку ІТ-технологій приділяється все більше уваги, наявність у штаті фахівця, що розуміється на бізнес-аналітиці, є дуже важливим. Головне завдання фахівців даного профілю, як і самої науки – бізнес-аналітики – полягає у виявленні потреб різноманітних організацій та створенні рекомендацій щодо їх задоволення.

Бізнес-аналітика з кожним роком підвищує свій вплив на різні сфери нашого життя, наразі всі нереальні ідеї, щодо впровадження нових технологій супроводжуються цією наукою, бо саме вона може перетворити фантастичні міркування на список дій, які треба виконати для досягнення мети, а потім відстежувати процес реалізації плану. Для реалізації кожного з процесів спостереження в ІТ-компаніях існують окремі спеціалісти з бізнес-аналізу:

- ІТ бізнес-аналітик – збирає вимоги замовника і ставить технічне завдання для команди розробників, пропонує вирішення проблеми замовника;

- аналітик бізнес-процесів – вивчає і покращує бізнес-процеси: взаємодія в командах, менеджмент;

- бізнес-консультант – розробляє фінансові моделі, аналізує ринки та шукає можливості зростання бізнесу;

- системний аналітик – переводить вимоги бізнесу на технічну мову, проектує ІТ-системи та добре розбирається в архітектурі систем;

- інвестиційний аналітик – оцінює інвестиційну привабливість бізнесів;

- дата-аналітик – обробляє великі обсяги даних за допомогою скриптів, візуалізує інформацію, проводить кількісні дослідження;
- продуктової аналітик – вивчає метрики продукту, досліджує точки зростання і пропонує рішення менеджменту [1].

Проаналізувавши завдання та повноваження фахівців з бізнес-аналізу, можна говорити про те, що у майбутньому діяльність компаній стане неможливою без взаємодії з бізнес-аналітиками: саме вони проводять оцінювання та аналіз усіх потенційних ризиків та можливостей подальшого розвитку економічних суб'єктів. Особливо актуальним дане твердження є для ІТ-компаній, урахувавши, що в умовах пандемії більша частина компаній перейшла на роботу в мережі інтернет та користується послугами кваліфікованих спеціалістів, щодо налагодження праці. Саме бізнес-аналітики, що працюють в організації, спрямованій на роботу із сучасними технологіями, зможуть проаналізувати вимоги замовника та допомогти програмістам втілити їх в життя.

Список використаних джерел

1. Бізнес-аналітики в ІТ: хто вони, що роблять і як ними стати. Чек-лист від Genesis [Електронний ресурс] // Ain. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ain.ua/2020/09/04/biznes-analitiki-v-it/>.
2. Business Analysis Body of Knowledge, 2009. – 263 с. – (ІІВА).
3. Lionel Robbins. An Essay on the Nature and Significance of Economic Science / Lionel Robbins. – London, 1933. – 175 с.

*Янковський Д.В., студент
Науковий керівник Талах В.І. к.е.н., доцент,
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк*

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ» ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Важливою категорією економіки в цілому та головною метою здійснення підприємницької діяльності виступає прибуток. Він відіграє провідну роль, висвітлюючи різнобічні економічні взаємозв'язки у процесі відтворення та забезпечує соціальний розвиток підприємства.

Поняття прибутку являється дискусійною категорією. Дослідження його економічної сутності бере початок ще з XVII ст. і продовжується до сьогодні. Серед великої кількості економічних теорій, теорію прибутку економісти характеризують як одну з найбільш складних. Тому проблема її обґрунтування належить до найважливіших проблем економіки та господарської практики.

Існує велика кількість підходів до трактування поняття прибуток серед вітчизняних вчених. Велике значення цьому питанню в своїх працях надавали: Мочерний С.В. [4], Гальчинський А.С. [5], Буряковський В.В. [1], Біла О.Г. [2], Гетьман О.О, Шаповал В.М. [3] та багато інших.

Мочерний С.В вважає, що «прибуток – це перетворена, похідна форма додаткової вартості, яка з кількісного аспекту є різницею між ціною продажу і витратами капіталу на її виробництво» [4].

Гальчинський А.С. трактує «прибуток, як різницю між проданою ціною товару або послуги і витратами виробництва» [5].

Буряковський В.В. визначає, що «прибуток – це грошовий вираз основної частини грошових збережень, створених

підприємством будь-якої форми власності» [1].

Біла О.Г. вважає, що «прибуток – це позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, що характеризує ефективність виробництва і зрештою свідчить про рівень і якість виробленої продукції, рівень собівартості» [2].

О.О. Гетьман та В.М. Шаповал роблять висновок, що «прибуток представляє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, робіт, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво та реалізацію продукції» [3].

Слід відзначити, що фінансовим результатом підприємства може бути прибуток або збиток. Збиток є зворотною стороною прибутку. Його можна охарактеризувати як негативну різницю доходу і витрат, втрати в результаті певного роду діяльності. У свою чергу, визначення поняття «збиток» у літературі зустрічається не так часто. Це пов'язано з тим, що досліджувані категорії протилежні за змістом, однак разом із цим виражають зміст поняття «фінансовий результат». Оскільки бажаним результатом діяльності є прибуток, то йому приділяється більша увага. Збиток – це своєрідний антипод прибутку, і порядок його формування нічим не відрізняється від позитивного результату діяльності, тобто збиток також визначається як різниця доходів та витрат діяльності господарюючого суб'єкта, тільки результат матиме від'ємне значення.

Безумовно, бажаним результатом будь-якої підприємницької діяльності є прибуток, який при бажаних його обсягах дає можливість для само-розвитку та збільшення масштабів діяльності суб'єкта господарювання.

На підприємствах приріст прибутку досягається не лише завдяки збільшенню трудового внеску колективу підприємства, а й за рахунок багатьох інших факторів.

Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази,

забезпечення всіх форм інвестування. Уся діяльність підприємства спрямується на те, щоб забезпечити зростання прибутку або принаймні стабілізацію його на певному рівні.

Список використаних джерел

1. Буряковський В. В., Кармазин В.Я., Каламбет С.В. Фінанси підприємств : навч. посіб. Дніпропетровськ : Пороги, 2006. 246 с.
2. Біла О.Г. Фінанси підприємств : навч. посіб. Львів: Магнолія, 2009. 383 с
3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навч. посіб. К.: Центр навч. літератури, 2006. 488 с.
4. Мочерний С. В. Економічна теорія: посібник. К.: Вища школа, 2012. 435 с.
5. Основи економічних знань: навч. посіб. / Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Вища школа, 2002. 543 с.

Наукове видання

«ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ІМПЕРАТИВИ
РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ АРХІТЕКТУРИ
УКРАЇНИ»

*Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції*

22 квітня 2021

Детермінанти та імперативи розвитку фінансової архітектури України: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 квітня 2021 р. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2021. – 164 с.

